MPol. O.
4674/2

A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTÉRIUM FELÜGYELETE ALATT ÁLLÓ
RENDŐRSÉGI SZAKTANFOLYAMOK KIADMÁNYAI
2. SZÁM

A RENDŐRI SZOLGÁLAT VEZÉRFONALA.

ÍRTA:
RÉDEY MIKLÓS
BUDAPESTI ÁLLAMRENDŐRSÉGI TANÁCSOS

*

BUDAPEST
"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1916.

ÁRA 3 KORONA.

2.2.

1345876

A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTÉRIUM FELÜGYELETE ALATT ÁLLÓ
RENDŐRSÉGI SZAKTANFOLYAMOK KIADMÁNYAI
2. SZÁM

A RENDŐRI SZOLGÁLAT VEZÉRFONALA.

ÍRTA:
RÉDEY MIKLÓS
BUDAPESTI ÁLLAMRENDŐRSÉGI TANÁCSOS

*

BUDAPEST
"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1916.

MTA KIK

MAGYAR AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

TARTALOM.

ELŐBESZÉD

I.

Ut a rendőri szolgálat felé.

Ki lehet rendőr? ... 3
Ki legyen rendőr? ... 6
Az eskü ... 8
Mi is a rendőrség feladata és kötelessége? ... 10
Mi illeti meg a rendőrt? ... 13

II.

Milyen is legyen a jó rendőr?

A magánéletében ... 15
Bajtársai között ... 20
Föllebbvalói és elöljárói iránt ... 22
A nagyközönséggel szemben ... 28
A bíróság előtt és a katonaságnál ... 34
A sajtó és az őrszemélyzet ... 35
A rendőri szolgálat megkezdésének külső jelzése ... 35

III.

A rendőri szolgálat felosztása.

A rendőri törvényben ... 37
A megfigyelő szolgálat ... 37
A megelőző szolgálat ... 40
A felfedező szolgálat ... 42
Könyvünk felosztása ... 44

IV.

A rendőri közbelépés módja és fokozatai.

A) *A biztonsági rendtartásban*
A megszólítás és figyelmeztetés ... 46
Igazolás ... 49
Bekísérés ... 55
Biilncshasználat ... 64
Fegyverhasználat ... 66
Személymotozás ... 71
Házkutatás ... 73
Tárgyak őrizetbe vétele ... 75
Helyszínfelvétel ... 76
A magasabb rendészet ... 78
Területen kívüliség. Személyes mentesség. Mentelmi jog ... 79

B) *A közigazgatási rendtartásban* ... 80
Az intézkedések sorrendje ... 91
Jelentés szerkesztés ... 93
A kötelességszegés és a felelősség ... 97
A szolgálatmenet ... 100
A szolgálat megszünése ... 105

*

A jó rendőr tízparancsolata ... 106

*

Gondolatok, irányelvek és igaz mondások ... 110

ELŐBESZÉD.

Az őrszemélyzet okulására és oktatására írtam ezt a könyvem, amely azonban — *nem* rendszeres *tankönyv*. Más is érthet belőle. A rendőri szolgálatnak úgyszólván csak az *általános* tanításait tartalmazza. Részletekbe nem bocsátkozom, legfölebb azokon a helyeken, ahol a könnyebb és biztosabb megértés azt kívánatossá tette.

Címét a rendőri irodalom hagyományaiból vettem.[1]

Célja, hogy vezérfonala legyen a jó közszellemben nevelődő rendőrnek szolgálata egész vonalán.

Szóval *az élet iskolamestere* óhajtanék lenni.

Legfőbb tanításom ehez képest, hogy *a józan ész, a lelkiismeretes kötelességtudás és a becsületes egyenesség* vezéreljék minden útjában a rendőrt, ha — *jó rendőr* akar lenni.

Erős ugyanis a meggyőződésem, hogy amelyik rendőrség tagjait jó közszellem hatja át s amelyiknek kísérői: a józan ész, a lelkiismeretes kötelességtudás és a becsületes egyenesség, az minden időben és minden körülmények között, az emberi lehetőségek határain belül előbb-utóbb célt ér és megbecsülésben részesül.

És erős az a meggyőződésem is, hogy egységes, helyes vezetés mellett, a kellő jó közszellemmel Magyarország egész rendőrsége ilyen lehet és ilyen is lesz.

---

1 Kedvessy Györgynek, Pesten, 1872-ben megjelent, ma már persze csak irodalomtörténeti becscsel biró, első magyar rendőrségi oktató szakkönyve viseli a „Közrendészet vezérfonala“ címet.

Rövidítések.

Könyvem alapul és mintául mindenben és mindenütt *a budapesti állami rendőrséget* vette, ha tehát rendőri *törvényről* szólok, az alatt mindig az 1881 : 21. t.-c. értendő;

BM. utasítás az 1881 : 21. tvcikkhez kiadott magyarázatos belügyminiszteri utasítás;

R. szolg. szab. = a budapesti állami rendőrség szolgálati szabályzata, a 10538/eln. fők. 1892 sz.

Btv. = büntetőtörvény, az 1878 : 5. t.-c.

Kih. tv. = a kihágásról szóló büntetőtörvény, az 1879 : 40. t.-c.

B. P. = a büntető perrendtartás törvénye, az 1896 : 33. t.-c.

Bn. = a büntetőtörvényhez kiadott novella, az 1908 : 36. t.-c.

I.

Útban a rendőri szolgálat felé.

Ki lehet rendőr?

Aki Budapesten rendőr akar lenni, annak az őrszemélyzet főparancsnokságánál 1. igazolnia kell a katonai szolgálatát, 2. orvosi vizsgálatnak kell alávetnie magát és 3. íráspróbát kell tennie.

1. *A katonai szolgálat:* az első feltétel, hogy valaki rendőr lehessen. Az állománykiegészítés tehát igen ritka kivétellel mindig a katonaságból: a sorhadból és a csendőrségből történik, még pedig közvetlenül és ez helyesen is van így. A rendőri szolgálat oly terhes, oly megerőltető, oly sok fegyelmet és önfegyelmezést kíván, hogy azt csakis azok képesek elviselni, akik a katonaságnál már hozzátörődtek a fegyelemhez, a sok és nehéz munkához, testi fáradsághoz, időjáráshoz, szóval bírják a szolgálatot. Hogy a közvetlen átlépésnek mi a jó oldala, azt hiszem fölös azt bővebben magyaráznom. Aki már egyszer kiment a polgári életbe, az többé-kevésbbé megszokta a kényelmet, teste elveszti lassanként a katonaságnál kifejlett rugékonyságát és ellenállóképességét, elszokik a fegyelmezettségtől, ami pedig a rendőrségnél egyike a legfontosabb tényezőknek. Ha nagy meleg van, az árnyékot keresi, télen siet a kályha mellé, szélviharban szalad hazafelé, esőben legalább is a kapu alá húzódik. Pihenőre akkor tér, mikor jól esik és így tovább. Parancsoktól elszokik. Szóval nem az már, aki a katonaságnál volt.

Továbbá nagy előnye a katonai szolgálatnak, hogy bizonyos alapvető dolgokra, fegyelemre, a függőség érzetének kifejlesztésére stb., amelyekre mint említettem, nálunk

A fővárosi rendőrség kívánalma találó és helyes. Elég, ha alapismeretei vannak.

Ezen a három főfeltételen kívül vannak még egyéb általános, hogy úgy mondjam: magától értetődő feltételek is: 1. a magyar állampolgárság, 2. a 23—40 évek közti korhatár, 3. a magyar nyelv tudása szóban és írásban, 4. a feddhetetlen előélet igazolása azoknál, akik nem közvetlenül jönnek a katonaságtól vagy a csendőrségtől.

Azok közül pedig, akik az összes kellékeknek megfelelnek, a felvételnél elsőbbséggel bírnak és pedig a következő sorrendben: 1. azok, akik katonai altisztek voltak és akiknek az 1873:II. t-c. értelmében igényük van a polgári közszolgálatra, 2. a magasabb képzettségűek, 3. a több nyelvet beszélők (a Magyarországban dívó nyelvek ismét előnyben az idegenekkel szemben), 4. a főváros helyi viszonyaival ismerősek, 5. végül, akik a csendőrségnél szolgáltak s onnan önként léptek ki.

Az alkalmasaknak találtak közül behívottak azután kötelező nyilatkozatot adnak, hogy három évig a testület kötelékében maradnak és rendőri szolgálatot teljesítenek. Hogy ebből is lássék, mennyire komoly pálya az, amelyre reá léptek.

Ki legyen rendőr?

Egy szó különbség az előbbi kérdéstől és mégis mennyire más.

Ha valahol helyén van a mondás, hogy csak az menjen erre vagy arra a pályára, akinek kedve van hozzá, úgy igazán helyénvaló ez a rendőri szolgálatnál, amely oly terhes, oly sokoldalú, oly erős megpróbáltatásokkal és kísértésekkel jár együtt, hogy egész ember legyen, aki jól megállja a helyét. *Rátermettség* kell hozzá. Ez a legjobb kifejezés a rendőri alkalmasság jellemzésére. Lehet valaki például képzett, tanult, sokat tudó ember, de tutyi-mutyi, anyámasszony katonája, nehézkes, tohonya stb., nem lesz belőle jó rendőr sohasem.

Rendőrré nem születik senki, azt jól tudjuk. Épp úgy az arcáról se látszik le senkinek sem, hogy no ebből jó rendőr lenne.

A jó rendőrt nevelni kell. Az arra alkalmasakat tanítani kell. Csak alapos tanító-nevelés után lehet szárnyára bocsátani a munka mezején.

Ezért helyes a budapesti *próbaidős rendőrök* intézménye. Minden arra alkalmasnak talált (tehát a feltételeknek megfelelő) jelentkezőnek a főparancsnokság felvételi elismervényt ád és ezzel egyidejüleg előjegyzésbe kerül. A tavasszal vagy ősszel meginduló tanfolyamra azután ezekből az előjegyzettekből hívják be a katonai parancsnokságok vagy az előljáróságok útján a szükséges létszámú újoncot. A behívás napján újból megvizsgálják orvosilag, ha vajjon időközben nem lett-e beteggé. Ha minden rendben van, a főkapitány kinevezi őket próbaidős rendőrökké. Nyomban esküt tesznek. Azután tanfolyamra mennek, mely négy hónapig tart. Itt nyerik az *elmeleti kiképzést.* Tanfolyam végén vizsgát tesznek.

Akik a vizsgán nem állották meg a helyüket, akik minden felfogás és ítélőképesség híján vannak, azokat minden további ceremónia nélkül elbocsátják. (Szerv. szab. 19. §.)

Akik pedig levizsgáztak, azokat az úgynevezett *gyakorló őrszobákra* osztják be, melynek legénysége csupa ilyen levizsgázott, újonc rendőrből áll. Az eskütől számított, összesen hat hónapot kitevő próbaidő többi részét itt tölti el, — most már rendes szolgálatban.

Az ilyen gyakorló őrszobákon 4 ellenőr van szolgálatban, akik állandóan ott vannak az újonc rendőr mellett. Künn az őrhelyen — *gyakorlatilag* oktatják az őrszemkeretben előforduló teendőkre, valamint az időről-időre előforduló különböző esetekben való közbelépésre, az eseteknek miként való elintézésére. Az ilyen próbaidős rendőr nem teljesít állandóan egyhelyen szolgálatot, hanem minden 10—14 napban más beosztást kap, más őrhelyre megy, ahol az események is

mások szoktak lenni. Hogy így azután a melléje rendelt oktató ellenőrtől minél többféle gyakorlati intézkedést lásson. Így szerzi meg azután a később oly szükséges *önállóságot, önbizalmat* és *jártassá* is leszen lassanként. A gyakorló őrszobán körülbelül két hónapig teljesít szolgálatot. Ha ez idő alatt nem mutatkozik alkalmasnak, épúgy elbocsátható, mintha a vizsgát le se tette volna. Akik pedig a gyakorlatban bebizonyították rátermettségüket, azokat a beadott vélemények alapján véglegesítik; a főkapitány II. oszt. rendőrökké nevezi ki őket. *Csak kinevezett, véglegesített rendőr osztható be önálló őrhelyen önálló szolgálatra.*

Nagyon fontos tehát a próbaidő az újoncokra. Ekkor ütközik ki, hogy a pályára lépőnek van-e hozzá hajlama, kedve, rátermettsége. Ha nincs, ha nem érez magában kedvet a hivatásra, ne legyen rendőr. Kelletlen, kedvetlen ember nem oda való, aztán meg megrontja még a társait is. Azért sokkal jobban teszi az ilyen ember, ha még időben visszalép és másfelé keresi a boldogulása útját. Ily alapon a rendőri szolgálat bármikor felmondható és szívesen is fogadják a felmondást, semhogy úgy kelljen később elbocsátani.

Az önálló szolgálatbalépőknek pedig még csak annyit mondunk, hogy nehogy azt higyjék, hogy a kinevezéssel most már vége a tanulásnak. Dehogy. Még csak aztán jön a sok törvény, miniszteri, főkapitányi, városi rendelet, amit neki kell végrehajtani. A részletek megismerése, amelyre a tanfolyamon nincs idő, mert ott az alapvető ismereteket kellett elsajátítania. De még mennyit kell tanulnia! Ugy van azzal a rendőr, mint a jó pap — holtig tanul.

Az eskü.

A budapesti rendőrök a szolgálati szabályzat szerint *„felvételük* alkalmával", az 1881:XXI. t.-c. 51. §-a szerint pedig *„mielőtt tényleges szolgálatba* lépnének", a következő esküt teszik le:

„Én N. N. az 1881:XXI. t.-c. alapján kinevezett fővárosi m. kir. rendőr, esküszöm az élő Istenre, hogy Ő cs. és kir. apostoli felségéhez és az ország alkotmányához *hű* leszek, hogy a fő- és székvárosi rendőrség területén a személy- és vagyon-*biztonságot*, a *békét* és *közrendet* teljes tehetségemhez képest *fentartandom* s annak megsértését *meggátlandom*, a szolgálatot felmondás nélkül s a felmondási idő letelte előtt el nem hagyandom s általában a fővárosi m. kir. rendőr minden kötelességét, mint azt a törvény s feljebbvalóim utasításai elémbe szabják, félretéve minden kedvezést, vagy szeretetet, félelmet, haragot vagy rosszakaratot, híven és pontosan teljesítendem.

Isten engem úgy segéljen".

Az esküt a főkapitány vagy helyettese előtt teszik le és jegyzőkönyv készül róla, melyet a rendőr is aláír.

Ezzel aztán belép a rendőr a testületbe.

Mielőtt az esküre és annak tartalmára térnék át, röviden megjegyezni kívánom, hogy én a magam részéről a törvény szerint megfelelőbbnek tartanám, ha a vizsgát tett rendőrtől vennék ki az esküt. Ha az a szolgálatra bocsátást megelőző *szolgálati eskü* jellegével bírna. Nem pedig a tanfolyamra utalt próbaidős rendőrtől, aki *tulajdonképen még nem is rendőr*, mert csak tanul, rendőri szolgálatot még nem teljesít, sőt akit a szb. 19. §. értelmében *el lehet bocsátani, mielőtt csak valami rendőri szolgálatot is teljesített volna.*

Már pedig a fentebbi esküminta egyenesen és kifejezetten a rendőri szolgálatra vonatkozik s így csak akkor lenne helyén, mikor a próbaidős rendőr tényleg szolgálatba lép, habár először csak gyakorló szolgálat az.

Mire is esküszik a rendőr?

1. Hűséget esküszik, 2. megesküszik arra, hogy a rendőrség feladatait: a közrend és közbiztonság megőrzését, azok megsértésének meggátlását teljes tehetségével fogja eszközölni, 3. a szolgálati időt betartja, 4. a törvénynek és feljebbvalói-

nak utasításait híven és pontosan teljesíti, 5. hogy nem lesz pártoskodó és részrehajló, 6. nem lesz gyáva soha, 7. sem bosszúálló, haragos vagy rosszakaratú.

Súlyosan kongó, nehéz szavak ezek, amelyeket a rendőrnek sokszor el kell olvasnia és jól a szívébe vésnie annak minden kijelentését. A rendőri szolgálatnak minden mozzanatánál a szemei előtt legyenek az eskü szavai.

Sohase feledkezzék meg az esküjéről. Sohase feledje azt, hogy az esküszegő hitvány, becstelen ember, aki azonfelül, hogy bajtársainak és mindenkinek a megvetését vonja magára, nemcsak lelkiismeretének felel, hanem a törvénynek is. A tudva hamisan esküvő előtt a börtön kapui nyílnak meg.

Sohase feledje el senki, hogy az esküszegés miatt szenvedő ártatlanok jajja túlhallatszik a felhőkön. Az esküszegőt az Isten verése kíséri.

Holott az esküt megtartani annyi, mint betölteni azt a magasztos célt és feladatot, amit a rendőri szolgálat tartalmaz. Az a szolgálat, mely végső fokon a haza iránt teljesített szép és felemelő szolgálatok egyik legszebbike.

Mi is a rendőrség feladata és kötelessége?

Az állam, a társadalom, *a haza védelme.* Nem idézem most a törvény szavait, mert az abból vont következtetések hosszadalmasak lennének. Csak röviden utalok arra, amire még sokszor visszatérek és hivatkozom, hogy az államot, a hazánkat két felől támadhatja ellenség. Kívülről és határain belül.

A külső ellenség ellen megvéd, úgy-e a hadsereg. A *belső ellenség ellen*, háború nélküli, örökös harcban áll és küzd *a rendőrség.*

Ami a hadsereg kifelé, ugyanaz a rendőrség befelé. Sőt akkor is, mikor a hadsereg háborúban áll az ellenségekkel, a rendőr az, aki az ország határain belül ugyan-

csak küzd ugyanazon ellenségek ellen, hogy idehaza, az ország belsejében, elejét vegye, felfedje, kinyomozza és lehetetlenné tegye azokat, akik veszélyeztetik a hadviselés érdekeit. És küzd örökösen a rendbontók, az élet- és vagyonbiztonságot fegyegető közveszélyes elemek ellen, az államfelforgatók stb. a haza belső ellenségei ellen! Mily nagy feladatok!

Mily hatalmas látókör nyílik meg azok előtt, akik igazán látó szemmel nézik és figyelik a rendőrség óriási munkáját, ha úgy néha-néha félrelibben a köteles titoktartás függönye a nagy világ előtt.

A rendőrségi feladatok köre fontosságra nézve a legelsők egyike.

A nyugodt, békességes biztonságban élés, a fenyegető veszedelmek ártalmatlanná tevése, a társadalom és az állam belső biztonsága teszi lehetővé a magasabb állami célok és feladatok megvalósítását és így közvetve a rendőrségnek is nagy része van a haza felvirágoztatásában.

Kell-e ennél szebb, nagyobb és magasztosabb feladat és hivatás?

És mégis mit látunk a rendőrséggel szemben? Bizony nem mindig azt, ami összhangban van e nagy feladatok megoldásával, a kifejtett, nagy horderejű tevékenységgel.

Apró tűszúrásokkal kedveskednek néha azok, akiknek gyanús köreit bolygatja meg a rendőrség, akik a rendőrséget és feladatait egyáltalán *nem ismerik*, vagy azok, akik *nagyon is ismerik*.

Nos, hát ezekkel a tűszúrásokkal nem szabad törődnie a rendőrnek. Eszében kell tartania mindig, hogy micsoda nagy feladatai vannak a testületnek, amelybe belépett. Eszében kell tartani, mivel tartozik hazájának s az esküjét, hogy félretesz minden haragot és rosszakaratot, s kötelessége szilárd tudatában emelt fővel, szilárd elhatározással teljesíti mindazt, amit a nagy cél és feladat reá ró. S ha minden egyes rendőr

és minden város rendőre ekképen cselekszik, a „haza naggyá lesz és fényre derül".

Vagyis össze kell fognia, egyformán kell eljárnia minden rendőrségnek. Ez azonban csak *egységes állami szervezettel* lesz elérhető, amely ma még nincs meg.

Ahogy a haza kifelé való védelme s a hadsereg fenntartása állami feladat, azonképen az ország *belső védelme is állami* feladat s az azt ellátó *országos rendőri szervezetnek is államinak* kell lennie. Ezen az elven nyugszik az *államosítás*, melynek keresztülvitele már régen kívánatos lett volna.

A rendőri szolgálat, meggyőződésem szerint, csakis egy ilyen állami országos szervezet keretében érvényesülhet kellően, úgy, hogy a kitűzött *nagy feladatokat* ne csak célul lássa, de *el is érje* azokat és *megvalósíthassa*.

* * *

A rendőri törvény (1881:XXI. t.-c. 2. §) egyébként következőkben foglalja össze tételesen a rendőrség *feladatait:*

1. A *béke és közrend fenntartása.*
2. A *személy- és vagyonbiztonság megóvása.*
3. A közrend és közbiztonság érdekében *tiltott cselekmények elkövetésének megakadályozása.*
4. Bármily természetű *mulasztásból* eredhető veszélyek és károk *elhárítása.*
5. A már *megzavart rend és béke helyreállítása.*
6. Azután a rendbontók és békebontók *kinyomozása, feljelentése* és *elfogása.*
7. Végre felebbvalóik és előljáróik *hivatalos utasításainak végrehajtása.*

Kötelessége pedig ezeknek a feladatoknak lelkiismeretes, pontos, szorgalmas és önfeláldozó teljesítése.

Nagy feladatok és nagy kötelességek várnak tehát a szolgálatba lépő rendőrre. Talpig ember legyen, aki telje-

síteni tudja mindazt. Tudom, hogy emberek vagyunk, de igyekezettel sokat elérhet a rendőr, s megközelítheti az emberi lehetőségek határait.

Mi illeti meg a rendőrt?

A rendőr illetményeinek arányban kell állani az ő feladatával és kötelességének széles körével. Számolni kell azzal, hogy ezen feladatok megoldása, a kötelesség lelkiismeretes teljesítése *teljes* embert kíván, tehát az illetményeknek is olyanoknak kell lenniök, amelyek *teljesen* — haláláig — gondoskodnak a rendőrről, sőt még azon túl is a családjáról. Hiszen életében úgysem gondoskodhatik eléggé róluk, mert egész idejét, minden percét a szolgálatnak kell szentelnie.

Ehhez képest a rendőrt kötelességének kifogástalan teljesítése mellett Budapesten ezidőszerint megilletik:

I. 1. Fizetés és lakbér.

2. Szolgálatainak egyéb elismerése: segély és jutalom, vagy kitüntetés.

3. Előléptetés.

4. Gyógykezelés.

5. Ha szolgálatképtelen lesz, szolgálati idejéhez képest végkielégítés vagy nyugdíj.

6. Halála esetén temetkezési költség, özvegyének nyugdíj és árváinak nevelési pótlék.

II. Társaival szemben megilleti a figyelmeztetés, a feljelentés és bekísérés joga.

III. Előljáróival szemben: 1. a panasz joga,

2. osztályparancsnoki büntetések törzskönyvi bejegyzése ellen a felfolyamodás joga, végül

3. a fegyelmi határozatok ellen a felebbezés joga.

IV. A nagyközönséggel szemben *védelmi* joga van. A rendőr a törvényt védi — és a törvény is megvédi őt.

a) *Kisebb sértésekkel* szemben ott van a kih. törvény 46. §-a, mely 200 kor.-ig terjedhető pénzbüntetéssel sujtja

azt, aki a rendőrt, „a hatóság közegét, *hivatali eljárásában sértő kifejezésekkel* illeti".

b) *Rágalmazás és becsületsértés* ellen védi az 1914:XLI. t.-c., mely a rágalmazást hat hónapig terjedő fogházzal és 4000 koronáig terjedő pénzbüntetéssel, a becsületsértést pedig 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sujtja.

c) *Súlyosabb* esetekben pedig az 1914. évi XL. t.-c. nyujt büntetőjogi védelmet, mely a régi büntetőtörvénynek a hatóság elleni erőszakról szóló fejezete helyébe lépett.

A 4. §. szerint a *csoportosulás*, melynek célja az, hogy a hatóságnak közegét akár *erőszakkal*, akár *veszélyes fenyegetéssel* hivatásának jogszerű gyakorlásában akadályozza, vagy hivatásából folyó eljárása alatt, vagy pedig hivatásának gyakorlása miatt bosszúból *tettleg bántalmazza*, vétséget képez amely öt évig terjedhető fogházzal és 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. *Egyes embert* pedig, aki ugyanezt a vétségét követi el, három évig terjedhető fogház- és 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetés érhet. Szigorúbban bünteti a törvény, ha *felfegyverzetten* követik el a fent meghatározott bűncselekményt és még szigorúbban a felfegyverzett csoport felbujtóit és vezetőit. Ezekre öt évig terjedhető börtön- és 3000 koronáig terjedhető pénzbüntetés, a csoportosulás többi tagjaira három évig terjedhető börtön- és 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetés vár. Ha pedig *egyes* emberek követik el *felfegyverzetten* ezen vétséget, ezeket három évig terjedhető börtön- és 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetés fenyegeti.

II.

Milyen is legyen a jó rendőr?

A magánéletében.

Mielőtt kieresztenők az esküt tett és levizsgázott rendőrt a szolgálatba, el kell még mondanunk neki egyetmást, amire szükséges ügyelnie, ha „a jó rendőr" kitüntető jelzőt meg akarja szerezni és kiérdemelni. Vannak szabályok, amik nincsenek a törvényben, vagy a rendeletekben, nincsenek írásban és mégis kötelezőek. Ezek az erkölcsi és társadalmi élet szabályai.

Akinek arra kell ügyelnie, hogy az emberek rosszat ne tegyenek, rosszak ne legyenek, annak elsősorban magának kell *kifogástalan* embernek lennie. Különben ráfogják, mint a rossz papra, hogy vizet prédikál és bort iszik. Legyen talpig ember. Józan és mértékletes mindenben.

De különösen, ha *italozásról* van szó.

A rendőrnek sohasem szabad megfeledkeznie magáról. Már maga az a körülmény, hogy a rendőr egyenruhában korcsmázik, tönkreteszi tekintélyét a korcsmázókkal szemben is, akikkel együtt iszik, de még inkább azok előtt, akik tanúi az ilyen jeleneteknek.

A részegség pedig egyenesen lealacsonyító, undorító állapot. Sohasem felejtem el azt a jelenetet, mikor egy ilyen tántorgó részeg rendőrt láttam, aki megbotolva az utca kövezetében, elterült, mint az eltaposott béka. S az utca népe, a városi gyerekek nagy röhejjel vették körül, nézve, hogyan kínlódik, akarna feltápászkodni. Végre többen felemelték mint egy fadarabot, nekitámasztották a falnak és addig fogták, tartották ott ketten, míg aztán az őrszobáról odaérkezett néhány bajtársa, akik eltávolították a szem elől. Igaz, hogy hosszú éveken át csak egyszer voltam tanúja ilyen esetnek, de épen elég volt, hogy sohase felejtsem el. Hogy a legszigorúbban elítéljem azokat, akik a szolgálatban bort vagy sört isznak.

A pálinkát pedig egyenesen eltiltanám. A szeszes italokkal való visszaélést a legszigorúbban kell venni s aki nem tud parancsolni magának, azt el kell távolítani a testületből. Az nem rendőrnek való. Csak szégyenfolt.

Szolgálatban még a mérsékelt szeszelésnek sem vagyok barátja. El minden itallal ilyenkor. A szolgálatban teljes emberre van szükség, az italos ember pedig nem az. S nem kell feledni, hogy a szolgálatban megfáradt, kiéhezett rendőrnek már a mérsékelt ivás is megárthat. Volt egy esetem, mikor a hosszú készenléti szolgálatból hazatérő rendőr, aki vagy tizenkét órán át étlen szomjan volt, útközben betért egy-két korsó sörre. Nagy meleg is volt. S a sör úgy a fejébe szállott, hogy nem volt ura többé magának. A legelső szemköztjövővel összekülönbözött. Aztán fegyvert rántott. Az elmenekülő polgárt nyomon követte, behatolt egy magánlakásba s az ott békésen pihenő emberek között véres jeleneteket rögtönzött minden ok nélkül. Valósággal dühöngött. Persze mire kijózanodott, már a fogdában ült. Megérdemelte. A helyett, hogy pihenőre tért volna, az ital volt az első kívánsága, ami aztán eszét vette.

Az italos ember rendszerint gyenge lelkű, elernyedt, befolyásolható, vagy pedig ingerlékeny, lobbanékony, hirtelen haragú. Egy szóval nem rendes ember. Az ilyen rendőr sohasem tudja ellátni a szolgálatát úgy, ahogy kellene. Megbízhatatlan.

Már csak azért is, mert az olyan ember, akinek az ital a mindene, nem nézi hová megy, kik közé. Mindenféle aljas, rosszhírű csapszék jó neki. Barátságos, vagy épen bizalmas viszonyba kerül holmi kétes elemekkel, rovott multúakkal. Borközi állapotban kifecseg olyast is, amit titokban kellene tartania. Piacra viszi a testület belső ügyeit, borozó társaival együtt tárgyalja, feszegeti a rendőrségi dolgokat, felebbvalóinak és előljáróinak működését stb. olyan dolgokat, amik nem tartoznak a nyilvánosság elé. Teljességgel fegyelmezetlenek.

S az ilyen ember még rendszerint el is adósodik, mert

a szerény fizetése nem elég a korcsmára. A könnyelműen csinált adóssággal pedig elveszti függetlenségét. Először csak barátságból, később már megvesztegetésül fogadja el a pohár borokat. Lassan-lassan csúszik lefelé s ha egyszer megindult a lejtőn, ha ennyire rabja az italnak, akkor már nem tud megállani. Előbb-utóbb a vesztébe rohan. Szégyent hoz a testületre.

Az ilyen ember nem rendőrnek való.

Hasonlóan kerülendő szenvedély a *kártyázás*. Értem a pénzben való játékot és nem az ártalmatlan, szórakoztató időtöltést. A nyereségvágyból kiinduló játék ép úgy elvakítja az embereket, mint az ital. Nyomor, bűn követik soron a kártyajátékot. És épen a rendőr az, aki elég szomorú példát láthat a romlásból, ami a kártya nyomán támad. Kétszeresen vétkezik hát az olyan rendőr, aki kártyára teszi szerény keresményét.

Kártyás ember nem rendőrnek való.

Az *asszonyról* pedig külön fejezetet lehetne írni, úgy hogy igazán nehezemre esik rövidre fognom a tollat. De megpróbálom tapasztalataim eredményét összeszorítani.

A rendőri szolgálat szempontjából a legideálisabb állapot persze a nőtlenség. A szolgálat teljessége csakúgy megkívánná nálunk is az egész embert, mint a papoknál, vagy katonáéknál. De hát emberek vagyunk és polgári intézmény vagyunk. A társasélet elől nem lehet elzárni a rendőröket. Joguk van hozzá. Nincs is korlátozás reá, csupán annyit kívánunk meg Budapesten, hogy jelentse be a házasulási szándékát és jelentményen kérjen rá engedelmet. Rendesen meg is kapják minden különösebb ellenvetés nélkül. Pedig erre a pontra *több figyelmet* kellene fordítani az előljáró uraknak és a vezetőségnek. Különösen kellene ügyelni, hogy a rendőr *tisztességes* házasságot kössön. A rendőrnek mintaképül kell szolgálnia a szomszédság előtt. Tekintélyét veszti, megbecsülését kockáztatja, ha nem nézi meg, kit vesz nőül és esetleg olyan

nőt visz haza, akinek multja, vagy rovása van és később majd szégyelnie kell a feleségét. Áldatlan házasság sohsem hoz jót a jövőben. Még eszünkben lehet az a mult évben történt eset, mikor egyik rendőr agyonlőtte a feleségét azért, mert minden intelme, igyekezete és óvása dacára visszatért arra a rossz útra, abba a fertőbe, amelyből a rendőrférj kiemelte őt. Tekintve már most azt, hogy a szolgálatba osztott rendőrnek nincs annyi ideje, hogy ismeretségeket kössön, hogy az ismeretségébe kerülő nőket ki is ismerhesse, legjobbnak találnám, ha a vidékről feljött rendőrök a saját falujukból nősülnének. Ezzel sok bajnak vennék elejét. Kevesebb lenne a boldogtalan, hibás házasság.

Következéseiben legrosszabb, ha jobb ismeretség hiányában azokból a körökből házasodnak, amely körökben szolgálatukból kifolyólag fordulnak meg, mert ezeknek a köröknek a nagyobbik része bizony igen is kétes értékű.

Tisztesség és becsület az első. Szegény lehet az ember, az nem szégyen, csak becsületes és tisztességes legyen. A vadházasság szigorúan eltiltandó. A szeretőtartás se visz jóra sohase. Sok embert vitt ez is már a lejtőre és szegte nyakát az egyébként talán használható embernek. Önmagát becsüli meg a rendőr, ha nem adja össze magát mindenféle asszonyszeméllyel. Magamegbecsüléssel pedig a testületnek tartozik, amelynek tagjává esküdött. *Rosszhírű nőkkel ne bizalmaskodjék.*

Ép így meg kell válogatnia barátait is, akikkel bizalmasabban érintkezik. Itt nem lehet szabályokat és tilalmakat felállítani, csak tanácsokkal állhatunk elő. Nem kell feledni a közmondást, hogy „a madarat tolláról, az embert a barátjáról ismerni meg". Tehát jól válogassa meg a rendőr az ő barátait, nehogy megítéljék. Nem árt az illő tartózkodás. Mélyebb barátságot nem kell olyan emberrel kötnünk, akit még teljesen ki nem ismertünk. Ezzel azonban nem mondjuk azt, hogy valaki kevély, rátarti ember legyen, csak azt, hogy be-

csülje meg magát s ne barátkozzék mindenféle emberrel. Hogy ne kelljen megbánnia később valamelyik barátja ismeretségét.

Szeresse családját, gyermekeit, akik hozzá legközelebb állnak. Családi életét irigyeljék a szomszédok. Legyen otthon is józan, mértékletes, erkölcsös ember. Szigorúan kifogástalan magaviselete mellett legyen jószívű. Különben annyit mondhatunk, hogy alapjában nincsen is rendőr, aki jószívű ember ne volna. Az életnek annyi baját, rejtett és nyilt nyomorúságát nem látja senkisem, mint mi. Kőszívű embernek kellene lennie annak, aki a látott sok szenvedésen meg nem indulna.

Ne felejtse el a rendőr, hogy a jószívet, a jóindulatot hazulról viszi ki az életbe. A házsártos, rossz ember künn a nagy világban is az marad.

A rendőrnek egész embernek kell lennie. Pihenő idejét leszámítva, tehát csak hivatásának élhet. Semmiféle *más hivatalt nem viselhet, üzletet nem gyakorolhat.* Sőt olyan üzletet, amelyik rendőri felügyelet alatt áll, amelyiket neki kellene ellenőriznie, még a vele egy háztartásban élő szülői vagy gyermekei sem gyakorolhatnak, nem lehetnek annak sem tulajdonosai, sem bérlői.

A rendőr *ne politizáljon.* A jó rendőrnek felül kell állania minden politikán már csak azért is, mert a politika pártoskodással jár. A rendőrnek pedig nem lehet, nem szabad pártoskodónak lennie. Épen emiatt sem politikai egyletbe be nem léphet, sem politikai gyűlésen részt nem vehet. Ez nem fér össze a rendőri szolgálattal.

Társadalmi vagy közművelődési egyleteknek tagja lehet ugyan, de be kell azt jelentenie előljáróinak. Unnepélyeken is részt vehet, ha azok nem politikaiak, azonban a nyilvános felvonulásokból ki van zárva.

Ahol pedig megjelenhetik, különösen az ünnepélyeken, ott meg ne feledkezzék meg soha arról, amivel önmaga és a testület iránt tartozik: az illő, komoly viselkedésről.

* * *

Aztán még valamit a *külső* megjelenéséről is. Legyen mindig *tiszta, rendes.* Ne hagyja el magát. Sohase szerettem a lompos rendőrt látni. A csinos, tiszta külső, a jó magatartás nem utolsó tényező a fellépés hatására és eredményében. Hogy csak kifogástalan ember lehet jó rendőr, az némileg a külsőre is vonatkozik.

Bajtársai között.

Mikor az esküt tett fiatal rendőr először lép be az őrszobába, ahonnan majd szolgálatba indul, az öregebbeken a sor, hogy fogadják szívesen az új bajtársat. Vegyék körül azzal a jóindulattal és jóakarattal, ami kijár neki, aki részese lesz az ő fáradalmaiknak és küzdelmeiknek. Egy testületnek tagjai megannyian, tiszteljék és becsüljék egymást. Az öregebbek legyenek támogatói, tanácsadói az új jövevénynek, a fiatalok pedig legyenek mindig a kellő tisztelettel az idősebbek iránt s ha találkoznak velük, ismeretlenül is üdvözöljék őket, katonás tisztelgéssel. Kellemetlen látni rendőröket, akik úgy elmennek egymás mellett, mintha sült idegenek lennének egymásra nézve. A *kölcsönös üdvözlés* nemcsak az illem és a jó modor kérdése, hanem *kötelező* is minden rendőrre. A külsőleg megnyilvánuló *kölcsönös megbecsülés* csak előnyére és javára van a testületnek mások előtt.

Aki mást megbecsül, önmagát becsüli meg.

Ha összejönnek tereferére, ne gúnyolódjanak a gyengéken és járatlanokon, ne bírálják és szapulják egymást, inkább siessenek segítségére annak, aki rászorul.

Ezt nemcsak a jóindulat parancsolja, de a *bajtársi kötelesség* is.

Sőt még többet is követel ez a kötelesség.

A veszedelembe került bajtársat nem szabad magára hagyni, hanem önfeláldozóan védelmezni kell. Gyáva és alacsony gondolkozású ember, aki ilyenkor „ellóg" a helyszínéről és úgy tesz, mintha nem tudna semmiről semmit.

Csak egy eset van, amikor megszűnik a bajtársiasság, ha méltatlanná és érdemetlenné válik reá valamelyik. Ha olyan cselekményt követ el, amely becsületbe vág, vagy legalább is sérti a testület tekintélyét. A büntetőtörvény határainál pedig vége mindennek. Ott a rendőrnek nem szabad ismernie senkit, semmit, ott már a legridegebb kötelességteljesítésnek kell következnie.

Ilyenkor igyekezzék a rendőr azon, hogy megtévelyedett társát a lehető leggyorsabban távolítsa el a szem elől, vegye elejét lehetőleg minden botránynak.

Ne legyen alattomos, irígy, rosszindulatú a társai iránt. Ha együttes szolgálatot tesznek, kicsinyes féltékenykedéssel, vagy épen egymás félrevezetésével ne kockáztassák az eredményt. Különösen csúnya az egymás ellen törő áskálódás. A névtelen levelekben való árulkodás meg már egyenesen piszkos jellemre vall. Vagy van igaza, akkor álljon elő nyiltan, felemelt fejjel s tegye meg a feljelentését illetékes helyen; vagy nincs igaza a névtelen levélírónak s akkor becstelen, aljas rágalmazó, akinek nincs helye a tisztességes és becsületes rendőrök között.

Volt idő Budapesten is, mikor a névtelen feljelentések valóságos járványkép lepték meg a rendőrséget. Nemcsak egymás között, de feletteseiket és elüljáróikat sem kímélték a hitvány denunciánsok. Nem egy bajtársnak szereztek már keserű perceket ilykép, csináltak visszavonást, haragot közöttük, megbénítva sokszor még az illetők munkaképességét is.

Mennyivel szebb az összetartás, a bajtársi szeretet és barátság, mely az évek során mindig erősebbé és értékesebbé válik. Ebből sarjad ki *a helyes közszellem.* Ez adja meg az állására *büszke önérzetet,* amely a kötelességek szigorú és odaadó teljesítésére ösztönöz, s amely *nemes versenygést* támaszt közöttük, hogy a nagy feladatok megoldásában minden egyesnek minél nagyobb része legyen. A *megértés és az*

egyetértés növeli naggyá a külön-külön gyengének és kicsinek látszó egyéni tevékenységet.

Kicsinyes irígykedés, vagy az érdemesebbek iránti rosszakarat, valamint a gyengébbekkel szemben tanúsított gőg, lenézés vagy lekicsinylés nem méltó a bajtársakhoz.

A helyes közszellem és a bajtársias egyetértés követelményei *a kölcsönös bizalom és a jóakaratú kölcsönös támogatás.*

Ellenben, ismételjük, nem tévesztendő szem elől, hogy ez a jó közszellem és bajtársiasság nem vonatkozik a méltatlanokra.

Becstelen cselekedeteket tudva nem szabad eltitkolni, eltakarni. Ez már nem bajtársiasság, hanem a büntető törvénybe ütköző bűnpalástolás.

A méltatlan pályatárs nem bajtárs, nem szabad kímélni. Pusztuljon a férgese.

Fölebbvalói és előljárói iránt.

Miután abból indultunk ki, hogy rendőr csak az lehet, aki katonai altiszt volt, vagy legalább is kiszolgált katona, tehát feltételezzük, hogy tudja már: mi az a fegyelem és az alárendeltségi viszony (szubordináció), miket tanít a szolgálati szabályzat.

De mert vannak, akik nem voltak katonák és mert a rendőri szolgálat mégsem egészen olyan, mint a katonai szolgálat, szükségét látjuk, hogy az idevonatkozó szabályokat röviden összefogjuk.

A rendőrség maga Budapesten *polgári* intézmény, azonban őrszemélyzete *belszervezetében* az 1881:XXI. t.-c. 50. § szerint, tehát *törvény szerint*: „*katonai fegyelmi szabályok alatt áll*".

Jól jegyezzük meg, hogy a törvény szerint a katonai fegyelmi szabályok nálunk *csakis a belszervezetben*, vagyis befelé állanak fenn és *sohasem a külső szolgálatban.*

Katonai szabályok szerint igazodik tehát: a fegyelem, a szubordináció, a szolgálati rend és szolgálati út betartása, az érintkezés miként je fölfelé és lefelé, a laktanyai és szobarend, a szolgálatmenet, a szolgálatkezelés, irányítás, beosztás, a napiparancsok vétele, a jelentéstételek, a személyzet nyilvántartása, a kivonulás stb.

Ezek között legelső helyen áll a *szubordináció* és a fegyelemtartás. Szubordináció az a viszony, melyben minden rendőr, mint előljárójának alárendeltje és fölebbvalójának alattosa jelentkezik és viszont tudnia és éreznie kell, hogy minden előljárója és fölebbvalója neki fölötte áll, föléje van rendelve. Ebből a viszonyból ered azután a *függőség*, amely megköveteli, hogy az alárendelt előljáróinak minden parancsát föltétlen készséggel, a kellő időben és teljes tehetségéhez képest teljesítse úgy, amint azt esküjében fogadta.

A *fegyelem* pedig nem más, mint a *szolgálati rend kezelése*, amely megköveteli a föltétlen engedelmességet, a törvény és kötelesség tiszteletét, a lelkiismeretes kötelességteljesítést és a legszigorúbb pontosságot.

Szubordináció és az annak megfelelő szigorú és igazságos fegyelemkezelés az a vasabroncs, amely az annyira különböző emberekből álló erkölcsi testületet, milyen pl. a katonaság és a rendőrség — összetartja.

Nem akarunk továbbra menni e nagyfontosságú kérdésben, mert nagyon messzire jutnánk, de meg más lapra is tartozik. A belső szervezettel a maga egészében nem foglalkozom ebben a könyvben, csakis azokkal a részletekkel, amelyek a rendőri szolgálatra vonatkoztathatók. Ezúttal tehát címünknek megfelelően csak a fölebbvalókkal és az előljárójaikkal szemben fennálló viszonnyal.

Hogy kik a rendőr fölebbvalói és kik az előljárói, *lényegében* az is egyezik a katonai meghatározásokkal.

Előljárója az, akinek a rendőr szolgálati és fegyelmi tekintetben közvetlenül alá van rendelve.

Fölebbvalója pedig az intéző és végrehajtó rendőrségnek minden olyan tagja, aki nála magasabb rangban van.[1]

A budapesti szolgálati szabályzat 19. §-a azt mondja hogy a rendőr *„előljáróival* szemben a legszigorúbb katonai fegyelemre és függelemre, a legpontosabb engedelmességre és tiszteletre köteles".

Ezt régebben igen sokan úgy magyarázták, hogy a szigorú katonai fegyelem és a függés viszonya (a függelem), a feltétlen engedelmesség, a közvetlen parancsadás stb. *kizárólag* csak az előljárókkal szemben áll fenn. Ez azonban merő *tévedés.* Ezt sem a törvény, sem a katonai szabályok nem mondják így. S a mi szolgálati szabályzatunk az oka ezen helytelen magyarázatnak, mert a 19. § szövege hiányos. Kimaradt belőle a katonai szolgálati szabályzat 54. §-ának megfelelő következő rendelkezés:

„Az a fölebbvaló, aki az intéző rendőrség tagja, tehát valamely intézkedésre terület, vagy személy szerint jogosult, *előljárói viszonyba* lép a rendőrrel szemben abban a pillanatban, mihelyt a helyszínén megjelenve, az intézkedés jogát átveszi".

Ez a helyes.

Gyakorlatilag tehát a helyzet a következő:

A főkapitány az egész rendőrség fölött áll. Következőleg *ő az egyetlen,* aki a rendőrség minden egyes tagjának fölebbvalója és előljárója *egy személyben.* Távollétében, akadályoztatása, vagy megbízás esetén persze a helyettese is.

Fölebbvalók az intéző rendőrség többi tagja: a tisztviselői kar, a főkapitányhelyettestől lefelé a gyakornokig; a végrehajtó rendőrség tisztikara: a főparancsnoktól lefelé a

[1] Budapesten ezt úgy fejezhetjük ki legegyszerűbben, hogy minden *„egyenruha viseletére jogosított, vagy kötelezett"* tisztviselő, vagy csapattiszt: fölebbvaló.

felügyelőig; végül az altiszti kar, szóval akik a rendőrnél mind magasabb rangban vannak.

Előljárók: a főparancsnok, a nagyobb, vagy több kerület élén álló főfelügyelő, az illető kerület osztályparancsnoka: a felügyelő, ezen kerület első altisztje: az őrmester, végre a közvetlen körletének, őrszobájának parancsnoka: az az ellenőr. Vagyis a rendszerinti, közvetlen parancsadók az előljárók.

Fölebbvalóból előljárói viszonyba csak az léphet, aki terület, vagy személy szerint illetékes és jogosult valamely intézkedésre. Tehát a főkapitányhelyettes, a hivatalos órákon túl a központi felügyelet vezetője, az ügyosztályvezetők és a detektívfőnök, de csak a saját ügyosztályaikba tartozó ügyekben, vagyis a bűnügyi osztályvezető és a detektívfőnök bűnügyekben, a közigazgatási osztály vezetője közlekedési s egyéb közigazgatási ügyben, a toloncügy osztályvezetője toloncügyekben stb. Továbbá az egyes kerületi kapitányságok élén álló kerületvezető rendőrtanácsos, vagy kapitány. A fogalmazói kar: a kerületvezető helyettese, a fogalmazó, a segédfogalmazó és a gyakornok csak akkor, mikor valamely intézkedésnél mint kiküldött, vagyis mint az intézkedésre jogosult vezető megbízottja jelenik meg, vagy bizonyos helyen maguk is ügyeletesek.

Szak- és kezelőtisztviselők: orvosok, boncnokok, vegyészek, állatorvosok, számvevőségi és pénztári tisztviselők, hivataltisztek stb. előljárói viszonyba sohasem léphetnek, a rendőri szolgálatban közvetlen intézkedésre sohasem jogosultak.

Régebben azonban Budapesten kellemetlen volt az, hogy az intéző tisztviselői kar a XI. fizetési osztálylyal, a csapattisztikar pedig már a IX. fizetés osztálylyal végződött. Ilyetén kép gyakran előfordult az a katonai szempontból véve képtelen állapot, hogy kisebb rangosztályú (XI. fizetési osztály) tisztviselőt küldtek ki intézkedésre oda, ahol már egy, rangban

magasabb (IX. fizetési osztály) felügyelő vezényelte a rendőröket. Ma már más a helyzet, mert úgy az intéző, mint a végrehajtó rendőrség tisztikara egyformán a X. fizetési osztályban végződik. Előfordulhat ugyan most is ez a régi fonákság, de a vezetők dolga, hogy a lehetőséghez képest elő ne forduljon. Így van ez rendjén, nemcsak a szolgálati viszonyból kifolyólag, és a szolgálat érdekében, de a kifelé való megnyilvánulás miatt is. Ujabban figyelemmel vannak erre az ütközőpontra, de régebben bizony, ismétlem, a kisebb és aránytalanabb létszám mellett igen gyakoriak voltak azok a fonákságok, amelyek nem egyszer áldatlan és felesleges súrlodásra vezettek az igazuk tudatában levő tisztviselők és a katonai szabályokhoz szokott, katonaviselt, csapattisztek között.

És most tovább megyünk.

Az alárendeltség viszonya (a szubordináció), mely a föltétlen engedelmességi kötelezettséget foglalja magában, a szolgálatban tehát nemcsak az előljáróival szemben kötelező, hanem az illetékes intézkedésre jogosult fölebbvalójával szemben is, mihelyt az az intézkedés jogát átveszi. Ilyenkor a rendőr a szolgálat érdekeiben a saját akaratát alárendeli a törvénynek és előljárói parancsának. Mert hiszen a rendőri szolgálat csakúgy megkívánja, mint a katonai, hogy az alárendelt az ő előljáróinak minden parancsát teljesítse készséggel, időben és olyan jól, ahogy csak tudja. *A szubordináció és a fegyelem szigorú kezelése nálunk is egyike a sikeres működés alapfeltételeinek.*

Ha a parancsnak valami akadálya támad, arról azonnal jelent az elüljáróinak.

Egyébként minden alárendelt rendőr az előljáró és minden alattos a fölebbvaló iránt akár szolgálatban, akár szolgálaton kívül *egyforma tisztelettel* tartozik. A rangban, érdemekben és szolgálatban idősebbek iránt mindig tiszteletteljes és illedelmes magaviselettel legyenek, amelyről soha sem szabad megfeledkezniök.

Fölebbvalói és előljárói között a tiszteletadásban, ismétlem, nem szabad különbséget tenni; különbség csak a *szóbeli jelentés* tételben van. Ha szolgálata közben a rendőr a kerület vezetőjével, felügyelőjével vagy más előljárójával találkozik, mindig *szóbeli jelentést tesz.* A kerület többi tisztviselői közül azonban csak annak és akkor jelent, aki és amikor a főkapitányság vagy a kerületi kapitányság kiküldöttjeként, vagy mint központi vagy kerületi felügyeletes valahol megjelenik és az intézkedést átveszi. . .

További folyománya a szubordinációnak, hogy a rendőr mint alárendelt *fölebbvalójával* vagy *előljárójával szemben* el nem járhat, soha *föl nem léphet.* Ha panasza van, azt csak szolgálati úton teheti meg. Ha intézkedés szüksége forog fenn, jelentést tesz hatóságának vagy felsőbb parancsnokságának, de ő maga nem intézkedhetik. *Kivévén, ha* súlyos, *büntetőtörvénybe ütköző bűncselekményről* van szó.

Előljáróiról vagy fölebbvalóiról még rosszat beszélni sem szabad, cselekedeteiket pedig bírálat alá venni, vagy azokat kifigurázni, minden körülmények között szigorúan tilos.

Ép így helytelen és elítélendő a bizalmaskodás, a köteles tiszteletről való megfeledkezés, a feleselés, a kérdezés nélküli fecsegés, a tudálékoskodás, szószátyárság stb. Akkor beszéljen ha kérdik és akkor is csak arra feleljen, amit kérdenek tőle. Szóval a függőség érzete uralja benne az egyéni akaratot. Tanuljon önuralmat s vele együtt megtanulja az önfegyelmezést és így akaratlanul kifejlődik az benne mások irányában is. Akkor azután a rendőr nem veszi a szigorú, katonai fegyelemtartást zaklatásnak, mert természetesnek, magától értetődőnek fogja tekinteni.

Az igazságos vasszigor már önmagában fél siker.

Ahol pedig a fegyelem meglazul, ahol az őrszemélyzet ellomposodik, ott úgy vagyunk, mint a vadász az olyan agárral, amelyiket bottal kell kergetni a nyúl után.

Azért is a rendőr oktató-nevelésének első és legfontosabb követelménye legyen az *igazságos*, de *vas szigorúsággal kezelt egységes* fegyelem belénevelése.

* * *

Az alá- és a fölérendeltségi viszonynak megfelelő hatásköri beosztásból folyik továbbá *a szolgálati út* betartása. Ez alatt azt értjük, hogy minden szolgálati ügy *fokozatosan* vitessék *alulról felfelé* azon legmagasabb rangú előljáróig, vagy fölebbvalóig, akinek hatáskörébe a *döntés tartozik*. És visszafelé is, a felsőbb helyről jövő parancs a közbenső fokozatokon keresztül jusson le azokhoz, akik azt végsőfokban végrehajtani kötelesek.

Minden panasz, kérelem, felfolyamodás vagy felebbezés csak szolgálati úton juthat a főparancsnok vagy épen a főkapitány elé.

A szolgálati út megkerülése fegyelemsértés és szigorúan tiltva van.

A nagyközönséggel szemben.

Mit is mond a szolgálati utasítás?

„A közönséggel szemben a rendőrnek sohasem szabad elfelejtenie, hogy *a rendőr van a közönségért s nem a közönség van a rendőrért*".

Ez a rendőri szolgálat sarkpontja.

E felett voltak a legnagyobb viták minden időben, úgy a sajtóban, mint azon kívül. Miután azonban ez a könyvem nem vitairat, egyedül a szolgálati utasítás ide vonatkozó részének a magyarázására szorítkozom.

A rendőr a közönségért van, — a közönség szolgálatára, de nem a nagy világban forgalomban levő közfogalom szerint, tehát nem szolgai értelemben véve, — hanem: *feladatai körében*. Ez a szó az, amit a rendőri szolgálat fejtegetése és magyarázgatása közben el szoktak felejteni nemcsak a rendőreink, de a nagyközönség soraiban is.

El szokták felejteni néha rendőreink, hogy e feladat körben: a közönség oltalmára, támogatására, a személyi biztonság, a testi épség, a vagyonbiztonság, a becsület és személyes szabadság védelmére, az azt veszélyeztető támadások és veszélyek elhárítására igenis meg kell tennie *mindent* a nagyközönség érdekében, amit csak tehet. Habozás és válogatás, aggodalom és félelem nélkül, ha mindjárt életveszedelemmel jár is, amint hogy sokszor bizony azzal jár.[1]

De el-el szokott feledkezni a közönség is, hogy a rendőrökkel szemben támasztott kívánalmak és igények nem illetnek meg *mindenkit* egyformán és kivétel nélkül. Hogy értem e sorokat, majd azonnal bemutatom egy mindennapi példában.

Megkötözve visz a rendőr egy embert az utcán, talán véres is az illető arca, keze. Ezt látni elég, hogy az utca népe felzúduljon a bánásmódon. Dehogy is teszi latra, hogy az „a szegény megkötözött" ember egy notórius betörő, aki meg akart szökni a rendőr elől s mikor ez beérte és elfogta, kést rántott. Mire dulakodás támadt köztük, a rendőr önvédelemből kardot rántott, megsebezte. Vagy pedig dulakodás közben a betörő elbukott és a szegélykőbe ütve fejét, összevérezte magát. S hogy mégegyszer meg ne ugorjék, megkötözte. A rendőr igenis helyesen és jogosan tette azt, amit tett. Épen a feladatkörében tette. Mert ne tévesszük össze a személyeket. Nem a betörő a *megvédelmezendő* közönség. Nem a betörő *érdekében* kell fellépnie a rendőrnek, hanem a betörő *ellen*.

Különbségeket kell tehát tenni a rendőri intézkedések elbírálásánál, hogy miféle közönséggel van dolga a rendőrnek? Megkülönböztetni és különválasztani a *békés polgárokat* a

---

1 Az 1898-iki bécsi rendőrségi kiállításon neves festők igen szép képsorozatban épen ebben a legbecsülendőbb, legelőnyösebb világításban mutatták be a rendőröket.

rendbontóktól, a társadalom, a *közrend és közbiztonság ellenségeitől.* Csak nem tagadja valaki, hogy van különbség e két közönség között?

A *békés* nagyközönséggel szemben legyen *mindig udvarias* és előzékeny, férfiasan nyugodt és komoly. Ha kérdez, vagy felhív — legyen a megszólítása mindig illedelmes. Ha pedig tőle kér bárki valami felvilágosítást, útbaigazítást vagy segélyt, tegyen eleget a kérésnek készséggel, ha teheti, ha pedig nem teheti, röviden és illedelmesen mondja meg azt. A kérdezősködőt mindig katonás tartásban, tisztelegve fogadja. Ne legyen türelmetlen, kelletlen. Ne utasítson el senkit nyersen vagy épen durván. Megszólításaiban, figyelmeztetéseinél kerülje a feltűnést, [a nagyhangú fellépést, a kiabálást, a heves taglejtést. Ne nyúljon az emberekhez, ha nincs reá szükség, nehogy az illetők azt félremagyarázzák. Kerüljön továbbá minden durvaságot, gorombaságot, önkényt, heveskedést és feleselést. Egy szóval: Védelmére és támogatására legyen a közönségnek, ne pedig terhére.

Azonban ennek a védelemnek és támogatásnak van egy *nagy előfeltétele* és ez az, hogy csakis *igaz, jogos ügyben* állhat a rendőr a nagyközönség rendelkezésére a kívánatos, önzetlen szolgálatkészséggel.

Igazságtalan, vagy jogtalan ügyben senki sem kívánhatja a rendőr segédkezését, illetve a rendőr nem nyujthat segédkezet igazságtalanság vagy jogtalanság elkövetéséhez! Tehát nem mindenre vonatkozik a szolgálatkészség — hanem csakis az igazságos, jogos ügyekre.

Azért írtam már e fejezet első soraiban, hogy igenis a nagyközönségért van a rendőr, de csak feladatai körében. S ezek közé tartozik az is, mindenkinek minden igaz és jogos ügyében, amennyiben ahhoz jogunk és módunk van, álljunk rendelkezésre, nyujtsunk oltalmat és támogatást. Legyünk önzetlenül szolgálatkészek.

A nagyközönség az ilyen támogató készséget csakhamar

észreveszi, hálásan fogadja, bizalmával és támogatásával viszonozza és méltányolja.

A közönség bizalma és támogatása pedig a rendőri szolgálat legszebb elismerése.

Csak a közönség bizalmát és becsülését bíró rendőrség működése lehet igazán sikeres.

Ha pedig intézkedése közben úgy fordul a sor, hogy figyelmeztetése kárbavész, vagy épen ellentállásra talál, ami közbelépését teszi szükségessé, akkor ez a közbelépése legyen nyugodt és határozott, de amellett gyors és erélyes.

Higgadtság és komolyság könnyebben megérteti azt amit akarunk, mint az ideges kapkodás, szitkozódás, durva kiabálás, amiért mindenki csak leszólja a rendőrt. És méltán.

Ha intézkedéseire éretlen élceket, vagy gúnyos megjegyzéseket hall, ne méltassa azokat figyelmére, csak ha becsületbe vágnának, vagy oly mérveket öltenének, hogy azáltal a rendőri működés sikere is veszélyeztetnék. Akkor lépjen fel, de mindig nyugodtan és erélyesen. Ne adjon okot fellépésével arra, hogy bosszúnak, vagy kicsinyes megtorlásnak lássék az.

A sértegetők legtöbbje vagy műveletlen, vagy iszákos, vagy beteglelkű ember, ilyenektől nem kell zokon venni a sértést, nem kell túlérzékenynek lenni velük szemben, mert a sértés úgysem a rendőr *személyének* szól, hanem az *állásának, rendőri* mivoltának.

Ha azonban olyasvalaki sértené meg, vagy bántalmazná, aki tudja, mit beszél, azt jelentse fel. Ne ő, hanem a bíró torolja meg a sértést. *Büntetőtörvényeink* védik a rendőrt, ennél nagyobb védelemben már nem részesülhet.

Tettleges bántalmazása esetén védelmül még fegyverét is használhatja (amint ezzel később részletesen foglalkozunk).

Békés polgár ellen azonban tettlegességnek, fegyverhasználatnak soha, semmi körülmények között sincs helye. Egyes polgárt értek itt a békés polgár alatt, mert vegyes

tömeggel szemben egészen más zsinórmértéket kell követnünk. Ott a rendőr a legtöbbször úgyis csak utasításra jár el.

Fegyvertelen emberrel szemben fegyvert használni, mindig elhibázott dolog. Túlkapás.

Itt kell felemlítenem az *emberismeretet* is, mely igen nagy szerepet játszik ott, ahol a rendőr viselkedéséről van szó. Majd mindjárt megértetem magamat. Úgy-e minden embernek más-a véralkata, más a szokása, egyik túlérzékeny, a másik kevésbé az; egyik heveskedő, a másik nem; egyik szokva van a korlátozásokhoz, a másik nem, mint mondani szokás, mindig a maga ura volt; egyik ismer fegyelmet, a másik nem. S ahogy egyes emberekkel vagyunk, épúgy vagyunk bizonyos néprétegekkel, foglalkozásnemekkel, osztályokkal stb. Ehhez a különbséghez kell igazodni *a bánásmódnak* is. Ki kell ismernie lassanként a rendőrnek, hol elég a jó szó és hol kell erélyesnek és erősnek mutatkoznia.

Persze ezt csak az évek tapasztalata hozza meg. Azért hallgassa meg mindig a tapasztalt, öregebb bajtársakat.

Kényes helyeken csakis tapasztalt, öreg rendőr állhatja meg a helyét.

Tapasztalat és nevelés hozza meg az *illő modort*. *A jó modor* pedig — *részese a sikernek*. Minden modortalanság, durvaság, vagy épen túlkapás nemcsak hogy lealacsonyítja a rendőrt, de megnehezíti őt a szolgálati feljárásban, sőt visszahat az egész intézményre, a testület jó hírnevét kissebbíti és igen sokszor magának a testületnek is nehézségeket okoz nagy feladatainak teljesítésében. Magam tapasztalásából tudom, hogy egy-egy ilyen túlkapás, amelyet a sajtó, a közélet ellenőre, rovásra vett, olyan visszahatást keltett a nagyközönség soraiban, hogy a megnyilatkozó ellenszenvvel hetekig, hónapokig kellett találkoznia a testületnek. Valósággal megbénította a működést. Görbe szemmel néztek mindenre és mindenkire a rendőri testületben. A rendtartók ellen amúgy is érzékeny emberek — túlérzé-

kenyekké váltak s csak nagy idők multán, újabb nagy sikerek nyomán bocsátották meg és feledték el a történteket.

A jó hírnéven hamar lehet csorbát ejteni, de nagyon nehéz azt kiköszörülni.

Meg nem állhatom egyébként, hogy ki ne térjek még e helyen a külfölddel való összehasonlításokra. Ha ugyanis valami csorba esik, rögtön azt halljuk, hogy *„milyen más külföldön a rendőr"* és csak ritkán, *„milyen más ott a közönség"* stb. *Őszintén mondva nem sokat tartok* az ilyen beszédekről.

Hát persze, hogy külföldön más a rendőr és a közönség is más! Ki mondja, hogy nem?

Külföldön nem magyarok, nem a mi véreink laknak, persze, hogy mások is az emberek, mint mi. Az angolnak, franciának, németnek stb. más a véralkata, más a gondolkodása, más a felfogása a szabadságról és a törvénytiszteletről, más, könnyebb viszonyok között nevelődött fel a századok során, amikor mi védtük őket a török, tatár ellen. Elmaradtunk, igen, mert ők addig ráértek művelődni, tanulni, amíg a mieink a véröket ontották az ő nyugalmukért és békéjökért. Ezekről a nagy különbségekről sohasem szabad megfeledkezni, ha valaki összehasonlításokat akar tenni. Ezek figyelembevétele nélkül ne beszéljen nekem senki sem külföldi mintaképről.

A magyar rendőrség még nincs százéves sem, modern rendőrségünk pedig csak azóta van, mióta a budapesti állami rendőrség. Ezzel szemben a külföld négy-ötszáz-éves rendőrséggel dicsekszik. Oriási különbség. De nincs mit szégyenkeznünk azért, mert az elmúlott félszázad alatt nagyon sokat tanultunk, nagyon sokat haladtunk. Berendezkedésünk szegényessége is lassan-lassan eltűnik.

Én a mi jó magyar állami rendőrségünket s a kitűnő csendőrségünket nem adnám oda a külföld egyik államának

a rendőrségéért sem. Ez a mi népünk, a mi vérünk — ilyen való nekünk.

Hogy a magyar közönség nincs még mindig és mindenütt a kellő jóindulattal, bizalommal és megbecsüléssel a rendőrség iránt, ennek sem a mi rendőrségünk az oka, hanem a forradalmat követő szomorú idők zsandárai és ezek spiclirendszere. De változnak az idők és változnak vele együtt az emberek.

Ma már jórészt és sok helyen máskép vagyunk. A nagyközönség már kezdi ismerni a rendőrséget, nem ellenséget lát benne — mint a régmúlt időkben —, de tanácsadóját, támogatóját, védelmezőjét s ehhez képest érezzük is, hogy a hangulata jelentékenyen más ma már, mint akár csak egy negyedszázad előtt. Fokról-fokra tökéletesedünk.

És majd más lesz a mi rendőrségünk, de más lesz a nagyközönség is, ha a köztünk fennálló viszony, a nagy átalakulás, a tökéletesedés, ami folyamatban van már — közelebb lesz a befejeződéshez.

Hogyan is mondtam az előbeszédemben? Erős a meggyőződésem, hogy amelyik rendőrséget a jó közszellem hatja át s amelyiknek kísérői a józan ész, erős kötelességtudás és a becsületes egyenesség, az megállja helyét, célt ér és megbecsülésben részesül.

A mi magyarságunkban mindehhez megvan a kellő alap s ezért megvan a reményünk is, hogy idővel a nagyközönség és a rendőrség között meglesz az a jó viszony, az a bizalom és megértés, ami a jó rendőrségnek, illetve sikeres működésének egyik alapfeltétele.

A bíróság előtt és a katonaságnál.

Ritkán fordul elő, hogy a rendőrnek akár a bíróság, akár a katonaság előtt *szolgálatban* kelljen megjelennie, inkább csak mint szemtanú — *a szolgálatából kifolyólag.* S ha meg kell jelennie, a szolgálat általános elvei az irány-

adók itt is. Hogy mégis felemlítjük ezeket az eseteket, csak figyelmeztetésül tesszük, hogy a rendőr sohase feledkezzék meg arról az illő, udvarias és tisztelettudó magatartásról, amellyel a bírák és a hadsereg iránt is tartozik. Mégpedig fokozottabb mértékben. Mindig lássék meg a rendőrnél, hogy fegyelemtudó, fegyelmezett testületnek a tagja.

Vallomástételénél mindig az igazság, az őszinte egyenesség vezéreljék és sohase mellék tekintetek. Ne szégyent, hanem megbecsülést és elismerést szerezzen a testületnek.

A sajtó és az őrszemélyzet.

Annak folytatásakép, amit a politika tilalmáról mondottunk, természetes, hogy tilos a politikai sajtóban való legkisebb részvétel is. A hivatalos titoktartás kötelezettsége pedig eleve kizárja azt, hogy az őrszemélyzet a lapokban bárminemű közlést tehessen. *(Ezt csak a sajtóiroda teheti.)* Különösen tilos és sulyos fegyelmi vétséget képez a szolgálati és testületi ügyeknek dobraverése, a lapoban való nyilt tárgyalása.

Ha pedig esetleg valamely közleményre vonatkozólag a *helyreigazítás* szüksége forogna fenn, ezt sohasem intézhetik el közvetlenül, csakis *szolgálati úton* kérhetik. *Közvetlenül* egyáltalán *semmiféle dolga sem lehet a rendőrnek a sajtóval.*

A rendőri szolgálat megkezdésének külső jelzése.

Még csak röviden arról akarunk szólani, hogy amikor a rendőr szolgálatát megkezdi: *amikor szolgálatba lép*, hogyan kell felkészülve lennie.

Szabályszerű egyenruhában, oldalfegyverrel, derékszíjszámmal és csákósan. Tarsolyában (ha majd t. i. lesz) írótárcával, íróeszközökkel és egy olyan útmutatóval (ha majd ez is lesz), amelyből lehetőleg minden felvilágosítást meg tud adni a hozzáforduló kérdezősködőknek. Hogy ez utóbbi

mennyire szükséges, arról eleget hallottam azoktól a rendőreimtől, akik először léptek ki az utcára. Hogy valóságos félelem fogadta el őket, ha valaki feléjök jött kérdezősködni, hogy mit is fog neki mondani, nem ad-e neki téves útbaigazítást, vagy nem mond-e épen ostobaságot. Azért én a magam kerületében mindig arra oktattam ki a rendőröket hogy ha valami olyant kérdeznek tőle, amit nem tud, vagy, ami túlmegy azon a határon, amit tanult s így nem is tudhatja, küldje be az illetőt felvilágosításért a kapitányságra. Majd ott megadjuk a szükséges útmutatást. Igy a leghelyesebb. Csakhogy ezt a tisztviselő uraknak is meg kell érezniök és érteniök.

A beküldött feleket nem szabad elutasítani, felvilágosítás adás helyett, ha már egyszer beláradt a hivatalba. Ez is hozzátartozik a rendhez, a rendőrség kötelességeihez.

Inkább tízszer kérdezni, mint egyszer hibázni. A feleknek a javára pedig inkább többet tenni, mint kevesebbet.

A szolgálatba lépett rendőr a szolgálatának ideje alatt teljesen a szolgálatáé legyen. Ezt úgy kell érteni, hogy a szolgálat teljesítésének az ideje alatt étkezés, ivás vagy mulatozás kedvéért *a szolgálati helyet elhagyni szigorúan tilos.*

A rend és a szolgálat komolyságának megőrzése céljából a szolgálatban tilos a dohányzás, valamint a beszélgetés vagy egyéb szórakozás, ami elvonja figyelmét mindattól, amiért szolgálatba állították.

III.

A rendőri szolgálat felosztása.

A rendőri törvényben.

A *rendőri* szolgálatnak tartalma igen nagy. Epen ezért könnyebb áttekinthetés végett annak felosztása válik szükségessé, amely felosztásnál mindenkor a rendőri szolgálat tartalmát kitevő *feladatköröket* kell irányadóul vennünk. Ezek szerint *három* csoportot szoktak megkülönböztetni:

1. a megfigyelő-,
2. a megelőző- és
3. a felfedező r. szolgálatot.

Ezt a felosztást követi a fővárosi rendőrségről szóló 1881:XXI. t.-c.

A megfigyelő szolgálat.

A *rend* a nagyvilágban levő emberi erőknek, javaknak (jogok, tárgyak) és eseményeknek *békés elhelyezkedése*, lefolyása. Ez az elhelyezkedés pedig maga-magától történik: a természet törvényei szerint. Vagyis a rendet csinálni nem lehet. *A rend maga-magától csinálódik.*

Az állam határain belül levő állami és társadalmi *rendnek az őre: a rendőr.* Tehát *őrzi*, de nem *csinálja* a rendet.

Az ő feladata ügyelni arra, hogy ne történjék a személyek vagy a tárgyak révén olyasmi, ami a rend létrejöttét lehetetlenné teszi, vagy a már fennálló rendet megzavarja. Más szavakkal: a rendőr *a rend előfeltételeire* vigyáz, ez előfeltételek létrehozását és biztosítását, a társadalmi rend érvényesülését teszi lehetségessé. Cselekszi pedig ezt először is a megfigyeléssel.

1. A *személyek* közül különösen ügyeljen azokra, akiknek részéről leghamarabb szokott rendbontás bekövetkezni. Ilyenek *a)* a bíróság által *rendőri felügyelet* alá helyezett egyének, *b)* a *rovottmultúak*, *c)* a *közveszélyeseknek* ismert emberek, *d)* a *csavargók*, dologkerülők, *e)* a koldúsok, *f)* a kéjnők, a *kósza nők* és a helynélkül lézengő cselédek, *g)* a közszolgák, küldöncök, *h)* a különböző közlekedési vállalatok alkalmazottjai, *i)* néha *a maga tehetetlenek is*, akiket saját érdekükben kell a rendőrségnek pártfogása alá vennie ilyenek: az ittasok, elmebetegek, hülyék stb.

A nagyközönség gondos kertésze legyen e rendőr, ha szolgálati útjában gyomot talál, azt rögtön emelje ki a rendes emberek közül, ha pedig gyámolításra szorulót, úgy támogassa azt.

A megfigyelésben a rendőr legyen mindig óvatos és kerüljön minden feltűnést, nehogy kockára tegye a figyelés sikerét és eredményességét.

2. A *tárgyak* közül azok iránt érdeklődjék különösebben a rendőr: *a)* amelyek a közbiztonságra, a közrendre, vagy a közerkölcsiségre önmagukban veszedelmesekké válhatnak. Ilyenek: az utcára kirakott, vagy az úttesten felhalmozott és a közlekedést zavaró tárgyak, építkezési és kövezési anyagok, gödrök, a közlekedési eszközök, a bolti ernyők, címtáblák, a nyilvános hirdetések, a kirakatba tett könyvek, képek stb.;

b) amelyeknek megrongálása képezhet rendzavarást. Ilyenek: az utcák, utak, terek, a járdák, emlékszobrok, ültetvények, útszéli fák, az utcai lámpák, vasúti vágányok és sorompók, a távíró és telefon vezetékei, a vízvezeték, az utcai csatornák stb.

3. A rendzavaró *események* alatt végül nemcsak az emberi cselekményeket értjük, de az azoktól független veszedelmeket, valamint a nagy természet romboló elemeinek a hatását is. Ide tartoznak pl. az elgázolások, balesetek, épület-

omlások, csatornabeomlás, csőrepedés, gázömlés stb., de ide sorozhatók a tűzvész, árvíz, szélvihar, hófúvás, ólmos eső, ködereszkedés, a járványok és ragályok, akár az embereknél, akár az állatoknál stb.

A gondos, körültekintő és alapos megfigyeléssel nemcsak a megelőzést szolgálja a rendőr, de olyan *személyi* és helyi ismeretekre tesz szert, ami megbecsülhetetlen előnyére és javára válik a felfedező szolgálatban is. A rendőri közegek szolgálatára nagyon előnyös az, hogy körletükben mindenütt megfordulnak és mindenütt ott vannak, mindenkivel érintkeznek, előkelő emberektől kezdve le a sarki hordárig, az intelligens emberektől le az utcasöpredékig, ha mindenféle foglalkozású és foglalkozás nélküli emberekkel összetalálkozik. Már maga ez a széleskörű ismeretség nagyon megkönnyíti a helyzetét. Neki van legtöbb és legjobb alkalma, hogy a büntetendő cselekményekről tudomást szerezzen, mégpedig leghamarabb. Ugyancsak ez a széleskörű személyi ismeretség segíti őt munkájában akkor is, ha valamely bűncselekmény ismeretlen tettesét kell felkutatni. Szóval a rendőrnek megfigyelő tevékenysége nagyon jó segítség a felfedező szolgálatban s jóformán nélkülözhetetlen.

Sőt tovább megyek. A bő *helyi ismerettel* még többre viszi. Értem pedig ez alatt, hogy az őrszem vagy őrjárat ne csak azt tudja, hogy miféle közhivatalok, nagyvállalatok, intézetek, iskolák, kórházak, mentőállomások stb. vannak a körletében, hanem arról is szerezzen tudomást, hogy miféle emberek lakják a körletét, merre kik laknak, hová járnak pl. a vásárosok, hová a vasutasok, postások stb., külföldieknek hol vannak a megszálló helyeik, melyik utcasarkon melyik közszolga, vagy rikkancs áll, kik járnak a „nagy 8-as kávémérés"-be, kik a „nagygombóc" kifőzőbe, ebbe vagy abba a vendéglőbe kik járnak, miféle törzsközönségük van, melyik kávéházba járnak gyanús alakok, ismert kártyások, vagy szélhámosok, lélekkufárok stb. Ugyancsak a helyi ismeretekhez

tartozik, hogy ismerje a szokásos gyülekezőhelyeket, ahol mozgalmak idején, vagy máskor is csoportok verődnek össze, ahonnan a felvonulások, menetek szoktak elindulni stb. Mindezeknek megbecsülhetetlen hasznát veheti a rendőrség.

Azért kell, hogy a megfigyelések fontossága mindig a szeme előtt lebegjen minden őrszemnek és őrjáratnak. Azért nem szabad a kijelölt körletüket elhagyni, hogy a szemmeltartás folytonos és megszakítás nélkül való legyen. Azért nem engedhet magának a rendőr szolgálatban semmiféle kényelmet sem. Az őrszemeknek és őrjáratoknak nem szabad szolgálati idejük alatt sem enni, sem inni, sem dohányozni, de még csak leülni sem. Éjjel, mikor legéberebbnek kell lennie, nem szabad elaludnia, vagy épen leittasodnia. Azért kell tartózkodnia mindentől, ami elvonhatja figyelmét a feladatainak és kötelességének teljesítésétől. A közönséggel — a felvilágosítás adást kivéve — nem elegyedhetik céltalan beszélgetésbe. Nem szabad traccsolnia.

Mindenre kell ügyelnie, ami az utcán és nyilvános tereken van és mindenkire, aki ott megfordul. Megfigyeléseinek tárgyai sohase fogynak ki, csak tudjon és akarjon figyelni.

Sohase lehet elég éber és körültekintő. És hogy feladatát az emberi lehetőség határai között mégis jól teljesíthesse, hogy figyelme mindenre kiterjedhessen: *járjon lassan, nyugodtan*, így könnyebb a szemlélődés. *Szeme, füle pedig mindig nyitva legyen.*

A megelőző szolgálat.

Tulajdonképen folytatása a megfigyelő szolgálatnak olyaténkép, hogy ha a rendőr megfigyelései közben olyasmit észlel, miből a közrend és közbiztonság megzavarása következhetnék be, nyomban intézkedik, hogy annak eleje vétessék. Vagy ő maga hárítja el a veszedelmet, ha módjában van, vagy elháríttatja mások által, akik arra hivatva

vannak. Példákkal szemléltetem. Csavargókat, koldúsokat eltávolítja, ha maga tehetetleneket lát: ittasokat, elmebetegeket, hülyéket, eltévedt gyerekeket stb, azokat biztonságba helyezi. A gyorsan hajtó kocsisokat lassúbb hajtásra inti. Sűrű kocsisornál a kocsikat időnként megállítja, hogy a gyalogjárók az utakon baj nélkül átmehessenek. Ha félig-meddig lelógó címtáblát lát, azt levéteti és csak a szögek megerősítése után engedi visszarakatni. A gödröket korláttal véteti körül. Éjjelre kivilágíttatja. A szürkületben világítás nélkül hajtott kocsikat megállítja, a lámpájokat felgyujtatja. A köztárgyak rongálását megakadályozza. Baleseteknél a mentőket, tűz esetén a tűzoltókat, vízcsőrepedésnél a vízművek igazgatóságát, gázömlésnél a gáztársulatot stb. értesítse azonnal s addig is míg a veszedelmet elhárító szakemberek megérkeznek, a veszedelem helyétől tartsa távol a hozzá nem értő, kíváncsi közönséget, hogy valakit baj ne érhessen. Ólmos eső alkalmával a járdákat hintesse fel, ködereszkedéskor a közlekedési eszközök világítására ügyeljen, nagy havazás után a havat takaríttassa el. Az eltévedteket útbaigazítsa, felvilágosításokat adjon és így tovább. Lehetetlen felsorolni szinte azt az ezer meg ezerféle esetet, amelyben a rendőrnek alkalma nyílik és kötelessége támad a keletkező vagy előállható veszedelmek megelőzésére és elhárítására, a közönség védelmére és támogatására.

Ezt a szolgálatot tartom a legszebb, legnemesebb rendőri szolgálatnak. Egyben a leghálásabbnak is, mert ezen a téren érdemli ki a rendőr leginkább szolgálata méltó jutalmát: *a nagyközönség elismerését és fellebbvalói megelégedését.* Ami jó tulajdonság csak van a rendőrben, az ebben a tevékenységben érvényesülhet legjobban. Az éberség, a körültekintés, a józanság, az emberszeretet, a könyörületesség stb. itt van helyén elsősorban.

Az a nagy irányelv, amit a nagyközönségről szóló soraink elején mondottunk, hogy t. i. *a rendőr van a nagy-*

közönségért és nem megfordítva, a megelőző rendőri szolgálat terén sohasem tévesztendő szem elől.

Mindent meg kell tennie és minden mulasztást vagy gondatlanságot el kell hárítania, vagy megakadályoznia, amivel csak szolgálhatja, védheti és támogathatja a nagy közönséget.

Az éber rendőr figyelmét mi sem kerülheti ki.

Könnyűnek látszik ez a feladat és mégis a legnehezebbek egyike. Teljes embert kíván, akinek minden tehetségét és képességét latba kell vetnie, hogy ezeknek a feladatoknak az emberi lehetőségek határai között megfelelni tudjon. Nem szabad akadályokat ismernie. Nagy emberi javak megőrzése van reá bízva, jól megőrizze azokat. A jó rendőr *az elért sikerekben és eredményességben* keresi és találja meg szolgálatainak méltó jutalmát.

A felfedező szolgálat.

Mióta a modern rendőrségek a felfedező — nyomozó — szolgálatra külön közegekkel: a detektívekkel rendelkeznek, az őrszemélyzet felfedező szolgálata-tartalmában sokban megváltozott. Nevezetesen az előző két csoport: *a megfigyelő és a megelőző szolgálat teendői foglalják el most az első helyet.* A felfedező szolgálat pedig új határokat nyert azáltal, hogy csak addig és annyira terjedhet, amennyiben a megfigyelő és megelőző szolgálat érdekeit nem kockáztatja. De ezeken a határokon belül azután a rendőrökre is kötelező.

Pl. megfigyelése közben körözött, kitiltott, vagy szökésben levő bűntevőkre bukkan, köteles azokat azonnal bekísérni. Vagy a büntetőtörvényekbe ütköző cselekményeket észlel, akkor köteles azok folytatását, vagy befejezését nemcsak megakadályozni, hanem azokat feljelenteni, a tetteseiket bekísérni, a bűnjeleket biztosítani, a helyszínt fenntartani stb. addig is, míg a részleges nyomozást az arra hivatott közegek átveszik. De már pl. az őrszem szolgálatát nem hagyhatja oda azért, hogy a nyomozást más kerületben folytassa. Ezt

is megteheti, de csak rendes *szolgálatán kívül*, pl. ha szabadnapos.

Különben én ezt a szolgálatkört inkább *felderítő* szolgálatnak nevezném, mert nemcsak a bűncselekmények felfedezésében merül ki, hanem magában foglalja a kikutatásra, felderítésre irányuló tevékenységet egyéb rendőri feladatoknál is.

Pl. Ha baleset vagy szerencsétlenség történik, kutatja az okát, az okozóit. Ha hullára bukkanik, amelynél bűncselekmény nem látszik fennforogni, kutatja az illető kilétét, tanúkat keres, akik ismerik, iratok, feljegyzések után néz, amelyek esetleg világosságot deríthetnének az illető kilétére. Eltévedt gyermeket talál, kutatja a szülőket, kitett csecsemőnél, hogy honnan kerülhetett oda, ki tehette ki. Bitang állatokat gondozásba helyez, de egyúttal utána tudakozódik, hogy honnan kerülhetett bitangságba, ki lehet a gazdája stb. Talált tárgyakat beszolgáltat, de kérdezősködik, ha vajjon nem tudhatná-e meg, hogy a környéken nem vesztett-e el valaki olyas értéktárgyakat és így tovább.

A felderítés az a *nagyobb* kör, amelyben *benne van már a felfedezés*, a nyomozás, *mint kisebb kör*, ami csak a bűncselekményekre és a bűntevőkre vonatkozik.

A csendőrségnél is ez az elnevezés dívik. Ez is a helyesebb, — mert kifejezőbb. Jobban megmondja, hogy mi a rendőrnek a feladata a nyomozásban a mai viszonyok között. A felderítés az, — amit a BP. életbeléptetésekor a nyomozó közegek részére kiadott Bmin. útasítás (130.000/Vb.) puhatolás néven nevez.

Ez a *nyomozásnak a kezdeti része.* Mikor a nyomozás még csak a meg nem állapított tényállás alaktalan állapotánál tart, mikor nem tudja még az ember, van-e bűncselekmény, ha van, miféle az, vagy ismeretlen a tettes, még keresni kell, hogy ki is lehetett az? *Ez is nyomozás*, mégpedig a nyomozásnak az a része, melynek fontosságát nem szabad lebecsülni. Ez az a ténykedés, mely az ismeretlen

sötétbe világosságot deríteni van hivatva s amelynél ismét csak rendőr személyi és helyi ismeretei tehetnek nagyon is jó szolgálatot.

A körültekintő rendőri jelentés ugyanis rendszerint nemcsak az *alapja*, de legtöbbször *fontos kiindulási pontja is a nyomozásnak.*

A felfedező szolgálat — az önálló szolgálatban: szintén önálló.

Rendszerint csakis *fölöttes hatóságának* utasítására, vagy felhatalmazása alapján jár el.

Köteles azonban a *kir. ügyész, vizsgálóbíró*, vagy *járásbíró* utasítására is egyes nyomozó cselekményeket teljesíteni, vagy az általuk folytatott eljárásnál közreműködni. *A bűnnyomozás tehát az a kivételes eset*, amelyben a rendőrnek a fellebbvalóján és előljáróján kívül, még testületen kívül álló más, idegen hatóság tisztviselője: *az ügyész, a vizsgálóbíró, vagy a járásbíró is adhat utasítást* és ő tartozik ezen utasításnak *épúgy megfelelni, mintha azt fölöttes hatósága tette volna.*

Köteles azonban az ilyen esetről mindenkor külön *írásbeli* jelentést tenni a parancsnokságának, hogy mikor, milyen ügyben, *miféle közvetlen utasítást* kapott a királyi ügyésztől, vizsgálóbírótól vagy járásbírótól, hogyan tett az utasításnak eleget stb. A beadott jelentést azután majd a parancsnoksága fogja tovább jelenteni az illetékes rendőri hatóságnak, vagy az írásbeli jelentést magát beterjeszteni.

Könyvünk felosztása.

A rendőri működés természetéhez képest *nemcsak jogi* szempontból, de *szakszempontból* és főkép *gyakorlatiasságból* ebben a könyvünkben nem a most ismertetett hármas felosztást, hanem azt a *kettős* felosztást követjük, amit kiváló jogászunk: *Concha* Győző, egyetemi tanár állított fel: *„A rendőrség természete és állása a szabad államban“* c.

akadémiai értekezésében. Tartozó tisztelettel teszem, mert ő az egyetlen jogtudósunk, aki komolyan foglalkozik a rendőri joggal s annyira megbecsülte szakjogunkat, hogy azzal lépett a tudomány első fóruma: az Akadémia elé. Illő, hogy büszke öntudattal szerezzen erről tudomást minden egyes embere a rendőrségnek.

Concha tétele szerint a rendőri működés két ágra válik: egyik a

biztonsági rendőrség, másik a

közigazgatási rendőrség.

A működés ezen két ágának megfelelően a rendőri szolgálat anyagát tehát két részben fogjuk tárgyalni, aszerint amint azok:

1. a *biztonsági rendtartás*, vagy
2. a *közigazgatási rendtartás*

körében foglalnak helyet.

Az elsőbe soroztuk a kihágási bíráskodás és a bűnvádi perrendtartás körébe vágó teendőket, amelyben a megfigyelés, a megelőzés és a felderítés egyaránt helyet foglal ugyan, de alapjában véve az egész működés tulajdonképen *a bírói működés kiegészítése*. „Ezért őrködik folyton, ezért kutat a bűntettek, a tettesek, a bűnjelek után, ezért hatalmát nemcsak a bizonyítékok, hanem a valószínűség alapján is gyakorolhatja, ezért alkalmazhat karhatalmat, mielőtt intézkedésének ténybeli alapja iránt a teljes jogi bizonyosság meglenne. *A biztonsági rendőrség működésének lényege: az állandó őrködésben, a valószínűség*, a gyanú alapjáni *intézkedhetésben*, sőt a *karhatalomnak ténybeli bizonyosság nélküli alkalmazhatásában rejlik*". (Concha idézett műve 20. lapján.)

A közigazgatási rendtartásba pedig a rendőri szolgálatnak azokat a teendőit sorozzuk, amelyben a társadalmi rend helyreállítására vonatkozólag inkább a *közigazgatási rész: a védő és támogató tevékenység* domborodik ki. Ebben főkép a megelőző szolgálatnak jut a főszerep.

IV.

A rendőri közbelépés módja és fokozatai.

A) A biztonsági rendtartásban.

A megszólítás és figyelmeztetés.

Midőn a szolgálatba lépett rendőr őrhelyén, vagy őrjáratozása közben olyasmit észlel, ami a rend ellen van, elérkezett reá nézve a közbelépés ideje, hogy a rendellenesség bekövetkezését megelőzze, megakadályozza, feljelentse stb.

Ez a rendbontás lehet 1. kihágás, vagy 2. büntetőtörvénybe ütköző vétség, bűntett. A kettő között az a különbség, hogy a bűntettek és vétségek jogsérelmek — a kihágások ellenben rendszerint nem azok.

És ezt jól meg kell jegyezni, mert az intézkedések, a közbelépés fokozatai is ehhez igazodnak.

A kihágások rendszerint nem jogsérelmek. Lényegük: valamely cselekménynek vagy mulasztásnak a megtiltása avégből, hogy azokból esetleg valami jogsérelem be ne következhessék. A kihágásokkal szemben alkalmazandó intézkedések tehát kevés kivétellel *megelőző* jellegűek.

A rendőr közbelépése is *elsősorban megelőző* legyen. Az legyen a rendőr főtörekvése, hogy megakadályozza és megelőzze a kihágásokat. Ha azon van, hogy *rend legyen*, akkor cselekszik helyesen.

A közbelépés *első* módja tehát a *megszólítás* és a *figyelmeztetés*, mely tisztán megelőző jellegű és *csakis a kihágások megelőzésénél* alkalmazható. Például:

Megszólítja a kocsist, hogy a lejtős úton fékezze be a kocsikerekeket; este, lámpagyujtáskor, hogy gyujtsa fel a kocsi lámpáját. Mikor a kocsija után ballag, *figyelmezteti*,

hogy üljön fel a bakra, mert tilos a kocsiját elhagyni, figyelmezteti, hogy a címtábláját tisztítsa le, mert a ráfecsegett sártól olvashatatlan. Ha trágyát visz a kocsis s a kocsit rosszul takarta le, megszólítja, hogy igazítsa meg a takarót, hogy a trágya le ne szóródjék. Ha sebesen hajt, kézintéssel figyelmezteti lassúbb tempóra. Ha katonaság, vagy temetési menet jön, megállásra inti és figyelmezteti a kocsist, hogy tilos a menetbe való belehajtás. Ha sinek mellett hajt a kocsis, figyelmezti a tilalomra és eltereli onnan.

Ha azután mindezen megszólításnak, figyelmeztetésnek és intésnek foganatja lett, ha a rendőr megakadályozta ezzel a kihágás folytatását, akkor előmozdította a közlekedés rendjét, az észlelt rendellenességekkel szemben pedig eleget tett a kötelességének. Eljárásáról természetesen nem kell jelentést tennie, mert ha megszűnt a tiltott cselekmény, akkor nincs helye a megtorlásnak: a büntetésnek. Minden kihágás elsősorban megszüntetendő és csak ha *megtörtént* kihágással áll szemben, ahol már többé szó se lehet a megakadályozásról vagy a megelőzésről, akkor jön a *feljelentés*, mely már *a kihágási eljárásnak a bevezetése.*

Például, ha valaki lejtős útra már elindult olyan kocsival, aminek fékje nincs, este hajt és lámpája egyátalán nincs, ha a kocsis a kocsiját felügyelet nélkül hagyva korcsmába tér, ha a kocsinak címtáblája nincs, ha a trágyát nem takarta le, de nem is takarhatja le, mert nem hozott magával takarót. Ebben az esetben már nem lehet szó megelőzésről. Ezeket feljelenti.

Hasonlókép azokat, akik a kihágást *figyelmeztetés dacára* is folytatják, például: mikor a sebesen hajtó kocsist leinti és az oda se néz, mintha nem is neki szólott volna az intés. Ha a kocsis figyelmeztetés dacára is belehajt a katonai menetbe, vagy a körmenetbe. Ha a villamos sinekről csak azért sem tér le, noha a rendőr ismételten is figyelmeztette. Vagyis, ha a szó nem használ, jön a feljelentés, azután a

a szófogadatlanság megtorlása. De ez a *megtorlás már nem a rendőr dolga, hanem a rendőrbíróé:* a ker. kapitányé.

Az elv az, hogy ami csekélyebb rendzavarást el lehet intézni szóval, azt nem kell jelentés tárgyává tenni.

Legfeljebb feljegyzi magának és leváltás alkalmával közli társaival, hogy azok is tudjanak a figyelmeztetésről s ha ugyanaz az ember ugyanazt a kihágást megismétli, akkor már feljelenti, azzal a megjegyzéssel, hogy hasonló kihágásért egy vagy több ízben már figyelmeztette terheltet és eredménytelenül. A feljelentéssel tehát *súlyt* ad a szavainak s az *ismételt figyelmeztetést*, mint *súlyosbító* adatot, jelzi a jelentésében.

Az intés és figyelmeztetésnél mindig tapintatos, körültekintő legyen. Különösen kerüljön a rendőr minden feltűnést. Ne sértse meg a megszólítottat valami tapintatlan megjegyzéssel s ne ingerelje őt engedetlenségre vagy épen ellenállásra. Ha egyszerű napszámos vagy kocsis ember is a megszólított, nem kell azért az apja istenit szidni vagy hangos szóban a fenével etetni.

Nem szabad feledni, hogy a nagy nyilvánosság előtt történő megszólítás vagy figyelmeztetés *már magában véve is* bántja az embereket, különösen a műveltebb vagy érzékenyebb lelkű ideges nagyvárosiakat. Az ilyeneknek azután nem sok kell, hogy felfortyanjanak. Egy két *tapintatlan szó*, vagy *sértő durva megjegyzés* elég, hogy szót szó kövessen és olyan *botrány* kerekedjék belőle, mellyel ugyancsak nem ér fel az a kis kihágás, melyet a rendőr elhárítani akart. Ilyen viselkedésre semmi szükség s attól őrizkedni kell. Helytelen is, a rendőri tekintélynek sem válik javára. A megszólítottat vagy figyelmeztetettet pedig talán belekergeti egy nagyobb bajba, mint ami a kihágásból érte volna, ha a rendőr őt feljelenti. A megszólításnak vagy intésnek nem ez a módja.

Csendes szóval, nyugodtan, de amellett határozottság-

gal kell megmondani a mondanivalókat. A nyomaték, hogy ha nem fogad szót, fel fogja jelenteni: a végén legyen.

Leghelyesebb, ha az eljáró rendőr utal arra, hogy ezt vagy azt a cselekményt vagy mulasztást a törvény, vagy Bmin. rendelet, fővárosi szabályrendelet, vagy főkapitányi rendelet tiltja s figyelmezteti az illetőt, hogy ha ezek ellenére cselekszik, fel fogja jelenteni őt.

Szolgálatban persze *nincs címezés.* Kéremmel kezdi, mindenkit uramnak vagy asszonyomnak, vagy kisasszonynak szólít, nem pedig nagyságos vagy méltóságos úrnak vagy méltóságos asszonynak, kivéve ha *személyesen ismeri* az illetőt és tudja, hogy a nagyságos vagy a méltóságos cím megilleti a megszólítottat.

A címzés egyszerűségét senki sem veheti rossz néven. Egyrészt mert jelzi vele a törvény előtti egyenlőséget, másrészt mert a rendőr nem ismerhet mindenkit olyannyira, hogy még azt is tudja, hogy tekintetes vagy nagyságos, vagy épen méltóságos cím dukál-e ki neki. Igazán művelt ember nem is veszi rossz néven, hanem megköszöni a figyelmeztető szót, mert tudja, hogy a rendőr nem a saját szeszélyéből cselekszik, hanem valamely törvény vagy rendelet végrehajtásából kifolyólag. Annyival is inkább, mert hiszen azt is tudja, hogy a figyelmeztetéssel épen azt akarja elérni a rendőr, hogy feljelentés nélkül érjen célt, hogy büntetés ne következzék be ott, ahol azt is meg lehet előzni.

Ismételjük: *visszatérő*, vagy már elkövetett, *megtörtént* kihágásoknál *nincs helye* a figyelmeztetésnek vagy intésnek — a *büntetőtörvénybe* ütköző vétségek és bűntettek elkövetésénél pedig *egyáltalán nem is lehet. Ezeknél* a rendőr közbelépése egyenesen: a *feljelentés.*

Igazolás.

Tartsunk csak sorrendet. Úgye a feljelentést magát csak az őrszobán vagy a kapitányságon írja meg a rendőr? Hogy azonban ezt tehesse, kell, hogy *a szükséges adatokat*

felírja. A nagyközönség is így ismeri a feljelentést. Azt mondja a feljelentettre, hogy ezért, vagy azért *„felírta a rendőr"*.

A szükséges adatok pedig, amiből a feljelentést megszerkesztheti a következők: 1. az eset rövid jelzése, 2. *ki* követte el, 3. hol, 4. mikor és 5. ha voltak tanúk, azoknak a neve, lakása. A többit: a részleteket úgyis megjegyzi magának. (A jelentésszerkesztésről később többet.)

Ezek közül legfontosabbak a feljelentendő személyére vonatkozó adatok, amelyeknek olyanoknak kell lenniök, hogy az *illető kiléte* az eljárás során bármikor pontosan megállapítható legyen. Ezen adatok összegyüjtése képezi a *személyazonosság megállapítását, amit* hivatalos nyelven *igazolásnak* nevezünk.

A személyazonosság megállapítására szolgálnak: a név, születési hely, kor, vallás, családi állapot, foglalkozás és lakás. Továbbá a személyleírás, fénykép, ujjlenyomatok és a fejméret; ez utóbbiak felvétele azonban már nem a rendőr dolga, hanem a hatóságé.

Az igazolás sorrendje a következő: Először felszólítja a feljelentendőt személyi adatainak (a nacionáléjának) a *bemondására*. Mikor ez megtörtént, a *„törvény nevében" igazolásra szólítja*, mert az egyszerű bemondással nem elégedhetik meg, meg kell győződnie arról, hogy *igazat mondott-e* az illető. Az *igazolás* tehát nem egyéb, mint az *igazatmondás bizonyítása.*

Ha *személyesen ismeri* őt a rendőr, akkor rendben van, akkor nem kell az igazolás. Valamint akkor sem, *ha* olyan *tanú* vagy *más* érdektelen *bizonyítja* az illető kilétét, *akit* a rendőr *személyesen ismer*, mint szavahihető embert. Pl. ha a kocsist a gazdája igazolja, akit személyesen és jól ismer a rendőr.

Hogy mit fogadhatunk el igazolásul, azt egyenként felsorolni lehetetlen, de nem is szükséges. A józan

esze megmondja kinek-kinek, hogy mi elég valakinek a kiléte bizonyításához. A mai idők rendőrének különben is sokkal könnyebb dolga van ennél a kérdésnél, mint az akár csak 15—20 év előtti kartársának. Ma már a nagyvárosokban jóformán minden valamire való embernek van *arcképes* villamos bérletjegye, vagy *arcképes* vasúti jegye, *arcképes* utazási igazolványa, vagy más *arcképes* írása, amelyek igazolásra a legalkalmasabbak, amennyiben a fényképpel való összehasonlítás révén az azonosságról könnyen meggyőződhetik.

Csak másodsorban jönnek a fényképnélküli okmányok: útlevelek, igazolási jegyek, adókönyvek, bejelentési lapok, szabadságlevelek, hajtási jogosítvány, munka- és cselédkönyvek stb., de már az utóbbiak, valamint a nála talált levelek, névjegy s más efféle bizony nem elegendő. Nem *kétségtelen* bizonyíték, mert az másé is lehet, amit csak a rendőr félrevezetésére akar felhasználni, hogy megszabadulhasson a feljelentéstől. Mindennapos a rendőri gyakorlatban, hogy valaki másnak a munkakönyvét használja, vagy a cseléd másnak a cselédkönyvével szolgál stb.

Ilyen *kétséges esetekben*, de csakis ezekben, további teendő: a *lakásigazolás*. Elmennek együtt, — ha a lakás nincs messze —, egyébként pedig telefonon megkérdi a bemondott ház gazdáját vagy házmesterét, hogy tényleg ott lakik-e az illető a kérdéses lakásban. Ha azonban a személyazonosság már kétségtelenné lett a rendőr előtt, akkor szükségtelen és felesleges a lakásigazolás. Ha ugyanis hamis lakást mondott be, arra könnyű rájönni s miután az külön kihágást képez, a hamis bemondásért úgyis meg fogja még külön büntetni az illetőt a bíróság. Pl. valaki felmutat egy szabályszerűen aláírt és lepecsételt hivatali igazolványt, hogy ő a budapesti mértékhitelesítő hivatalnál szolgál stb., ezt a rendőr elfogadhatja, nem baj ha hamis lakást mond be a terhelt. Annál a hivatalnál, ahol az illető alkalmazva van, majd megmondják a

lakását és ha hamis lakást mondott be az illető, akkor a kihágási eljárás során azért is büntetést kap.

De máskép vagyunk azokkal szemben, akiknek állandó foglalkozási helyük nem igen szokott lenni, vagyis akiknek a bemondása is kétséges.

Ilyenek a napszámosok, a kisegítő munkások, cselédek heti bérre dolgozók, kocsisok, ágybérlők, a menhelylakók stb. Ezeknél az igazolás jóformán sohasem lehet elég kielégítő. S miután a rendőr felelős az igazolásért, az ilyen kétséges esetekben a legszigorúbb igazolást kell foganatosítania.

Gyakori az eset, hogy a lakásigazolásnál *útközben* bevallja az illető, hogy hamis lakást mondott be, nem ott, hanem itt meg itt lakik. S ez utóbbi bemondása tényleg megfelel az igazságnak. Az ilyen esetben az első (hamis) bemondása nem kihágás, mert mielőtt még kitűnhetett volna annak hamissága, már is jóvátette hibáját az igazság megmondásával. De ha csak *azután* mond igazat, mikor a rendőr már meggyőződött arról, hogy a bemondott helyen nem lakik, akkor már a hamis lakásbemondás miatt is fel kell jelenteni.

Nem olyan könnyű az igazolás, mint amilyennek látszik. A kihágási bíráskodás folyamán mindennapos az eset, hogy a legtüzetesebb igazolás is hamisnak bizonyul. Ilyenkor azután a *szembesítés* válik szükségessé, be kell idézni a rendőrt is, terheltet is, szembe állítani őket, hogy megállapítható legyen, hogy a beidézett azonos-e a feljelentett egyénnel, akit annak idején tán igazolt is a rendőr. Eltekintve attól, hogy az efféle eljárás hosszadalmassá teszi az eljárást és késlelteti a kihágásnál egyedül hatályos, gyors befejezést — sok esetben hiábavaló munkát okoz. A rendőr nem ismeri fel az emberét. Vagy újabb nyomozást kell bevezetni, vagy az eljárást beszüntetni, ha a nyomozás nem látszik eredményre vezetőnek. Azonban ennek a fel nem ismerésnek sok esetben maga a rendőr az oka s épen ezeket az ese-

teket akarom szóvá tenni. Nem volt elég alapos és körültekintő.

Az igazolás alkalmával a rendőr mindig *jól nézze meg* az emberét, annak arcát, magatartását, külsejét, szóval egész egyéniségét, hogy szembesítés esetén az illetőt idők multán is fel tudja ismerni. Ezzel egyrészt élesíti az emlékezőtehetségét, másrészt fejleszti az emberismerő képességét, de szolgálja úgy a rendőri szolgálatnak, mint az igazságszolgáltatásnak fontos érdekeit is.

A körültekintő, nyugodt, higgadt és udvarias fellépésen kívül, ügyelni kell még arra, hogy ez a fellépés ne legyen sértő, ne váljék, de még csak ne is lássék üres, vagy fölösleges zaklatásnak.

Ok nélkül senkit sem kell igazolni.

Ha pedig kellő oka van reá a rendőrnek, tegye azt mindig a „törvény nevében", udvariasan, de komolyan.

Az alapos gyanú is ok lehet az igazolására. Pl. ékszerészüzletek körül lát valakit éjjel őgyelegni, vagy épen a lakatokat nézegeti, az ajtókat vizsgálgatja stb. Az őgyelgés, nézegetés magában véve nem tilos cselekmény, de a hely és idő miatt alapos a gyanú, hogy rossz szándékból teszi, tehát a rendőrnek *joga van* igazolásra szólítani, *kérdőre vonni*, hogy kicsoda, mit keres stb.? Törvény szerint a *„hivatása gyakorlatában"*, tehát a szolgálatban levő rendőrnek mindenki köteles nevét, állását és lakását bemondani, aki a bemondást megtagadja, vagy valótlant állít, az kihágást követ el.

Az egyenruhás rendőröknél a szolgálatban lételt már az egyenruha jelzi. Polgári ruhában azonban a rendőrnek is kell igazolnia azt, hogy rendőr, vagyis a törvény szerint „hivatása gyakorlatában" áll, mikor valakit igazolásra szólít. Ezért kell minden rendőri közegnek mindig magával hordania az arcképes rendőri igazolványát.

Egyenruhában oldalfegyver nélkül, polgári ruhában arcképes igazolvány nélkül, rendőrnek *nem szabad járnia.*

Azonfelül, hogy a szolgálatban *önállóan* jár el az igazolásnál, történhetik ez *felhívásra* is. A felhívásnál különbség teendő, ha vajjon 1. fellebbvalója vagy előljárója utasította-e valamely igazolás foganatosítására, 2. vagy pedig magánfél kérte fel. Utóbbit *felszólításnak* nevezzük.

Az első esetben *feltétlenül* teljesíti a parancsot. Nem ő, de fellebbvalója vagy előljárója lesz felelős a parancsért. Jelentését ez esetben úgy kezdi, hogy: N. N. fogalmazó úr utasítására jelentem stb.

Ha *magánfél* kéri valakinek az igazolását, akkor latolja meg, ha vajjon eléggé indokolt-e a kérés. Az igazolásért kizárólag ő felelős, nem a felhívó fél. Hiába mondja ez, hogy „az én felelősségemre"; — *a felelősség a rendőré.* Puszta kíváncsiskodásra, vagy mert adósa, vagy per elől bujdosik az illető stb., hasonló okok — nem okok az igazolásra. Az oknak olyannak kell lennie, ami miatt a rendőr önállóan is igazolná. Ha pl. büntetendő cselekményről van szó. De ilyen esetben a felhívó magánfél is igazolja a bemondását. Mert lehet ez egyszerű ráfogás, rágalom, bosszúállás stb. Az ilyen aljasságokhoz pedig semmi körülmények között sem szabad segédkezet nyujtania a rendőrnek.

Legokosabb, ha a rendőr úgy a felhívót, mint az igazoltatni kért felet felkéri, hogy „gyerünk be a kapitányságra, majd ott elintézzük". Úgysem az utcára való a hosszadalmassá válható eljárás.

De még a rövidebb igazolást is lehetőleg *kevés feltűnéssel:* kapu alatt, utca beszögelésben stb. kell végezni.

Aki nem tudja magát igazolni, vagy az igazolást megtagadja, azt a rendőr a személyazonosság megállapíthatása végett a kapitánysághoz bekísérheti. Tehát csak bekísér-„heti", vagyis nem feltétlenül kell bekísérnie, mert ha *útközben* sikerül valamikép valami igazolás, amit a rendőr elfogadhatónak tart, *akkor el is állhat* a bekíséréstől.

Mielőtt a részletekre térnék, előbb a bekísérés fogalmával kell tisztában lennünk.

Lényegében mindegy: előállítnak, bekísérnek, elővezetnek, elfognak vagy bevisznek-e valakit a kapitányságra. Végeredményében *egyre megy*. A bekísérés csak *egyféle* és a keresztülvitelében is *egyforma*. *Kényszerhatalmi intézkedés*.

Ha mégis *különbséget* akarunk tenni köztük a *rendőri szolgálat* szempontjából, akkor az intézkedés forrását kell keresnünk. Ha *írásban adott határozatra* történik, akkor *elővezetés*, ha egyébként, csak egyszerűen, mint *a rendőri közbelépés folyománya* válik szükségessé, akkor *bekísérés*. Minden más elnevezés fölös és értelemzavaró. A bekísérés és elővezetés közötti határ tehát az írásbeli határozat, amely azután ugyancsak szolgálati szempontból még más lényeges különbséget is rejt magában. A bekísérés *okát* a rendőrnek mindig *tudnia kell*, mert azért felelős; az elővezetés okát azonban, nemcsak hogy *nem kell*, de a legtöbb esetben *nem is szabad* tudnia. De ezért nem is felel. Az felelős, aki az elővezetési határozatot kiadja.

A bekísérés jogával a törvény *részt ad az egyes* rendőrnek is abból a *kényszerhatalomból*, amivel a rendőrség a közrend és közbiztonság érdekében a maga egészében rendelkezik.

Kényszerítő intézkedés, olyan jog és hatalom, mely közérdekből már az egyes egyének *személyes szabadságát érinti és korlátozza*.

Nagy jog, melylyel megfontoltan és okosan kell bánni tudni, nehogy a jog jogtalansággá: törvénysértéssé fajuljon.

Lássuk csak ezt a jogot közelebbről, de mindig csak a törvény világosságában és a fejezetcímünknek megfelelően előbb a biztonsági rendészet körében, vagyis mikor kihágásról, vagy a büntető törvénybe ütköző esetekről van szó.

Feltétlenül be kell kísérni:

1. a *csavargókat,*
2. a *koldusokat,*
3. a *kitiltottakat,*
4. a bíróság által *kiutasítottakat,*
5. a *körözötteket* (akik ellen nyomozólevél vagy elfogatóparancs van kibocsátva).

Kihágás miatt bekísérhető:

1. az, aki *nem tudja* magát kellően *igazolni,* vagy az *igazolást megtagadja* (amint ezt az imént tárgyaltuk az igazolás ismertetésénél);
2. az, aki a *kihágást* a rendőr közbelépése dacára *sem hagyja abba;*
3. aki botránytokozó kihágást követ el s a *botrány* csak a terhelt *eltávolításával szüntethető* be, végül
4. az, aki az elkövetett kihágás miatt közbelépő rendőrnek *tettleg ellene szegül,* vagy a rendőrt *bántalmazza.*

Ezek volnának a rendőri törvényben is megállapított főelvek, de a törvény még tovább megy. *Bárminemű kihágás esetében, minden figyelmeztetés és igazolás nélkül,* rögtön bekísérhetőknek mondja a *közveszélyes egyéneket,* akiket azután néven nevezve fel is sorol (1881:XXI. t.-c. 18—20. §-ok) a következőkben:

1. *Rendőri felügyelet alatt* álló *rovottmultú* egyének, 2. az *idegen községekből jövő kósza koldúsok,* 3. *dologkerülők,* 4. *házalók,* ha engedély nélkül, vagy tiltott holmival, vagy tiltott módon házalnak, 5. *utcai kóklerek* (bohócok, mutatványosok, házaló zenészek, alakosok stb.), ha engedély nélkül, vagy annak ellenére, vagy egyébként rendetlenül viselkednek, 6. *hamis útlevéllel* vagy hamis igazolvánnyal járó-kelők, 7. akik *álnévvel, álruhában* vagy egyébként *alakoskodva* (pl. aki vaknak, sántának, sebesült katonának stb. teszi magát, pedig semmi baja sincs) hamiskodnak, koldul-

nak vagy zsarolnak, 8. akik tárgyakat, vagy árúkat hordanak, melyeknek törvényszerű bírhatása vagy használata legalább is *gyanús* vagy alaposan kétséges, 9. *tiltott mesterségekkel* (jóslás, kuruzslás) vagy *tiltott játékokkal* foglalkozók, 10. a *csavargószövetkezések*, 11. a *csavargók és koldusok* csábítói és *tanítómesterei*, valamint az azokkal osztozkodók, végül 12. azok a *szállástartók*, akik a most felsorolt *közveszélyes egyéneknek üzletszerűen szállást adnak*, azokat rejtegetik, takarják, feljelentésüket, kézrekerítésüket pedig meghiusítani igyekeznek.

Külön emlékezik meg a törvény azokról, akiket éjjel, gyanús körülmények között, bűncselekmények elkövetésénél használatos eszközök birtokában talál a rendőrség. Ezeket is bekísérheti, ha másért nem, hát igazolásért. Ezek soraiból szoktak a váratlan, jó fogások kikerülni.

S különösen fontos még *tömegrendészeti szempontból* a rendőri törvénynek az a rendelkezése (16. §), amely szerint „verekedés vagy népcsődülés alkalmával — ha bűntett, vagy súlyosabb beszámítás alá eső vétség követtetett el — a rendőr jogosítva van *mindazokat bekísérni, akik abban résztvettek, vagy a részesség alapos gyanújával terhelhetők.*" Pl. tüntető csoportosulásoknál, ha lövések történnek, vagy üzletfosztogatások stb., akkor a rendőrség körülveheti és bekísérheti az egész csoportot, tekintet nélkül az egyesekre. Ha ez nem volna eszközölhető, akkor a bekísérés csak egy vagy több tettes, vagy alaposan gyanúsra szorítható. Úgy amint erre az előző évtizedek tüntetéseinél igen sok példa volt.

Büntetőtörvénybe ütköző eseteknél

tekintet nélkül arra, hogy bűntettről, vagy csupán vétségről van-e szó, *feltétlenül be kell kísérni:* mindazokat, akikre nézve a letartóztatás feltételei fennállanak. Ilyenek:

1. *a tettenkapott* (BP. 141., 142. §), vagyis akit a bűncselekményen rajt ér, továbbá akit mint szemtanú, vagy a

szemtanú által figyelmeztetve, a bűncselekmény elkövetése után elfog, vagy űzőbe vesz valaki, legyen bár az akár tettes, akár részes;

2. aki *megszökött*, vagy azzal a céllal, hogy magát a bűnvádi eljárás elől elvonja, *elrejtőzött*, aki *a szökésre előkészületeket tett*, vagy akinek *a szökésétől tartani lehet*, azért, mert

állandó tartózkodási helye vagy rendes keresetforrása nincs (csavargó), mert

ismeretlen és magát igazolni nem tudja, végül

az alkalmazandó *büntetés előrelátható nagysága* miatt (gyilkosság, emberölés, rablás, betöréses lopás, gyujtogatás s más hasonló súlyos esetekben);

3. aki tettestársát, részest, az orgazdát, a bűnpártolót vagy a tanút *hamis vallomástételre*, vagy a vallomás megtagadására, vagy a szakértőt hamis véleményadásra akarta bírni, aki *a bűnjeleket* elakarta rejteni vagy megváltoztani, eldobni, vagy épen megsemmisíteni;

4. aki *nem magyar honos* (külföldi);

5. aki a *megkísérlett* bűncselekményt *végrehajtja*, vagy azzal fenyegetőzik, hogy *újabb* bűntettet vagy vétséget fog elkövetni;

6. az, akire a bíróság bizonyos helyre vonatkozólag *távozási tilalmat* vagy *távozási kötelezettséget* mondott ki s az illető megszegte a bíróság ezen rendelkezését (BP. 161. §);

7. aki ellen a bíróság már kimondotta a *letartóztatást*, illetőleg aki ellen *vizsgálati fogság* van elrendelve;

8. *a körözöttek*, akik ellen a bíróság nyomozólevelet vagy elfogatóparancsot adott ki (BP. 144. §);

9. a *kiutasítottak*, t. i. akiket a bíróság ítélettel utasított ki az ország területéről;

10. a *rabszökevény*, aki t. i. már a büntetésének töltése közben szökött meg valamelyik letartóztatási intézetből.

Bekísérhető még: mindaz, aki a rendőrt veszélyesen

megfenyegeti, vagy épen *bántalmazza*; ha *botrány* támad, amit máskép megszüntetni nem lehet, végül a *rovottmultúak*, akármi csekélységet követtek is el.

Egyátalán leghelyesebben cselekszik a rendőr, ha a magánindítványra üldözendő[1] és a csak pénzbüntetéssel büntetendő vétségek[2] eseteit *kivéve, minden egyéb más bűncselekménynél bekíséri* a tettest, a részest és az orgazdát. Az indítványos és a pénzbüntetéses vétségeknél pedig csak jelentést ír, vagy úgy jár el, hogy mind a panaszost, mind a gyanúsítottat felszólítja, hogy jöjjenek be vele együtt a kapitány-

---

[1] *A gyakrabban* előforduló, *magánindítványra* üldözendő esetek, amelyekkel a rendőrnek dolga lehet, a következők: 1. a szemérem elleni bűncselekmények, 2. a vérfertőzés, 3. a férjszínlelés, 4. a házasságtörés, 5. a csalárdul kötött házasság, 6. a becsületsértés és rágalmazás, 7. a könnyű testi sértés, 8. a nőragadás, 9. a magánlaksértés, 10. a levél- és távirdatitoksértés, 11. a tiltott titok felfedezése, 12. a családi, házközösségi és szolgálati viszonyban elkövetett lopások, 13. a hasonló körülmények között elkövetett csalás, sikkasztás vagy jogtalan elsajátítás, 14. a hűtlen kezelés, 15. az ingó vagy ingatlan vagyonrongálás, a kerítés vétsége és 16. a 10 kor. értéken aluli élelmi vagy élvezeti cikkek lopása, sikkasztása, vagy jogtalan elsajátítása, amennyiben bűntett esete nem forog fenn. Ha ily esetek valamelyikében fordulnának panaszra a rendőrhöz, szorítkozzék csak a jelentéstételre s mondja meg a panaszosoknak, hogy további intézkedésekért forduljanak csak a kapitánysághoz. A fővárosi rendőrnek e tekintetben sokkal nagyobb könnyebbsége van, mintsem a faluzó, önmagára utalt csendőrnek. A budapesti rendőrnek éjjel-nappal mindig kéznél van a hatósága. Kétséges esetekben rögtön odafordulhat — de forduljon is ahhoz. Ha sürgős — telefonon. Minden tévedéstől vagy hibától megóvhatja magát ilykép. Különösen az újonc rendőröknek szólnak soraim, akiknek még nincsenek meg a kellő tapasztalataik és tudásuk sem kielégítő.

[2] Csak *két* pénzbüntetéses vétség van, *amelyikkel a rendőrnek* is dolga lehet: a becsületsértés és a jogtalan elsajátítás. Ilyen panaszokkal is legjobb, ha a rendőr egyenesen a kapitányságra irányítja a feleket. Ha azonban az utcán, vagy más nyilvános helyen botránnyal történt az eset, akkor írásban is feltétlenül jelentenie kell, mert ily esetben, ha panaszt nem tesznek, akkor is meg kell indítani a rendőri eljárást, a botránnyal elkövetett közrend, közcsend elleni kihágás miatt.

ságra, ott majd elintézik a dolgukat. Ha azután bemennek, rendben van, ha nem mennek, akkor a rendőr sem tesz továbbra mást, minthogy az esetet előljárójának szóbelileg megjelenti.

A bekísérés mindig „a *törvény nevében*“ történjék. Miután azonban a bűnvádi perrendtartás törvénye, mint későbbi törvény, az 1881 : XXI. t.-c. 26. §-ának érvényét vette, nem szabad többé a rendőrnek azt mondani: „ön a törvény nevében *foglyom*“.

A rendőr soha senkit se tartóztathat le, csak bekísérhet. A letartóztatás a hatóság joga és dolga. A rendőrnek „*foglya*“ soha senki se lehet.

A bekísérésnél kerülendő minden lárma, durvaság vagy feltűnés. Utóbbinak elkerülése végett kocsin is történhetik a bekísérés, ha a terhelt fizeti a viteldíjat.

Különösen pedig ügyeljen a rendőr, hogy a bekísért egyén magától semmit el ne dobjon, meg ne semmisítsen, másnak át ne adjon, hogy semmit mástól át ne vehessen, hogy senkivel se érintkezhessék, öngyilkosságot ne követhessen el, vagy épen, hogy meg ne szökhessék, más szóval, nagyon körültekintőnek kell lenni. Szégyen, ha megszökik a bűnös. Épen azért ajánlatos, ha a rendőr nem téveszti szem elől a kellő óvatosságot, melynek főbb intelmeit a következőkben fogjuk össze:

A bekísérendő mindig a jobb keze felől legyen; kapun, folyosón pedig maga előtt eressze, ne a rendőr menjen elől; lépcsőn, erkélyen a bekísérendő legyen a fal mellett; hidakon a kocsiút felől; átjáró házaknál jó ha karon fogja. A népes utcákat kerülje. Inkább helyezze valahol biztos őrizetbe, míg segítséget kap.

Oly egyszerű dolgok ezek, mégis mindennap látunk helytelen kísérési módokat. Aztán ha megvan a baj, megszökik, vagy öngyilkos lesz a bekísért, akkor késő már a bánkódás és minden okoskodás.

Különösen ügyeljen a rendőr, hogy fegyvert, kést, ollót, vésőt, vagy más eféle eszközt, amivel az illető magában vagy másban kárt tehetne, nála ne hagyjon a bekísértnél. Nem egy öngyilkosság történt már s nem egyszer támadta meg útközben a gyanútlanul kísérő rendőrt valamelyik elkeseredett notórius alak, különösen a Bp. életbeléptének első idején, mikor úgy magyarázták, hogy ez már személymotozás, amit csak a hatóság rendelhet el, még pedig írásban. Nem mertek hozzányúlni. Mikor azután megtörtént a baj valamelyes irányban, akkor aztán sok kellemetlenséget akasztottak a rendőr nyakába emiatt, holott a törvény szerint vélt eljárni. Pedig hát az, hogy fegyvert vagy kést elszed a bekísérttől, csupán megelőző, hogy úgy mondjam védelmi és önvédelmi intézkedés a rendőr részéről, amit elvitatni tőle nem lehet. Sőt egyenesen kötelessége, hogy az esetleg nála levő bűnjeleket is elvegye. Ha pedig notórius, rovottmultú, nehéz emberrel van dolga, akkor különösen óvatossággal legyen a rendőr.

Van eset, amikor a bekísérést *azonnal nem foganatosíthatja* a rendőr. Ez az eset akkor következik be, ha a bekísérendő olyan közhivatalban, vagy magánvállalatnál van, vagy olyan közszolgálatban áll, hogy az attól való rögtönös elvonása akkora fennakadást és zavart idézhetne elő, mely tán nagyobb bajokat okozna a közrend és közbiztonság terén, mint okozott a bekísérendő cselekménye vagy mulasztása. Az ilyen közszolgálatban levőket mindaddig nem kísérheti be a rendőr, míg az illetők felettesei nem gondoskodtak az illető helyettesítéséről, illetve míg a kiküldött helyettesítő meg nem érkezett. Addig vele marad. Őrzi.

Egy másik eset, amikor a *a bekísérést lehetőleg ne a rendőr* végezze, az, amikor *katonákkal* van dolgunk. *Rendszerint katonaiőrjáratot* kell kérni, ha a bekísérés szüksége forog fenn. De ha veszély van a késedelemben, ha sürgősen kell foganatosítani a bekísérést, akkor a rendőr is foganatosíthatja, de a bekísérés mindig oda eszközlendő, ahol az leghamarabb

ér véget. Akár a kapitányságra, akár az őrszobára, akár valamelyik katonai laktanyába, *amelyik épen legközelebb* van, oda.

Miután a főelv az, hogy *a katonát katona kísérje be*, az esetben, ha szükségből az őrszobára vagy a kapitányságra történt a bekísérés, vagyis továbbra is rendőrkézen maradt, azonnal értesítendő a katonai térparancsnokság, hogy a katona átvétele iránt intézkedjék. Ha azután a kiküldött őrjárat megérkezett, a bekísért katona nevét, csapattestét, oldalfegyverének számát a rendőrőrszobán feljegyzik, valamint az átvétel szabályszerű megtörténte után fel kell jegyezni az őrjárat vezetőjének nevét, csapattestét és rangfokozatát is, hogy kérdés esetén mindig igazolható legyen minden adat.

Amint az igazolás, épúgy a bekísérés is történhetik *felhívásra*, vagy *felszólításra*. A felhívást vagy valamely fellebb valója, vagy előljárója, vagy a vizsgálóbíró, kir. ügyész vagy járásbíró intézi a rendőrhöz, mire ez a bekísérést *feltétlenül* köteles foganatosítani. Ily esetekben a bekísérés tényéért nem a rendőr felel. Ha magánfél szólítja fel valakinek a bekísérésére, akkor két eset állhat elő: vagy olyan okot ad elő a felszólító fél, ami miatt a rendőr önállóan, a maga kezdeményezéséből is bekísérné az illetőt, vagy olyan okot mond, ami nem elég a bekísérésre.

Ha törvényszerű az ok, akkor foganatosítja a bekísérést, feltévén, hogy a felszólító fél elég megbízhatónak látszik. Azonban ilyenkor is felkéri a felszólító félt, hogy: „Gyerünk a kapitányságra. Az utcán úgy se lehet eldönteni azt a kérdést, hogy a felhozott gyanú alapos-e, vagy sem — majd a hivatalban adja elő újra a bekísérés szükségét". Erre a felszólításra persze vagy bemegy vele a felszólító fél, vagy nem. Ha bemegy, akkor rendben van a dolog. Ha azonban nem megy — akkor a rendőr sem foganatosítja a bekísérést, csak jelentést tesz az egész esetről.

A másik esetben pedig, amikor a felszólító fél *nem tud törvényszerű okot* felhozni, amikor például nincs is bünte-

tendő cselekményről szó, hanem csak valami magánjogi követelés miatt (pl. az adósság megfizetése elől bujdosik) szeretné bekísértetni az illetőt, akkor a rendőr egyszerűen *tagadja meg a bekísérést.*

Bekísérés esetén a teendő jelentésben első helyen mindig azt jelentse, hogy kinek a felhívására foganatosította azt, akár fellebbvalója vagy előljárója, akár magánfél volt az illető.

Törvényszerű, indokolt bekísérés esetében a felszólító fél felelős a bekísérés tényéért; a rendőr csak azért felel, hogy betartotta-e pontosan a szabályokat e közbelépésnél.

A már foganatbavett bekíséréstől azonban útközben is elállhat akkor, ha a bekísérés oka megszűnt.

Fellebbvalói vagy *előljárói felhívására* foganatbavett bekíséréstől azonban soha semmi körülmények között sem szabad elállania. Épúgy, *ha büntetőtörvénybe* ütköző cselekményről van szó.

Mi történjék akkor, ha útközben valamelyik fellebbvalója vagy előljárója leparancsolja a bekísérést? Akkor — *nem kíséri be.* A parancsnak *mindig feltétlenül* engedelmeskedni tartozik, ilyenkor a saját meggyőződését alá kell rendelnie a parancsnak. Jelentésében azonban mindig kifejezést kell adnia, hogy a bejelentéstől „N. N. fogalmazó vagy felügyelő úr parancsára állottam el".

* * *

A rendőrhatóság, vagy a vizsgálóbíró, vagy a kir. ügyész *írásbeli* határozatára foganatosított bekísérést: *Elővezetésnek* nevezzük. Magáért az elővezetés elrendeléséért, mindig a kibocsátó hatóság *felelős* és *sohasem a rendőr.* A rendőr csakis azért felel, hogy az elővezetés foganatbavételénél *szabályszerűen járt-e el.*

Ha az elővezetést nem a saját hatósága, hanem más kerületi kapitányság, vagy a bíróság, a közigazgatási vagy pénzügyi hatóság, katonaság stb. rendelte el, úgy az elő-

vezetést *közvetlenül* az illető hatósághoz csak akkor foganatosítja, ha arra előljárójától egyenes utasítása van, egyéb esetben *mindig* a ker. kapitánysághoz. A továbbítás innen történik.

Különös gondot kell fordítani az *átadásra*. Közvetlen átadásnál, hogy az mindig az elővezetési határozatot kibocsátó hatósághoz, illetve ezen hatóságnak az átvételre jogosított tagjához vagy közegéhez történjék. Másnak, arra nem jogosítottnak, nem szabad átadnia. Az átadást a határozat külzetén ismertesse el.

Ha a kapitányságon történik az átadás vagy átvétel, ezen ténykedés pontosan jegyeztessék fel, idő szerint is. Az átvevő írásban adja elismerését.

Más szóval, ügyelni kell arra, hogy minden eljárásnak írásos *nyoma* maradjon, úgy hogy akármikor szóvá teszik, rögtön meg lehessen adni reá a kellő felvilágosítást.

Az elővezetés foganatosítására egyébként ugyanazok a szabályok alkalmazandók, mint a bekísérésre. Ha a törvény nevében való felszólításra oda se hederít az illető, akkor a rendőr ugyancsak a törvény nevében a bekísérendő vállára teszi a kezét azzal a kijelentéssel, hogy most aztán jöjjön vele együtt, mert ha nem, hát kényszeríteni fogja rá. Aki nem akar menni, azt viszi. Ha lehet, segítséget hív és ketten viszik, vagy kocsira teszik, ha másként nem megy.

A bilincshasználat.

Bekísérés vagy elővezetés alkalmával *elővigyázati és biztossági* szempontból, úgy a rendőri törvény, mint a Bp. törvénye megengedi *a bilincs* használatát akkor, ha az illető bekísért

1. *ellenállott* s az ellentállás másképmeg nem törhető, vagy ha

2. *megszökésétől alaposan lehet tartani* s ez másképmeg nem akadályozható. (Bp. 156. §.)

Az ellenállás alatt persze mindig *tettleges ellenállás értendő*, mert csak ez teszi szükségessé a bilincselést, mely az illető ellenállót ártalmatlanná teszi. Már a szökés alapos gyanújához nem kell okvetlenül kísérlet, elég az, ha rovott-multú, közveszélyes alaknak ismeri őt a rendőr, aki mindenre képes, vagy ha éjjel, vagy elhagyatott helyen csípi nyakon, vagy pl. olyan helyről, vagy olyan helyen át viszi a rendőr, ahol rendőri közismeret szerint hasonló kétes és közveszélyes alakok szoktak tanyázni.

A régi szolgálati utasítás még azt az esetet is külön említi fel, amikor a bekísérendő olyan lelkiállapotban van, hogy akár magában, akár másban igen könnyen kárt tehet. Pl. dühöngő részeg, vagy elmebeteg. Szerintem azonban ezt az esetet nem foghatjuk a biztonsági szolgálat szabályaihoz, mert akkor, mikor a rendőr ilyen önkívületben levő beteg, beszámíthatatlan embereket ártalmatlanná tesz, akkor védő, *közigazgatási* teendőt végez.

A Bp. a fentírt két esettel teljesen kimeríti, illetve magába foglalja azokat az eseteket, mikor a bűntevőket *megbilincselheti* a rendőr.

Ha megszűnt az ok, amiért a bilincsre került a sor, akkor a rendőrnek nyomban fel kell oldani a kötelékeket. Pl. ha beérkezett vele az őrszobára, ahol már több kartársa van s így a szökést aligha kísérli már meg az illető. A bilincs alkalmazásáról azonban fölöttes hatóságának mindig jelentést kell tennie.

A fogdában őrzött, vagy letartóztatott egyénekre törvény szerint csak hatósági rendeletre tehető bilincs, ha az illető 1. erőszakos vagy rakoncátlan magaviseletű, 2. ha öngyilkosságot, vagy 3. szökést kísérlett meg. Ha azonban ez okok valamelyike miatt haladéktalan intézkedés szüksége forog fenn, akkor akármelyik rendőrnek joga van bilincset tenni az illetőre addig is, amíg jelentésére a hatóság megteszi a megfelelő intézkedést.

Vallom és hirdetem, hogy fegyvert csak fegyver ellen szabad használni. Védtelen, fegyvertelen ember ellen igen bajos elismerni a fegyverhasználat jogát. „Kiváló jog" — mondja a Bmin. Utas. X. fej. — „de nagy felelőséggel jár", mert az embert legfőbb javában támadja meg.

A budapesti rendőrség törvénye csak *„végső szükség"* esetében *engedi meg* a fegyverhasználatot.

De mikor is van az a végső szükség? Napokkal és hetekkel a megtörtént eset után négy fal magányában, a zöld asztal mellett nagyon könnyű bírálgatni, hogy ezt vagy azt, így vagy úgy kellett volna tenni, de egészen más beállításban látja az esetet az, aki már maga is belekerült az ilyen forgatagba. A rendőr helyzete csaknem ugyanaz, mint a harctéri katonáé, sőt néha tán még rosszabb, mert őt nem nyílt ellenség támadja, hanem alattomos, elvetemedett, gonosz ember, akit még a büntetés elől való menekülés gondolata is ösztökél. Mindenekfelett sohasem szabad feledni, hogy a rendőr is *ember* és így mindig és minden körülmények között van és kell is *annyi jogának* lennie, *mint más embernek.* Az élethez való jog csakúgy megilleti őt, mint bárki mást. Ha tehát *életét* támadják meg, bizony használhatja fegyverét, joga van hozzá. És ezzel elértünk a végső szükség meghatározásához. *Végső szükség: a közvetlen életveszedelem, amit már csak fegyverrel lehet elhárítani.* (Btv. 80. §.)

A szolgálati utasítás ezenkívül a fegyverhasználat *jogát* a következő *négy* esetben szabja meg:

„1. *jogos védelem* gyanánt, ha tettleg megtámadtatik;

2. ha *életét, vagy testi épségét komolyan* fenyegető *megtámadással* oly körülmények között *fenyegetik,* hogy annak bekövetkezésétől alaposan tarthat;

3. ha szolgálatának teljesítése közben oly *tettleges ellenszegülésre* talál, mely eljárását meghiusíthatná s az ellenszegülés

legyőzésére már alkalmazott minden kíméletesebb eszköz sikertelen maradt;

4. ha a fegyver használata *életükben* vagy testi épségükben megtámadott *harmadik személynek megmentésére* vagy megvédésére szükséges."

Amint ezen sorokból láthatjuk, a rendőr fegyverhasználati joga alapjában véve azonos a Btv. 79. és 80. §-ában gyökerező jogokkal, amelyek minden polgárt megilletnek. Se több, se kevesebb.

Részletesebb a Szolg. Szab. szövege mint a Btv.-é, szerény nézetem szerint azonban nem elég határozott s én alapelvemnek megfelelően kiegészítendőnek vélem mind a négy pontot, úgy, amint azt az alábbiakban röviden előadom.

1. Vegyük az első esetet. Jogos védelem gyanánt használható a fegyver, ha a rendőr *tettleg* megtámadtatik. Ez szerintem így nem elég. Én azt mondom, ha *„fegyverrel* tettleg" megtámadják. Mivel is kezdtem a fegyverhasználatról szóló fejezetet? *„Fegyvert csak fegyver ellen"* szabad használni — ez legyen a főelv. Nos hát én ezt a főelvet belevonom a szolgálati utasítás ide vonatkozó minden szakaszába és ha csak a rendőr nem feledkezik meg erről a főelvről vagy önmagáról, akkor soha sem lesz baja a fegyverhasználatból. Megjegyzem, hogy a támadó részéről „fegyver" alatt nemcsak a katonaságnál is használt szál- vagy lőfegyvereket értem, hanem minden olyan eszközt, mely alkalmas arra, hogy az ember életét, vagy testi épségét komolyan fenyegesse. Pl. kés, boxer, vasrúd, ásó, kapa, kalapács, vagy akár csak egy kötéldarab is, ha hurkot csinálnak belőle, amit a megtámadottnak a nyakába dobhatnak stb. A védelem a Btv. szerint jogos, ha az a fenyegető *jogtalan* és *közvetlen* megtámadásnak elhárítására *szükséges*. Másszóval *a fegyverhasználat csak addig lehet jogos, ameddig szükséges.* Amint a támadás el van hárítva — vége legyen a fegyverhasználatnak. Súlyosan büntetendő cselekményt követ el az, aki a már

ártalmatlanná tett támadót továbbra is bántalmazza. Az ilyen hősködés már gyávaság.

Még valamit. Szolgálatban a rendőr kétféle fegyvert hord. Oldalfegyvert: kardot és lőfegyvert: forgópisztolyt. A miniszteri utasítás szerint mindig „a szelídebb" eszköz használandó. Vagyis *először a kardot* kell használni s *csak végső szükségben* a *lőfegyvert.*

Különösen a városokban kell erre szigorúan ügyelni, ahol a lőfegyver használata nagyon könnyen veszélyeztetheti ártatlan személyek életét, vagy testi épségét.

A bekövetkező fegyverhasználatot mindig figyelmeztetés előzze meg. Ez a figyelmeztetés csak az *önvédelem* és a *váratlan megtámadtatás* eseteiben maradhat el. A támadó úgyis tudhatja ilyenkor, hogy a rendőr nem fogja ölbetett kezekkel fogadni az életveszélyes vagy épen váratlan támadást.

2. *Életveszélyes fenyegetés* alatt ismét csak a *fegyveres,* közvetlen fenyegetést értjük. Itt már a Bmin. Ut. is beszél fegyverről, mikor kimondja, hogy ily fenyegetésnek tekintendő az is, ha valaki „a nála levő fegyvert vagy egyéb veszélyes eszközt" a rendőr felhívására le nem teszi, vagy át nem adja, vagy az így felfegyverzett egyén védett helyzetéből (fedezékéből) előjönni vonakodik. Ez már világos beszéd, ehhez nem kell magyarázat.

Fegyvert csak fegyveres fenyegetés ellen szabad használni. (Ezt jól jegyezzük meg, mert erre később még hivatkozni fogok.)

Szóbeli fenyegetésnél — soha, semmi szín alatt.

3. *A tettleges ellenszegülés* a harmadik eset. Alapelvünk bevonásával e helyen ismét azt mondom, hogy csakis *„fegyveresen* tettleges ellenszegülés" esetén használható jogosan a fegyver. Egyébként ez az a bizonyos homályos kitételű utasítás, amit a miniszteri utasításból szószerint átvett a Szolg. Utasítás, valamint ebből is, nehéz megérthetése miatt, szószerint átvették a tankönyvek, de sehol egy szó magyarázat

nincs hozzá, holott a többi pontnál jóformán minden szó kap külön magyarázatot. Pedig nem is annyira homályos, mint inkább az a hibája, hogy nincs magyarul s ezért nehéz megérteni. Azt akarja mondani, hogy jogosan használja a rendőr fegyverét. ha *szolgálata közben valaki fegyveresen útját állja, hogy őt szolgálati kötelességében megakadályozza* s ezt az útonállást más „kíméletesebb eszközzel" nem sikerült elhárítani. Pl. a rendőr éjjel észreveszi, hogy egy nagy üzlet ajtaja nyitva van, onnan világosság szűrődik ki. Nyilván betörtek, oda siet. Közben a betörők őrszeme észreveszi és revolvert szegezve, a rendőrt meg akarja akadályozni abban, hogy a betörőket felkereshesse és elfoghassa.

Ilyenkor jogosan használhat ő is fegyvert — a fegyver ellen. De szóbeli, vagy más, fegyvertelen ellenszegülésnél *soha.*

4. A *fegyverrel megtámadott* harmadik személyek megvédése és megmentése az utolsó eset. Az egyetlen fegyverhasználat, ami ellen soha senki sem emelt még kifogást. A rendőr önfeláldozó védelme ebben éri el a csúcspontját. Ezt méltányolja mindenki.

A fegyverhasználat *sorrendje* mind a négy esetben ugyanaz: először *kard* s csak *végső szükségben lőfegyver.* Persze a fegyverhasználat *nem kötelező,* mint a katonaőröknél, csak *joga* a rendőrnek. *A jog pedig még nem kötelesség.* Ha valamely ellenszegülést le lehet törni fegyver nélkül, kézügyességgel (dsiu dsizu), vagy akár csak egy hirtelen mozdulattal, hát annál jobb. Maradjon hüvelyben a kard. Nem kell azt mindjárt kirántani, ha nem muszáj — és ha már kirántotta, akkor sem kell vagdalkozni azzal, ha már letörött a támadó, vagy védett helyre került a megtámadott harmadik személy. Ezért kell a testi erő s ezért nagyon helyénvaló, hogy *a rendőri oktatás* necsak paragrafusokkal tömje az emberek fejét, hanem *a testi ügyességre* is súlyt helyezzen, tanítsa őket a sport mindenféle nemére, úszásra, vívásra, birkózásra stb.

Hogy mozgékony legyen a rendőr és kézügyességével szerezzen fölényt a támadójával szemben. Csak így érvényesülhet a védelmet nyujtó rendőri karhatalom, *csak akkor* lesz igazán a jóra „kényszerítő“ hatalom, ha megvan a képessége hozzá, hogy *tud* is kényszeríteni, ha rá kerül a sor. *Erejét meghaladó dologra ne vállalkozzék*, mert a nyilvánosan ért *kudarc* nemcsak, hogy *veszedelmes*, de igen könnyen teheti *nevetségessé* a rendőrt, amitől feltétlenül őrizkednie kell. A nevetséges rendőrnek semmi tekintélye. A tekintély hiánya pedig egyenlő a rendőri működés sikertelenségével.

Hívjon segítséget!

Fegyveres fellépés esetén veheti legjobban hasznát annak, amit a katonaságnál tanult.

De megálljunk csak. A katonaságról jut eszembe, hogy *a legtöbb helytelen fegyverhasználatot* én annak tulajdonítom, hogy a Szervezési Szabályzatba becsúszott egy olyan kijelentés, aminek semmi alapja, de igen alkalmas arra, hogy a rendőrök azt, a fegyverhasználatot illetőleg, rosszul magyarázzák.

Az 5. § ugyanis azt mondja: „A rendőri őrség tagjai *szolgálatuk közben ugyanazon jogokkal* vannak felruházva, melyekkel a *katonai őrök* bírnak.“ Bocsánatot kérek, de én tagadom s meg nem foghatom, hogy honnan vette ezt a Szerv. Szab. Nincs ez a törvényben sehol, de még a Bmin. Utasításban sem. Az 1881:XXI. t.-c. 50. §-a a katonai szabályokat világosan csak a *„belszervezetében“* írja elő, *de „szolgálatuk közben“ soha, sehol.*

Ezt az 5. §-t már régen ki kellett volna küszöbölni, mert kész veszedelmet rejt magában. Nézzük csak mit is mond a katonai szolgálati szabályzat az őrök fegyverhasználatáról (Kat. szolg. szab. 577. §.):

— „minden őrség *kötelessége*, hogy fegyverét használja az ellen:

a) aki őt *erőszakosan megsérti*, vagy támadás által veszélyesen fenyegeti;

b) aki őt gorombán és előrebocsátott figyelmeztetés dacára tovább is *sértegeti;*

c) ki az őrség által mint veszedelmes gonosztevő elfogatott, vagy annak szigorú őrizet végett átadatott, ha erőszakos *ellenszegülés nélkül is,* a fenyegető rákiáltás dacára *elszökik* és feltartóztatására más mód nincsen;

d) ki ellenséges viszonyok között magát gyanússá teszi és *rákiáltásra* kielégítő válasz nélkül *elszökik.*"

Ime: Egyetlen eset sem olyan, amit a rendőr zsinórmértékül fogadhat. Tagadom hát, hogy a rendőrt az azokban foglalt jogok megilletnék. Az 5. § tanítása mellett a rendőr lépten-nyomon kiteszi magát annak, hogy a bíróság elé kerül a fegyverhasználattal — ha azt akkor és úgy akarja alkalmazni, mint a katonai őr. Egyszerűen nem igaz az, hogy a rendőrt szolgálatában ugyanazok a jogok illetik meg, mint a katonai őrt. Ments Isten, hogy úgy legyen.

A rendőrség a törvény szerint is *polgári* intézmény, tetteiért, de különösen a jogosulatlan vagy túlzott fegyverhasználatért *a büntetőtörvények szerint felelős.* „Belszervezetében szigorú katonai szabályok alatt áll", de *azontúl semmi köze a katonai szabályokhoz.* Óva intek mindenkit ezen a téren a katonás snájdigságtól, mert ha baja lesz, a katonai szabályok ugyan meg nem mentik a büntetőtörvényekben megszabott szigorú megtorlástól.

El kell törölni azt az ominózus 5-ik szakaszt, mégpedig mielőbb!! Addig is a rendőr tartsa magát ahhoz, amit mondottunk.

Személymotozás.

A büntetőtörvénybe ütköző cselekményekkel szemben *a feljelentésen túl nagyon szűk határok közé van szorítva a rendőri őrszemélyzet tevékenysége.* Különösen ott, ahol a felfedező rendőri tevékenység úgyszólván a maga egészében a rendőri személyzet egy más részének, a nyomozó detektívtestületnek képezi a feladatát, mint pl. Budapesten. Mint már

említettük, az ilyen szervezet mellett a rendőri őrszemélyzet feladatai az őrködés, a megfigyelés és a megelőzés teendőiben merülnek ki, amelyeket a magam részéről pl. sokkal szebb és sokkal nagyobb feladatoknak tartok, mintsem a felderítő szolgálat teendőit.

Az új Bp. óta pedig az addig volt szűk határok még szűkebbre szorultak, amennyiben a felderítő szolgálatban *is* csupán a *bűnvádi eljárás meghiusításának megelőzésére* zsugorodtak össze. Az úgynevezett bírói cselekményekből (letartóztatás, személymotozás, házkutatás, lefoglalás stb.) melyeket a rendőri hatóságok is rendszerint csak a késedelem veszélye alapján teljesíthetnek, az őrszemélyzetnek alig valamit enged a törvény.

Letartóztatást, ismétlem, az őrszemélyzet *sohasem foganatosít*. Csak bekísér — a letartóztatás a hatóság joga és dolga.

Személymotozást — csak *utasításra*.

Utasítás nélkül csak annyit tehet, hogy a bűntettel, vagy a fogházbüntetéses vétséggel alaposan gyanúsított terheltnek, valamint a szokásos bűntettesnek (rovottmultúnak) *a ruháit és a nála levő tárgyakat átvizsgálhatja*, de azt is csak akkor

1. ha nagy valószínűség szerint gyanús tárgyak, vagy fegyverek, támadásra, ölésre, vagy nagyobb bűncselekmények elkövetésére alkalmas eszközök (pl. betörőszerszámok) vannak nála;

2. ha öngyilkosságot kísérelt meg, vagy ilyennek elkövetésével fenyegetődzik (t. i., hogy nincs-e *még* nála olyan fegyver, méreg stb. amivel öngyilkosságot követhetne el);

3. ha rendőri felügyelet alatt áll. Értendők utóbbiak alatt csakis azok, akik bírói megkeresés folytán állanak rendőri felügyelet alatt.

Más motozásról a rendőrnél szó se lehet.

Motozás előtt szólítsa fel a rendőr a terheltet, hogy az

a nála levő tárgyakat adja át s csak azután motozza ki, ha nem fogad szót. Miután pedig az eljárás jkvezés nélkül, *rövid úton* történik, jólteszi, ha *lehetőleg két tanú* jelenlétében végzi a motozást, nehogy később azután olyan tágyakat vagy értékeket is keressen a terhelt a rendőrön, amit az sohasem vett el tőle. Volt már rá esetem s mennyi kellemetlen utánkereséssel és puhatolással jár utólag az ilyen cáfolat.

Nőt csak nő motozhat ki és nők motozásánál a *tanúk* is csak nők lehetnek.

A motozás minden esetben kíméletesen történjék, minden durvaság vagy erőszakoskodás nélkül. S akár van eredmény, akár nincs, a motozásról, annak indokáról, a tanúkról, ha voltak, ha nem voltak: miért nem voltak, köteles a rendőr *jelentést tenni.* Ha bekísérés során történik a motozás, *nem kell külön* jelentés, a motozás története belefoglalható magába az eredeti jelentésbe. Ugyancsak a jelentésbe kell belefoglalni a motozásnál talált tárgyakat és pedig darabonként tüzetesen leírva, valamint a motozásnál esetleg szerepelt tanúk neveit, foglalkozását és lakását.

Házkutatás.

Úgy amint a személymotozásnál, a házkutatásnál is a Bp. törvénye az irányadó. Az szabja meg az eseteket, amikor a rendőr felsőbb *utasítás nélkül is* tarthat házkutatást. Ilyen esetek a következők:

1. a *tettenkapás.* Másoknak háza, lakása vagy egyéb helyiségei is átkutathatók, ha a bűncselekményt *ott* követték el, ha a terhelt *üldözés közben oda menekült,* vagy *ott* fogták el, ha igen nyomatékos tények valószínűvé teszik, hogy ott a tettes, vagy a részes személye, vagy a bizonyítékul szolgálható tárgy megtalálható (Bp. 174., 180. §-ok);

2. ha a házból *segélykiáltás* hallatszik;

3. ha a háziúr, vagy a helyiséggel rendelkező *kívánja* (Bp. 180. §);

4. ha a ház, lakás, illetőleg egyéb helyiség bírlalója *rendőri felügyelet* alatt áll (Bp. 174., 180. §-ok);

5. *korcsmák, csárdák, kéjházak* és azok a *nyilvános*, vagy a közönségnek nyitva álló *helyiségek*, melyekben tiltott szerencsejátékot űznek, vagy amelyek bűntettesek rendszerinti rejtekhelyéül szolgálnak (Bp. 175. §).

Egyéb esetben soha, semmikor. Ha mégis bizonyos gyanúokok alapján szükségét látná valamely más ház átkutatásának, akkor arról *felettes hatóságának azonnal jelentést tesz* és addig is, míg a hatóság kiküldöttei megérkeznek, szemmeltartja az illető házat, hogy semmi gyanúsat onnan ki ne vigyenek, vagy a gyanúsított személy onnan el ne menjen.

A házkutatást, ha ő maga foganatosítja, mindig csak a közvetlenül érdekeltek jelenlétében tartsa meg és lehetőleg két tanút vigyen magával. Katona vagy csendőr nem lehetnek tanúk.

A legnagyobb kíméletet itt sem felejti el a törvény — ajánlani. Eredményéről, akár van, akár nincs, jelentés teendő.

Meg kell azonban még valamiről emlékeznem. Ahogy vannak nyilvános helyiségek (lásd az 5. alatt felsoroltakat), ahová a rendőr *hivatlanul és utasítás nélkül* jogosítva van bemenni, épúgy vannak olyan helyiségek is, melynek küszöbét *csak akkor* lépheti át a rendőr, *ha odahívják*, azaz hogy, odahívja őt az, aki jogosított odahívni.

Ilyenek a legmagasabb királyi *udvar épületei* és a területenkívüliséget élvező külföldi *követségek helyiségei*. A *konzulátusokat* azonban már nem illeti a területenkívüliség joga, csakis a személyi mentesség, de ez is csak a konzulokat magukat. Azonban leghelyesebben teszi a rendőr, ha a konzulátusok helyiségeibe sem megy be sohasem, hanem adott esetben a legrövidebb úton sürgős jelentést tesz felettes hatóságának, majd az intézkedik, ha intézkedni kell.

Katonai épületekbe csak nyomonüldözés esetén mehet be szolgálatilag, de akkor is köteles előbb bemutatkozni és

előadni jövetele célját az ügyeletes házi parancsnoknál, aki megfelelő segédletet ad azután melléje s így *együttesen* ejtik meg a szükséges kutatást.

Tárgyak őrizetbevétele.

A rendőröknek hatósági rendelet nélkül *őrizet alá kell venniök* azokat a tárgyakat, amelyek a büntetőtörvény szerint elkobzandók, vagy a bűnvádi eljárásban bizonyítékul felhasználhatók (Bp. 169. §). Ilyenek:

1. azok a tárgyak, melyek a bűntett vagy vétség *által* jöttek létre. Pl. a hamispénzek, hamisított okmányok stb.;

2. azok, amelyek a bűntett vagy vétség *elkövetésére* szolgáltak. Pl. az emberölésnél használt fegyver, revolver, kés, méreg; a csalásnál használt hamis okirat; a magzatelhajtásnál használt bábaeszközök; testi sértésnél azok a tárgyak, melyekkel a sértést okozták, betörésnél a betörőszerszámok, feszítővasak, álkulcsok stb., a hamis pénzek előállításánál használt gépek, vegyészeti készülékek, érc- vagy falemezek, lenyomatok, öntőformák stb.;

3. azok, amelyek egyébként *bizonyítékul* szolgálhatnak, Pl. emberölésnél a gyanúsított véres inge, rablógyilkosságnál a helyszínen felejtett tárgyak, betörésnél a menekülő tettesnek elveszett kalapja, vagy egyéb tárgya stb.;

4. azok a tárgyak, amelyeknek birtoklása, használása vagy terjesztése amúgy is *tiltva* van. Pl. a hitelesítetlen mérleg, engedély nélkül hordott fegyver, tilalmi időben árult vad, házalt arany- ezüstneműek stb.;

Az ilyen tárgyakat akkor is le kell foglalni, ha másnak a tulajdonát képezik.

Az 1—3. alatt felsorolt bűnjeleket azonban *csak akkor*, ha azok a terhelt vagy részes birtokában vannak. Egyéb esetben csak az arra illetékes hatóság *írott határozatban* mondhatja ki a lefoglalást.

Leveleket, táviratokat, postai csomagokat, nyomtatványokat (lapok, röpívek, könyvek, képek stb.) írásbeli rendelet

nélkül a rendőr *nem foglalhat le. Zártlevelet* vagy csomagot *sohasem bonthat fel.*

Ha kutatás közben *másnak* a nyitott iratai (vagyis ami nem a terheltéé) kerülnek a keze ügyébe, azok tartalmára nézve a rendőrt szigorú titoktartás kötelezi, sőt gondoskodnia kell, hogy azok tartalmáról a törvény szerint jogosítottakon kívül senki se szerezhessen tudomást. S ha az iratok birtokosa véletlenül jelen van és tiltakozik azok átvizsgálása vagy elolvasása ellen, az iratokat zárt borítékba kell tenni átolvasás nélkül és a borítékot le kell pecsételni, mégpedig az érdekeltek jelenlétében.

A terhelt leveleit, táviratait stb. csak akkor veheti őrizet alá, ha azokat a terhelt ruháinak vagy nála volt egyéb tárgyainak átkutatása alkalmával találta a holmiai között.

Egyébként sohasem.

Ha arról értesül, hogy ilyenek továbbítás végett a postához kerültek, akkor a lefoglalás eszközölhetése végett a lehető legrövidebb úton jelentést tesz az ügyben eljáró felettes hatóságának, tehát a ker. kapitányságnak vagy a főkapitányság bűnügyi osztályának.

Ha olyan nyomtatványok, lapok, röpiratok, képek vagy alakok terjesztését észlelik, vagy kirakatban látnak olyanokat, melyeknek terjesztése, vagy nyilvános helyen való kiállítása büntetendő cselekményt képez, iparkodjanak ezekből legalább egy-egy példányt megszerezni, de csak törvénybe nem ütköző módon (vétel, elkérés stb.) s azt azután jelentés kíséretében fölöttes hatóságuknak terjesszék be. Magától értetődik azonban, hogy eféle esetről akkor is haladék nélkül és a legrövidebb úton jelentés teendő, ha mutatványpéldányt nem is tudnának beszerezni.

Helyszínfelvétel.

A bűncselekmények felfedezésénél igen sok esetben felette fontos az alapos helyszíni szemle, jóformán ez az alapja, kiinduló pontja a további nyomozásnak. A helyszíni

szemle a hatóság dolga, azonban elég fontos feladatai vannak e téren a rendőröknek is.

Rendszerint a *rendőr az első*, aki mint a hatóság közege, a helyszínére érkezik. Súlyos, főbenjáró eseteknél, minő a rablógyilkosság, halálos baleset, betörés stb. azonnal értesíti a hatóságot, hogy az a helyszínre kiszállhasson. Addig míg az megérkezik, a rendőr feladata és kötelessége 1. a *helyszíni állapotokat változatlanul fenntartani*, 2. a bűncselekménynek és a tettesnek *nyomait megőrizni*. Ez a két pont annyit tesz, hogy *senkit se bocsásson* a helyszínre, amíg a szemlét felvevő bizottság oda nem érkezik. Sem ujságírót, sem idegen hatóság emberét, se kiváncsiskodókat. Sőt, ha pl. az eset valamely helyiségben történt, szobában, üzletben, kamarában stb., azt azonnal zárja be. Nem a titoktartás, titkolódzás miatt kell ezt így csinálni (mert hiszen a sajtóiroda úgyis közli majd és a helyszínfelvétel után a bizottság úgyis oda engedi a rendőri laptudósítókat), hanem azért, mert ha ott idegenek jönnek-mennek és mindenhez hozzányúlnak, akkor a tán ottlevő lábnyomokat, vagy ujjnyomokat eltüntetik, helyesebben eltaposssák, a fogdosással eltakarják s így azok felvételét és megrögzítését lehetetlenné teszik. Pedig sokszor épen ezek a láb- vagy ujjnyomok vezetnek a tettes vagy részesek felfedezésére. Természetesen ez szól a rendőrnek magának is. Csizmáival ő is tönkre tehet minden nyomot, ha ott jönmegy, ahol nem kellene. Különösen kell ilyesmire ügyelni: gyilkosságnál, kasszafúrásnál, nagyobb betörésnél stb., 3. a bűnjeleket biztosítani, 4. a *tettest*, a *részest*, a *tanúkat* a helyszínen puhatolni (mert a helyszínről nem távozhatik el), ha ott vannak, ott tartani, ha nincsenek ott, feljegyezni hollétöket. Szóval *összegyüjteni* hamarosan mindazokat az általa látott vagy hallott *adatokat*, amelyek a kiszálló hatóság tájékoztatására szükségesek. A hatóság megérkezésekor azután ezeket az adatokat a hatóság rendelkezésére adja. Szóval megjelenti.

A *helyszíni szemle felvétele a hatóság dolga.* A rendőr jegyzőkönyvet *sohasem vehet* fel senkivel sem.

Míg a szemle tart, a helyszínt nem hagyhatja el, ha bekísérés szüksége forog fenn, ezt csak a szemle végeztével foganatosítja, vagy az időközben odaérkezett kisegítő kartárs végzi azt. Jelentését is csak azután írja meg. Nem hagyhatom azonban szó nélkül e helyütt némelyik tisztviselőnek azt a kényelmes, rossz szokását, hogy a szemle adatszerzésének egész terhét a rendőrre igyekszik áthárítani s néha még a szemlét se kezdi meg addig, míg a rendőr meg nem írja számára a jelentését. A bűnjeleket meg egyszerűen visszahagyja s utasítja a rendőrt, hogy majd a jelentése kapcsán terjessze be, ahelyett, hogy azokat jkvbe foglalva mindjárt magával vinné.

Ha a tett színhelyén az állapotot változatlanul *nem lehetne* fenntartani, illetve ha a nyomok valami okból addig sem lennének megőrizhetők, míg a tisztviselő megérkezik, *akkor a rendőrre hárul a helyszínfelvétel dolga,* de nem jkvbe, hanem mindig csak egyszerű *jelentésbe foglalja* azt. Mindent, amit látott és hallott a helyszínén s ami a fennforgó esettel csak valamelyes összefüggésben van és a nyomozás során tájékoztatásul szolgálhat, jelentésébe foglal. Ha tanúk voltak, vagy még ott is vannak, azokat felkutatja, illetve kikérdezi. Nevüket, foglalkozásukat és lakásukat feljegyzi. Azután megismétli előttük az általuk észlelteket, hogy rá ne felejtsenek, ha majd sor kerül a kihallgatásukra, mert az ő vallomásuk fogja igazolni a rendőri jelentésben foglaltakat.

Vagyis ilyen esetekben a rendőri jelentésben foglalt *helyszínfelvétel* pótolja a helyszíni szemlét, amely nem volt megtartható.

A magasabb rendészet.

Tulajdonképen ezzel kellett volna kezdenünk, de mert az őrszemélyzet szolgálatában csaknem a legkisebb helyet foglalja el, szándékosan hagytuk utoljára. A magasabb ren-

dészet magára az államra vonatkozik s az államnak egészbeni biztonságával foglalkozik: tehát biztonsági rendészet, melynek teendői: a megfigyelés és megelőzés. Legfőkép a *tömegjelenségek* ellen irányul. Részei: a politikai rend, az egyletek, gyűlésezések rendje, a külföldiek nyilvántartása és ellenőrzése, a határőrzés, az államfelforgató eszmék terjedésének megakadályozása, a mindenkori kormányok befolyásolására irányuló tömegfelvonulások, tüntetések korlátok közé szorítása s más eféle. Ezeket rendszerint külön, ezen feladatokra hivatott szervezetek látják el. Ennek dacára azonban az egyes rendőrnek is van része e nagy feladatok megoldásában: a *megfigyelés*, az *értesülésszerzés* és az arra hivatott felsőbb hatóságok *gyors értesítése*. A többi nem az ő dolga. Azonban az *elrendelt* védelmi intézkedésekből már ismét kiveszi a részét a csapatszolgálatban, főkép a segédletben és a karhatalom nyujtásában. Ezekben pedig a rendőr fellebbvalóinak, vagy előljáróinak az *utasítására jár el.*

Területenkívüliség, személyes mentesség, mentelmi jog.

Nem járhat el a rendőr — *még tettenkapás esetén sem* — azok ellen, akiket területenkívüliség, vagy személyes mentesség illet meg. Ezek:

a *külföldi uralkodók* és államfők;

azok *diplomáciai képviselői*: a nagykövetek, a pápai nunciusok, a követek, a meghatalmazott miniszterek, a diplomáciai ügyvivők stb.;

a nagykövetségek és követségek hivatalnoki *személyzete*: követségi tanácsosok, titkárok, attasék, irodai hivatalnokok, futárok (kurirok) stb.;

valamint a magyar állam területén tartózkodó uralkodók és államfők *udvartartása* körében levő személyzet és egyéb külföldi állambeli alattvalók. Valamint azok a helyiségek, ahol mindezek tartózkodnak.

Saját személyökre nézve mentesség illeti meg a főkonzulokat, konzulokat, alkonzulokat, konzulsági ügynököket, illetőleg ügyvivőket, ezeknek hivatali személyzetét és a konzuli növendékeket.

Mindezekről *csak jelentést* tehet.

Kizárólag csak *tettenkapás* esetén járhat el azok ellen, akiknek *mentelmi* joguk van. Ezek:

a főrendiházi tagok, a magyar országgyűlés képviselői (természetesen az itt ülésező horvát képviselők is), valamint a közös ügyek tárgyalására kiküldött osztrák képviselők: a delegáció tagjai.

A mentelmi jog az országgyűlés tagjának sérthetetlensége. Kezdődik a megválasztatása percében és tart mindaddig, amíg az illetőnek országgyűlési tagsága meg nem szűnik.

A rendőr eljárása, tiltott cselekmény elkövetése esetén, a mentelmi jogot élvezők ellen, csak *a feljelentés* lehet, *tettenkapásnál a bekísérés, azontúl semmi.*

B) A közigazgatási rendtartásban.

Ide sorozzuk a rendőri szolgálatnak mindazokat a teendőit, melyekben *a társadalmi rend helyreállítására* vonatkozólag inkább a közigazgatási rész: *a védő és támogató tevékenység* domborodik ki, amint azt a rendőri szolgálat kettős felosztásánál már említettük.

Felebaráti szeretet, emberszeretet és *könyörületesség* vezesse rendőreinket ebben a szolgálatukban. Akkor azután a józan eszük mindig megtalálja áldásos intézkedésük helyes útját.

Tevékenysége és kötelessége különben a megfigyelés és a megelőzés. A rendőr mindenre ügyeljen, amiből valami kár vagy veszély következhetik be és tőle telhetőleg azon legyen, hogy a fenyegető kárnak vagy veszedelemnek elejét vegye. Akár ő maga, akár az arra hivatott hatóságok, köze-

gek, vagy szakemberek gyors segélyül hívása által. Első sorban is azokat figyelmeztesse, akiket a kár vagy veszedelem fenyeget, helyezze őket biztonságba, azután gondoskodjék arról, hogy ott a helyszínen másokat se érjen veszedelem. Nyujtson segédkezet mindenben, ami a mentésre vonatkozik. Másodsorban legyen támogatására az intézkedő, illetékes, segítséget adó szakembereknek. Ily alkalommal is, ha már megvan az első segély, gondja legyen a közrend és biztonság fenntartására. Ha zűrzavar támadt, állítsa helyre a rendet. Mindenkép azon legyen, hogy a támadt bajból és veszedelemből újabb bajok vagy veszedelmek ne keletkezhessenek.

Szemes, ügyes rendőr ilyenkor sohse marad tétlen.

Könnyebb áttekinthetés végett az ezernyi eset főbbjeit bizonyos egymásutánba fogjuk aszerint, amint a társadalmi rend előfeltételei személyekre, tárgyakra, vagy a természeti erők rendkívüli kitörései következtében előálló zavarok megszüntetésére irányulnak.

I.

Balesetek, szerencsétlenségek. A *véletlenségből*, vagy *vigyázatlanságból* bekövetkezett baleseteket vesszük e helyen, mert ahol gondatlanság, vagy mulasztás látszik fenforogni, ott büntető eljárásnak kell indulnia. Minden ilyen szerencsétlenségnél első dolga legyen a rendőrnek a segélynyujtás, vagy legalább is a segélynyujtásról való gondoskodás, t. i. ha ő nem tud rajta segíteni. Sérülések alkalmával hívja ki a mentőket. Ahol nincsenek mentők, ott az őrszemélyzetnek kell nyujtania *az első segélyt* s a legközelebb lakó orvost kell elhivatnia, kinek törvényszerű kötelessége az első segély. Második teendője, hogy a szerencsétlenül járt embert az utcáról elvitesse akár a lakására (ha még lehet), akár a kórházba (ha súlyosabb az eset). Nem utcai látványosság a szerencsétlenség. Azért a kíváncsiakat tartsa távol. Úgyis csak a levegőt veszik el a szerencsétlenül járt ember elől. Jelentését csak az intézkedései után tegye meg.

Betegek: szívbajosok, epileptikusok, hirtelen összeesettek, vagy egyéb olyan betegség által hirtelen meglepettek, akik önmagukkal jó tehetetlenné váltak, ugyanoly intézkedések tárgyai, mint a balesetek szerencsétlenei. Ha azonban jelen van a betegnek a hozzátartozója, akkor bízza arra az intézkedést, de legyen a segítségére, ha az valami kéréssel hozzáfordul. Legyen jó szívvel a beteg embertársa iránt.

Elmebajosok, hülyék, önmagukkal tehetetlenek, aggaszályban szenvedők. Amennyiben nincsenek hozzátartozóik, vagy valahol nyilvános helyen, utcán, tereken stb. találja s felvilágosítást senki se tud adni reájuk, saját érdekükben kísérje be őket a kapitányságra, ahol azután a hatóság gondoskodik az illetők megfelelő elhelyezéséről. Lakásból, olyanokat, akiknek hozzátartozói vannak, a rendőr el nem hozhat senkit sem. Újabb gyakorlat szerint a köz- és önveszélyes, dühöngő őrülteket a rendőrség szállíttatja be, tehát az ilyeneket a saját lakásukról is eltávolíthatja.

Gyári balesetek bejelentését külön törvény teszi kötelezővé az illető gyártulajdonosokra nézve. Tekintettel azonban arra, hogy sokszor okkal-e, vagy ok nélkül elfeledik, vagy épen eltitkolni igyekeznek az ilyen eseteket, a rendőr az értésére esett minden súlyosabb esetről azonnal tegyen jelentést, először szóval, azután írásban.

Gyermekvédelem. Hazánkban ma már az állam gondoskodik a gyermekvédelemről s így az állam közegeinek kétszeresen kötelességük közrejárni, segédkezet nyujtani ennek a nagy és nemes feladatnak a megoldásában. A rendőr védő gondoskodása terjedjen ki minden arra szoruló gyerekre. Az *eltévedt* gyermekek hozzátartozóit kutassa fel, ha nem sikerül, vezesse be a gyermeket a kapitányságra, ahonnan majd elhelyezik gondozásra. Ha *elhagyott*, vagy környezetükben *erkölcsi romlásnak* kitett, *züllésnek* indult gyermekekről értesül, vegye gondjába az ügyüket, puhatolódzon utánnuk s ha úgy találja, hogy csakugyan gondozatlanul van, vagy

züllésnek indult valamelyik, tegyen jelentést, hogy az arra hivatott hatóság gondoskodhassék a megmentésükről. A *csavargó* gyerekeket adja vissza a szüléknek és tegyen jelentést róluk a kapitányságnak. Ha ez a helyszínről nyomban nem eszközölhető, vezesse be őket a kapitányságra. A további intézkedés ezután a hatóság dolga.

Gyülekezések — bármiféle okból is történnek azok — amint a rendőr azokról tudomást szerez, azonnal jelentse, mégpedig a lehető legrövidebb úton.

Halálesetek csak akkor tartoznak a rendőr intézkedései körébe: 1. ha az elhaltnak *senki hozzátartozója* nincs. Ez esetben telefonon a kapitányságra, éjjel a főkapitányságra jelentést tesz. Az elszállítás és a lakás zár alá vételéről a hatóság gondoskodik. A rendőr csak addig őrzi a helyszínt, míg a hatóság kiküldöttje megérkezik. 2. Ha *nyilvános helyen*, utcán, vendéglőben, szállodában, vagy más hasonló helyen történt a *hirtelen halál*. Azonnal jelenti telefonon a kapitányságra, éjjel a főkapitányságra s addig a hullát letakarva őrizetbe veszi. Ha forgalmas közterületen, sétahelyen történt az eset, akkor a hullát oly helyre viteti, ahol nem zavarja a közlekedést és csődületet sem okoz. 3. *Gyanús* halálesetről, ha hall, ugyancsak azonnal jelentést tesz s további intézkedésig a helyszínt őrzi. (A nem természetes módon bekövetkezett halálesetekre lásd: halálos baleset és öngyilkosságok c. alatt.) 4. *Talált hulla* ugyancsak azonnal bejelentendő s a kiszálló bizottság vizsgálatára a hulla a helyszínnel együtt őrizet alatt tartandó. Továbbiak a hatóság dolga.

Halálos baleseteknél, vagy más *nem természetes halálesetnél* különös gondja legyen a rendőrnek, a helyszín változatlan fenntartása. Addig is, míg a hatóság kiküldöttei megérkeznek, puhatolja a baleset okát, a tanukat tartsa vissza a helyszínen, a hulla mellett talált tárgyakat vegye őrizetbe. Erőszakos halálesetnél is ejtse meg az első puhatolódzást. Nyomban értesítse a kapitányságot, illetve éjjel a főkapitány-

ságot s addig maradjon a helyszínen. Helyesen teszi a rendőr, ha helyszíni nyomozást végez csupán és nem távozik onnan. Ha mégis eltávoznia kell, előbb a hulla őrizetéről gondoskodjék. A hullát ilyen esetekben helyükből kimozdítani sem szabad. Sokszor a fekvési helyzet is felette fontos támpont a nyomozás elindításához. Idegen embert ne engedjen közel a helyszínhez. Ha valamely helyiségben volt a hulla, akkor azt a helyiséget — a bizottság érkeztéig — zárja le. Szóval mindenben akadályozza meg a helyszín esetleges megváltoztatását.

Járvány vagy ragály gyanúja esetén azonnal tegyen meg mindent, hogy a fertőzött hely, a hatóság intézkedéséig, a nagyvilágtól elzárassék. Értem ezalatt, hogy abból a bizonyos házból senki ki ne jöhessen, vagy oda be ne mehessen. Aztán tegyen jelentést és intézkedésig vagy leváltásig helyén maradjon.

Öngyilkosság. Helyszíni eljárás tárgyát képezvén, értesíti a kapitányságot, éjjel a főkapitányságot, honnan az ügyeletes bizottság kiszáll. A rendőr a bizottság megérkeztéig a hulla mellett marad. A hullát a halottszállító vállalat embere kimotozza, a talált tárgyakat a kiszállt tisztviselő magához veszi. A hulla elszállításáról, vagy a lakásban hagyásáról ugyancsak ő intézkedik.

Talált csontváz orvosi vizsgálat alá veendő, azért is a rendőr az orvos kiküldése végett jelenti a leletet. Egyébről a hatóság intézkedik.

II.

Állatok. A *bitangságban* talált állatokat a hatóságilag meghatározott megőrző helyre szállíttatja. Ha pedig az messze van, valamelyik megbízható gazdának adja át további intézkedésig és jelentést tesz. — *Elhullott* állatokat, ha nyilt utcán vagy téren multak ki, elszállíttat a gyepmesterhez vagy a gyepmesterrel. Tudomásvétel végett jelentést tesz. — *Járványok* esetén (ilyenek: a marhavész, lépfene, száj- és körömfájás, takonykór, baromfikolera stb.), amint értésére jut, a fertő-

zött helyet azonnal zár alá veszi. Nyomban jelentést tesz, hogy az illetékes hatóság a további szükséges intézkedéseket megtehesse. Felváltásáig a helyszínén marad. — *Veszett* állatok (ebek, macskák stb.), ha veszettségre gyanúsak, már akkor elkülönítendők s utasítandó a gazdájuk, hogy hívjon állatorvost. Ha pedig már a veszettség tünetei jelentkeznek rajtuk (ezekre a hatósági állatorvos oktassa ki a rendőröket), akkor ki kell irtani azokat. Lőjje le, vagy vágja le a rendőr. (Utóbbi esetben azonban a kardját a legrövidebb időn belül fertőtleníttesse.) Különösen kötelező ez a szabadon járó állatokra. A megmart embereket pedig a Pasztőr-intézetbe küldje a rendőr.

Csatornabeszakadás esetén legrövidebb úton értesítse vagy értesíttesse az előljáróságot s addig míg ez a helyszínére jő és mérnöke útján intézkedik, a rendőr tegyen meg minden lehetőt az esetleg beállható veszedelem elhárítására. A nagyközönséget tartsa távol s ha egymagában erre nem képes, hívjon segítséget. Végül felettes hatóságainak tegyen telefonon és írásban jelentést.

Csőfektetés és *kábelfektetés* munkálatainál, különösen ha nagyobb esőzések után az alagutak vízzel telnek meg s ezzel, vagy más egyéb baj következtében az építmény veszélyeztetettnek tűnik fel, azonnal telefonozzon a vízművek igazgatóságához. Egyebekben azokat az intézkedéseket és jelentéseket tegye meg, mint a csatornabeszakadásnál.

Csőrepedés a vízvezetéken. Értesítendő legelsőbben a vízműigazgatóság. Intézkedés továbbra ugyanúgy, mint a csatornabeszakadásnál.

Építkezési leletek. Ha valamely épület lebontása, vagy új épület alapzatának ásása közben régiségek (kőkoporsók, csontvázak, érmek, régi pénzek, ékszerek, emlékszerű faragványok, edények, fémtárgyak, kövületek, feliratos kövek stb.) kerülnének felszínre s erről tudomást szerez a rendőr, erről a mérnöki hivatalnak rövid úton, felettes hatóságának írásban jelentést tesz s a talált tárgyak megőrzéséről gondoskodik.

Épületomlás, házbeomlás s más hasonló esetekben az előljáróságot nyomban értesíti s addig, is míg ez megérkezik és intézkedik, a rendőr megtesz mindent, ami a közönséget a további bajtól megóvja. A házbelieket az épületből eltávolítja, a kíváncsiakat visszatartja; a rendet fenntartja, az esetleges fosztogatást megakadályozza stb. Egyben puhatolódzik, hogy mulasztás vagy gondatlanság nem forog-e fenn. A tanukat ott tartja. Lehetőleg minden adatot összegyüjt, ami a kiszálló bizottságnak a további eljáráshoz alapul szolgálhat. Ha baleset vagy szerencsétlenség történt (lásd u. ott), akkor ahhoz képest jár el. Mindenesetre írásbeli jelentést is tesz.

Forgalmi akadályok. Ha a vasutak, hajózás, vagy a villamos közúti vasutak forgalmában jelentékenyebb forgalmi akadályok támadnak, ezekről felettes hatóságának először rövid úton: telefonon jelentés teendő. Azután az illető közlekedési vállalat embereinek segédkezet nyujt abban, hogy az akadály körül a közrendet és biztonságot fenntartsa. Különös gond fordítandó arra, hogy a helyreállítási munkálatokat senki és semmi ne akadályozza. A közönséget tartsa távol evégből, hogy további esetleges baj ne kerekedjék ki. Végül írásban is jelentést tesz, hogy az előállott akadály, vagy baleset körülményeit a hatóság vizsgálat tárgyává tehesse, ha vajjon valami megtorlandó mulasztás, vagy épen egyéb büntetendő cselekmény nem forog-e fenn. Amennyiben ilyent tapasztalt, vagy hallott volna, a jelentésben arról is említést tegyen, ő maga azonban semmiféle kritikát, vagy egyéb megjegyzést ne tegyen. Ezt a vizsgálat lessz hivatva kideríteni és megállapítani.

Gázrobbanás, vagy *gázömlés* esetén intézkedik, illetve utána néz, hogy a lámpákat eloltsák, a gázcsapokat, de különösen a főcsapot azonnal elzárják. Ahol csak érzik a gáz, oda égő dologgal senki közel se menjen. A helyiség ajtait, ablakait kinyissák. Azután értesítse a gázművek igazgatóságát

s addig is, míg a szakértő a helyszínre megérkezik, ne engedje meg, hogy valamelyik hozzá nem értő a csőrepedést lánggal keresse. Az esetről és intézkedéseiről jelentést tesz.

Gyanús tárgyak találása. Ha a rendőr gyanús tárgyakat talál: véres kést, revolvert, fegyveralkatrészeket, vagy töredékeket, gyilkoló eszközöket, véres ruhadarabokat, tolvajkulcsokat, betörőszerszámokat, vagy más olyan tárgyakat, melyek valamely bűncselekmény elkövetésére használhatók és arra mutatnak, hogy használhatták is azokat, rögtön jelentse. S addig is, míg a nyomozó közegek megérkeznek és átveszik a további teendőket, nézzen utána a rendőr a saját keretében, hogy az illető tárgyak mint kerülhettek oda, nincs-e az összefüggésben valami most történt, vagy régebbi bűncselekménynyel stb.

Talált tárgyak általában legkésőbb másnap, jelentés mellett beszolgáltatandók. Ilyenek: pénz, értéktárgy, műemlékek, régiségek (lásd építkezési leletek), zálogjegyek, okmányok stb., a legkülönbözőbb dolgok lehetnek. (Csontvázak, állatok stb. lásd ott.) Kezelésük, nyilvántartásuk, kiadásuk, vagy értékesítésük a hatóság dolga. A rendőr rendszerint senkinek sem adhat ki semmit sem, hanem evégből a gazdakép jelentkezőket utasítja a kapitánysághoz. Kivételt csak az képezhet, ha a tulajdonos kiléte már ott a helyszínen *kétségtelenül* (pl. tanúkkal) megállapítható s annak a tárgyra okvetlenül szüksége van. Az ilyen esetben szolgálatilag tesz jelentést. Minden egyéb esetben 24 órán belül beterjeszti a talált tárgyat a kapitánysághoz jelentése kíséretében. A közúti vasutakhoz és egyéb közlekedési vállalatokhoz beérkező tárgyakra külön szabályok vannak, abba a rendőr nem avatkozik bele. Talált tárgyak 8 nap alatti be nem szállítása jogtalan elsajátítást képez.

Útrendészet. Budapesten a szabályrendeletek csak a forgalom biztonságára vonatkoznak. (Villamos vasúti, bérkocsi, társaskocsi, teherkocsi szbr. hajtási szabályok, hidakon

való közlekedés rendje stb.), de a szomszédos községek rendőrségeinek az útrendőri törvény betartatása is egyik elsőrendű feladata és kötelessége. Nemcsak a forgalmi és közlekedési rend fenntartása, de maguk az utak, járdák, útszegélyező ültetvények, vízlevezető árkok, átjárók, átereszek, nyitott csatornák, bürük, hidak, útjavító anyagok, kőrakások, jelzőlámpák, útmutató táblák stb., mind-mind figyelme és gondoskodása tárgyát képezze a rendőrnek. Különösen a netán keletkezhető veszedelmek megelőzése szempontjából. Ahol valami rongálódást, vagy hiányos állapotot lát, vagy a tett óvóintézkedéseket nem tartja elegendőknek, azonnal jelentse saját hatóságának, hogy az intézkedhessék az arra illetékes hatóság útján. Ezzel nemcsak a közigazgatási hatóságokat támogatja, de a közérdeket is szolgálja, a közrendet és közbiztonságot védi meg.

Világítási zavarok (ha a lámpák nem égnek ott, vagy addig, ahol vagy ameddig égniök kellene) írásban bejelentendők a kerületi kapitányságnak. A további intézkedés annak a dolga.

Vizi bajok. Vízbesülyedt tárgyak nappal valamely szembetűnő jegygyel, éjjel fehérfényű lámpával jelzendők; épúgy a *vizeken levő tárgyak* naplamentétől napfeljöttéig megvilágítandók. Ha közbelépés vált szükségessé — jelentés teendő. — *Vizi szerencsétlenségnél* épúgy segély nyujtandó, mint bármiféle más balesetnél. (Ezért a rendőröket külön is ki kell oktatni a vízbeesetteknek nyujtandó első segélyről.) A mentésnél első a személyek mentése és csak azután jő a tárgyak, értékek biztosítása. Ha ily esetben arról győződnék meg, hogy a kellő mentőeszközökről nem történt gondoskodás, arról is jelentés teendő. — *Vizi világítás.* Úszó, nem gőzerővel járó, vizi művek lámpája fehér, a gőzösöké elől 3 fehér, hátul egy kék, a horgonyok cölöpjei egy fehér, a megfeneklett, elsülyedt hajó vagy tutaj is éjjelre egy fehér lámpával jelölendő meg.

III.

Árvíz esetén, mely egyébként nem szokott váratlanul jönni, a rendőrnek inkább éjjel akad dolga. A közelgő nagyobb veszedelemről azonnal értesíti a veszély által fenyegetett lakosságot, a kapitányságot és tűzőrséget.

Felhőszakadás, zápor, zsinóros esőnél különösen legyen gondja az épülő félben levő csatornák, vízvezetéki csőfektetésnél és kábelfektetésnél készített alagutakra, ha pedig épületomlás fenyeget valahol, a közönséget távol tartja stb. (Lásd: csatornabeszakadás, csőfektetés.)

Földrengés esetén a veszélyesen megrongálódott és dűlőfélben levő házak, kémények és hasonlók képezik gondoskodása tárgyát. Intézkedés úgy, mint az az épületomlásnál szokásos (lásd ott).

Hóesés, hófúvás, vagy hóvihar esetén, amint az szünni kezd, figyelmeztesse a lakókat a gyalogjárók letakarítására, ha még nem tették volna. Jeget, havat ne engedjenek ráfagyni hagyni. Sikamlós időben a járdát hintesse fel, mert erre a házmestereket a Szbr. is kötelezi azzal, hogy — baleset történtével — esetleg bűnvádi pernek teszi ki magát. Nagyobb havazásnál a tető letisztítása is kötelező, hogy a lecsuszamlás által bekövetkező baleseteknek eleje vétessék. A hóhányási időre s a vészjelzők felállíttatására ugyancsak ügyeljen a rendőr.

Ólmoseső után az előállható balesetek veszedelmének megelőzése céljából sorra figyelmeztesse a körletébe tartozó házak házmestereit, hogy azonnal hintsék fel a gyalogjárdákat, annál is inkább, mert a köztisztasági szabályrendelet kötelezően írja elő s a mulasztókat baleset történtekor a bűnper fenyegeti.

Sűrű köd ereszkedésekor vigyázzon arra, hogy a közlekedési eszközök lámpáit felgyujtsák. Különösen a bérkocsik, amelyeket a Szbr. ugyancsak kötelez arra, hogy sűrű ködben nappal is gyujtsák fel a lámpáikat, hogy így az össze-

ütközéseket ki lehessen kerülni. Csak lassú hajtást engedjen meg a rendőr.

Szélvihar után körülnéz a körletében, ha vajjon az nem rongált-e meg épületeket, úgy hogy intézkedni kelljen. Távíróoszlopok, telefonvezetékek megrongálódása esetén, különösen, ha ledőléssel fenyegetnek azok, a lehető legrövidebb úton értesítse a távíróigazgatóságot, hogy azokat gyorsan helyreigazíttassák, nehogy esetleges lezuhanásuk balesetet okozzon.

Tűz esetén a tűztartalék minden esetben kivonul, de a közeli őrszemnek is kötelessége a helyszínére menni, hol a tűzőrség munkáját elősegítendő, a rendet fenntartja, a tűzoltók és szerelékeik közelébe nem enged avatatlan idegeneket. De különben sem enged a veszélyeztetett helyhez közel olyanokat, akik nem oda valók, nem ott laknak és semmi dolguk ott. Gyanús, kétes alakokat, akik szeretnék felhasználni az ilyenkor beálló zavarokat, még csak közel sem eresszék. A kíváncsiak elől nagy tűznél legjobb kordont vonni, a legközelebbi utcáig elzárni az átjárást.

Az oltás terén úgyis tilos az ácsorgás.

Éjnek idején intézkedjék, hogy a tűz szomszédságában levő házak ablakait kivilágítsák és az összes utcai lámpákat felgyujtsák. Nagyobb tűznél a ker. kapitány veszi át az intézkedés jogát s ez időtől az ő utasításaihoz tartsa magát a rendőr. Gyári, vagy nagyobb kiterjedésű tűzről a főkapitányság is értesítendő.

Tűztől csak akkor vonulhatnak be a rendőrök, ha már a tűzoltóparancsnok kijelentette, hogy rájok már *nincs szükség*. Egy ember azonban azután is a helyszínen marad a tűzrendőri vizsgálat megtartásáig, részben élet- és vagyonbiztonsági szempontból, de legfőképen azért, hogy gondatlanság, vagy gyujtogatás esetén valaki el ne vigyen, vagy meg ne változtasson ott valamit, ami bizonyítékul szolgálhatna.

Jelentés csak a *tűz eloltása után* irandó.

Mindent a maga helyén és idején — ez a mondás járja nálunk, túl a Dunán, ha az ember valamit cselekszik. Igaz mondás. Ráillik a rendőri szolgálatra is. Csak akkor lészen valamely intézkedés helyes és jó, ha annak minden egyes része a maga helyén és idején történik. Ez adja az intézkedések sorrendjét. Tehát nemcsak a közbelépés fokozatainak az *egymásutánját* értjük alatta, hanem a fokozatoknak az esethez illő helyes *kiválasztását* is. Nos hát azt a helyes kiválasztást paragrafusokba önteni megint csak nem lehet, ide kell az a *józan ész*, mely mindenben megmutatja az igazi utat és mint mondani szokás: feltalálja magát.

Általánosságban a következő tanácsokat adhatjuk:

A *fontosabb előzze meg* a kevésbé fontosat.

A büntetőtörvénybe ütköző, vagy súlyosabb beszámítás alá eső *bűncselekmény* megelőzése, vagy feljelentése fontosabb, mint a *kihágásé*. Már most, ha olyan eset adja elő magát, hogy ilyenek egyszerre történnek, akkor a rendőr mindig a fontosabbal foglalkozzék. A bűnügyet jelentse fel és csak azután a kihágást, ha még módja van rá.

Kihágási intézkedéseknél:

Bekísérés fontosabb, mint a megintéssel, vagy figyelmeztetéssel is elintézhető eset. Nagy verekedés támad s ugyanakkor lát egy kocsit, amelyikbe sánta ló van fogva. Hát úgy-e, hogy az a természetes, hogy a sánta lovas kocsit ereszti az útján és a verekedőkhöz megy.

Figyelmeztetés előzze meg a feljelentést, ha megelőzheti t. i. jobb, ha meg nem történik valami olyas, amit feljelenteni kellene, mint ha megtörténnék. *Nem a sok feljelentés a helyes, hanem a rendtartás.*

Feltétlen bekísérés eseteinél figyelmeztetésnek nincs helye, az igazolást pedig az őrszobán, vagy a kapitányságon is el lehet végezni. Legfontosabb ily esetekben a bekísérés maga, annak kell a leggyorsabban megtörténnie. *Bűnügyek-*

nél mindez fokozottabb figyelmet érdemel; figyelmeztetésnek helye nincs, hacsak nem valami mulasztás, vagy gondatlanság megelőzésekép.

Motozás a bekísérés előtt történjék.

Házkutatás, bűnjelbiztosítás, lefoglalás szintén, mert ennek sürgősségét már a törvény kívánja. Hiszen amúgyis csak akkor van rá jogunk, ha veszély van a késedelemben.

Súlyos sérüléseknél legfontosabb az *életmentés.* Első segély. Orvos. Mentők.

Kardhasználat után is fő a mentés, azután jő minden egyéb.

Valamennyi bűnesetnél pedig, amelyben helyszíni szemle szüksége forog fenn, az intézkedő hatóságnak lehető legrövidebb úton való kiértesítése a legfontosabb és legsürgősebb.

A *közigazgatási* rendtartásba tartozó ügyek, miután ott emberi életről, testi épségről, vagyonmentésről van szó, tehát fontosabbak, mint a kihágási ügyek. Egyenlő ügyek közül mindig az a fontosabb, amelyik sürgősebb. Ami pedig az intézkedések részeinek fontossági sorrendjét illeti, a kiválasztást inkább példában mutatjuk be. Vegyünk alapul egy súlyos sérülésekkel járt balesetet. Mi a legfontosabb? Legdrágább javunk az élet, tehát *legfontosabb az életmentés.* Első segélynyujtás. Orvos. Mentők. *Másodsorban* mi a *fontos* előttünk? A *további életveszedelem megelőzése,* tehát a közrend és közbiztonság fenntartása: düledező falak alátámasztása, beszakadásoknál a kíváncsi nagyközönség távoltartása, a gödrök körülzáratása, éjjel kivilágíttatása stb. *Harmadik: a bűnvádi eljárás sikerének biztosítása,* feltévén persze, hogy a például vett súlyos balesetnél büntetendő cselekmény, mulasztás, vagy gondatlanság forog fenn. Értesíti a történtekről az intézkedésre hivatott kapitányságot (a nem intézkedő előljáró: felügyelő értesítése ráér, az nem olyan sürgős. Ha segítsége van, akkor az végzi) és ha onnan a bizottság kiszáll, a továbbiakra már az intézkedik. Az értesí-

tés mindig a lehető *legrövidebb úton* történjék. Telefonon. Az írás a legvégére marad.

Azután addig is, míg a kapitányság kiküldöttjei megérkeznek, nyomoz. A tanukat ott tartja, a bűnjeleket biztosítja. Miután mindezt meggyorsítja, ha segítsége van, a legközelebbi őrszemet, vagy kartársat is szolgálatba vonja s együtt dolgoznak. Akkor persze az egyes cselekvési részek nem egymás *után*, hanem egyszerre, *együttesen* történnek. Ha minden rendben van, az adatok összejegyezve, a kapitányságról, vagy az őrszobáról segítsége is jött, az intézkedő fellebbvalója, vagy előljárója a helyszínre ért, akkor: *utoljára* jön a *jelentésírás*, amellyel befejezi a közbelépésre okot adott esetet.

Mindig és mindig csak a józan észre utalunk. Ezt a jobbik eszét vegye elő a rendőr, mikor az előtt a feladat előtt áll, hogy cselekedjék és az előtt a kérdés előtt, hogy mit cselekedjék legelőször, mi a legfontosabb, mi a legsürgősebb? Sorrendben, mi az előbbrevaló és mi az, ami ráér, mi maradhat utoljára? Ezt előírni nem lehet, ezt *megérezni* kell tudni.

Jelentésszerkesztés.

A felmerült panaszokról, vagy az észlelt, vagy hallott bűncselekményekről, nemkülönben intézkedéseiről a rendőr mindig jelentést ír. Minden intézkedésnek utolsója, *vége* a jelentés-írás legyen.

A budapesti államrendőrségnél kétféle című mintát használnak: 1. „*Feljelentés kihágási* ügyben", 2. „*Jelentés*" (az úgynevezett koronás jelentés). A büntetőtrvbe ütköző feljelentéseket is csak egyszerűen jelentés cím alatt írják — holott ha következetesek akarunk lenni, ezeket is feljelentés címmel kellene ellátni. Ép azért egyszerűbb lenne csak a 1. *feljelentés* és 2. *jelentés* cím. Előbbin feljelenti azokat, akik tiltott cselekményt követnek el: kihágást, vétséget vagy bűntettet. Utóbbin pedig jelentene minden egyébről, amint

azt a szolgálati szabályzatok megkívánják. Még jobb és *egyszerűbb lenne csak egyféle* jelentést használni s bírálja el az előljárója, vagy a kerület vezetője azután, hogy vajjon a beadott rendőri jelentés feljelentésképp kezelendő-e vagy sem.

A jelentés legyen 1. *szabatos*, 2. *tárgyilagos* és 3. *rövid.* (Szolg. Szb. 32.)

Szabatos a jelentés:

ha minden benne van, aminek benne *kell* lenni. Hogy pedig minek kell benne lenni minden jelentésben, arra legjobb zsinórmérték ez a középkori verssor:

„Mit, ki, miért, hol, mint, mikor és
mily eszközök által."
(Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur,
quomodo, quando.)

Vagyis 1. *ki* követett el valamit (teljes nacionale: név, születéshely, kor, vallás, foglalkozás és lakás); 2. *mit* követett el; 3. *mikor;* 4. *hol;* 5. *hogyan* követte el; 6. *mily eszközök által;* 7. *miért?* Ha tanuk voltak, azok nevét, foglalkozását és lakását is feljegyzi.

Ha hallomásból ír jelentést, vagy valakinek a felhívására, vagy valamelyik fellebbvalójának, vagy előljárójának az utasítására, akkor a jelentés legelején ezen körülményt felemlíti, néven nevezve mindig a személyt, akinek *előadása, felhívása,* vagy *utasítása alapján* teszi a jelentést. Vagyis ilyen esetben mindig azzal *kezdi* a jelentést. Egyébként pedig *„saját meggyőződéséből"* jelent.

Eszerint különböző a befejezés is, mert ha csak hallomásból, felhívásra vagy utasításra ír jelentést s ő maga nem volt ott, akkor mindig ezzel kell végeznie a jelentést: *„Az esetnek szemtanuja nem voltam."* Ez azért szükséges, hogy az esetleges *hiábavaló* tanuságtételre hívástól mentesítve legyen a rendőr.

Tárgyilagos a jelentés: ha nem szól máskép az esetről, csak *úgy, ahogy az megtörtént.*

Saját következtetéseiről, feltevéseiről, vagy egyéni vélekedéséről mindig úgy írjon, hogy *nevezze néven*, hogy ez vagy az az *ő saját* következtetése, feltevése, vagy vélekedése.

Rövid a jelentés: ha *csak az van benne, aminek benne kell lennie.* Semmi felesleges szószaporítás. Különösen vonatkoztatható ez a kihágási jelentésekre, mert ezekben szokott a legtöbb felesleges írás megesni. Saját tapasztalatomból mondom, hogy egy-egy részegről néha egész regényeket ír össze egyik-másik rendőr, holott arra semmi szükség. A kihágás: „botrányt okozó részeg állapot", tehát elég, ha azt jelenti a rendőr, hogy az illető „részeg állapotban botrányt okozott". Egy sor, de a rendőrbírónak épen elég, mert többre, másra nincs is szüksége.

Részletesebb csak a *bűnügyi* esetekről, vagy a *nagyobb és fontosabb* közigazgatási esetekről írandó jelentés legyen, ahol egy-egy részlet igen fontos szerepet játszhatik a további nyomozásnál, vagy intézkedéseknél.

Írásbeli jelentéseknél *címzés nem* kell (egyszerűen így kezdi: „A kispesti kapitányságnak *tisztelettel* jelentem" stb.).

Bilincshasználatról és *fegyverhasználatról* mindig *külön* jelentés teendő, hogy miért és hogyan történt az eset. Ez azért szükséges, mert a bilincs- és fegyverhasználat *jogosultsága* külön eljárás, illetve vizsgálat tárgyát képezi.

Személymotozásról és *házkutatásról*, a bekísérés eseteit kivéve, ugyancsak *külön és részletes* jelentés teendő. Bekísérésről és a *bűnjelek őrizetbevételéről* már *nem*, mert ilyenkor a bekísérést, a bűnjelek részletes és alapos leírását bele kell foglalni az eredeti jelentésbe.

Ott ahol *tanúkat* alkalmaz a rendőr, a jelentését ezekkel is aláíratja.

Ha felhívásra, vagy utasításra jelent a rendőr, akkor azzal kezdi a jelentését: „Kovács József vizsgálóbíró úr felhívására tisztelettel jelentem" stb., vagy „N. N. ker. kapitány úr utasítására tisztelettel jelentem" stb.

Ha saját, külön észleleteit, feltevését vagy következtetéseit írja le, ezt épen úgy nevezze néven a sajátjának, mint ahogy jelzi azt is, ha „hallomásból" másvalakinek az elbeszéléséből értesül valamely cselekményről, körülményről, vagy az esetben érdekelt vagy érintett személyekről. Pl. „Én úgy vélem" stb. „A megtekintett helyszín és a kikérdezett házbeliek vallomása után énnekem az a feltevésem" stb., vagy „Kovács József házmestertől azt hallottam, hogy" stb.

Jelentése végén ugyancsak említse meg, ha nem volt jelen az esetnél, így: „Az esetnek szemtanúja nem voltam." Ha tanukat tud meg, akkor azokat név, foglalkozás és lakás szerint megnevezve sorolja fel a jelentése végén.

Még valamit *az írásmódról.*

Jól jegyezze meg a rendőr, hogy *az a legjobb írásmód, ha mindent úgy ír le, ahogyan azt szóval jelentené.*

Egyszerűen, okosan.

Ne cifrázzon semmit, ne jogászkodjék olyan szavakkal, amiket talán nem is ért. Kerülje a tudálékosságot, ép azért idegen szavakat ne használjon, mert a rosszul alkalmazott idegen szavakkal csak nevetségessé teszi magát a fellebbvalói előtt. Ne csináljon ilykép vicclapot a jelentéséből, amit körülhordoznak a hivatali szobákban.

Ne akarjon többet adni a jelentésében, mint amit kívánnak tőle. Tartózkodjék a felesleges bőbeszédűségtől. A jelentés-írás — nem regényírás. Hogy az esetnél éjjel a kutyák ugattak-e, vagy sem, az mellékes. Hogy a felhők közül hogyan bujt ki a holdvilág, arra sem kíváncsi a hatóság, meg aztán nyomra sem vezet.

Józaneszű rendőreink olyan szépen jelentenek szóban, hogy igazán mesterkedés kell hozzá, hogy az írásbeli jelentését meg elcifrázza. Úgy írjanak, ahogy jelentenek.

Tárgyilagosság, szabatosság és rövidség legkönnyebben úgy érhetők el, ha *az írás mindenben követi a szót.*

A kötelességszegés és a felelősség.

A rendőri szolgálatról szólván, utoljára hagytuk a kötelességsértés és a felelősség kérdésének a tárgyalását, mint olyant, amelylyel csak kényszerűségből foglalkozunk. Könyvemben mindig és mindig csak a jó rendőrről beszéltem. *Jó rendőrnél* pedig *szó sem lehet kötelességszegésről* s így a *felelősség kérdéséről* sem eshetik szó. Olyannak szeretem tudni a rendőri testületet, melyben nem akad kötelességszegő, amelyet mindig és minden körülmények között *a lelkiismeretes és becsületes kötelességtudás* vezet végig szolgálata egész folyamán.

De hát persze emberek vagyunk, gyarlók és esendők, egyenlő lelkierővel és ellenállóképességgel sem rendelkezik minden ember. Megesik bizony néha, hogy a sok közül egyik-másik kartárs megcsúszik, akarva vagy akaratlanul is kötelességszegővé lesz. Az emberiesség úgy hozza magával, hogy segítsük fel az elbukottakat. Az dobhat csak rá követ, ki maga sohasem vétett semmi ellen sem. De ilyen ember nincs. Kisebb, csekélyebb beszámítás alá eső kötelességszegésnél *a fegyelem szava* az alapjában romlatlan embert megállítja és a jó útra tereli. Csak ha az látszik, hogy a megcsúszott ember nem tud megállani, ha lejtőre került, ha teljesen megfeledkezik az esküről és az esküvel fogadott kötelességtudásról, ám akkor jöjjön az igazságos vasszigor, a kérlelhetetlen megtorlás, a törvény büntetése. Mert *a büntető törvény megvédi a jó rendőrt, de meg is bünteti a magáról elfeledkezetteket.* Úgy is van az rendjén. *Bűnhődjék az, aki bűnt követett el.*

A rendőr is csak olyan polgára az államnak, mint bárki más. Cselekedeteiért és mulasztásaiért épúgy felel, mint a többi polgár, sőt még jobban. A rendőrnek nemcsak polgári kötelességei vannak, hanem azokon felül állásából és hivatásából folyó szolgálati kötelességei és ezekért is felelős. Önálló cselekedeteiért ő maga, személyesen felel, a parancsra

tett intézkedésért pedig csak annyiban, hogy hogyan vitte keresztül a parancsot.

A parancsért magáért pedig az felel, aki azt kibocsátotta.

Ha büntetőtörvénybe ütköző cselekményt, vagy mulasztást követett el, a büntetőtörvény szerint; a szolgálati mulasztásokért pedig a fegyelmi szabályzat szerint felel.

Ezek a felelősség alapelvei.

I. *Büntetőtörvénybe* ütköznek a következő súlyosabb beszámítású, hivatali bűncselekmények:[1]

1. Hiv. *bántalmazás* és *erőszak.* (Bt. 472—477. §.)
2. Hiv. *befolyásolás.* (Választásoknál. Bt. 187. §.)
3. *Fogolyszöktetés.* (Bt. 447., 448. §)
4. Hiv. *bűnpártolás.* (Bt. 478. §.)
5. A *házi jog megsértése.* (Bt. 199. §.)
6. Hiv. *kötelesség megtagadása.* (Bt. 480., 481. §.)
7. Hiv. *megvesztegetés.* (Bt. 465., 467. §.)
8. Hiv. *sikkasztás.* (Bt. 462. §.)
9. Hiv. *titok elárulása.* (Bt. 328., 479. §.)
10. Hiv. *visszaélés.* (Bt. 471. §.)

Ha pedig közönséges bűncselekményt követ el, de hivatalos állásában, vagy eljárása közben követi el azt, az mint *súlyosító* körülmény jön tekintetbe, épen azért, mert a rendőr a törvény őre s mint ilyennek sohasem szabad megfeledkeznie magáról, a testület becsületéről és a törvényről, melynek őrizetét reá bízták.

II. *Fegyelmi eljárásnak* van helye:

1. ha *megsérti* vagy *hanyagul teljesíti* a törvényben, kormányrendeletben, vagy főkapitányi rendeletekben, valamint a törvényerejű szabályzatokban, vagy Szolgálati Utasításban megszabott *kötelességét*, avagy ennek teljesítésére, a betegség esetét kivéve, *képtelennek* bizonyul;

[1]) Ehelyütt csakis ezeket a *különleges* bűncselekményeket soroljuk fel. A közönséges bűncselekményekért úgy felel, mint az állam többi polgára.

2. ha botrányt okozó *erkölcstelen*, vagy egyébként oly életet él, mely által a hivatalos állást megillető *tiszteletre* és *bizalomra méltatlanná* válik, vagy ilynemű kihágást követ el;

3. ha *büntetőtörvénybe ütköző cselekményt* követ el (tekintet nélkül arra, hogy a bűnvádi eljárás is folyik az illető ellen);

4. ha a fellebbvalói iránt tartozó *tiszteletet* és *hivatalos engedelmességet megtagadja;*

5. ha a közönség irányában *törvényellenes durva*, vagy *szabályellenes magaviseletet* tanusít; továbbá

6. *ittasság*, *ajándékelfogadás*, általában *megveszteget-hetőség* vagy *részrehajlás* esetén;

7. őrállomásának, vagy rendeltetési helyének önkényes, *igazolatlan elhagyása*, vagy ezeken való *alvás*, *gyávaság*, vagy *megbízhatatlanság*, *becstelen*, vagy a rendőri testület *tekintélyét sértő* cselekmény elkövetése;

8. könnyelmű *adósságcsinálás*, ruházati vagy felszerelési cikkek rendbentartására, vagy használatára vonatkozó utasítások figyelmen kívül hagyása, hivatali titok megsértése, vagy a társaival való megférhetetlenség eseteiben.

Ezen fegyelmi vétségeknek *büntetései:*

1. rosszalás,
2. dorgálás,
3. pénzbüntetés,
4. nyolc napig terjedhető fegyelmi elzárás,
5. lefokozás,
6. szolgálatvesztés.

Bűnvádi eljárás indítása esetén, amint említettem, egyidejűleg a fegyelmi vizsgálat is megindul és a rendőrt állásától és így a szolgálattól *felfüggesztik.* Vád alá helyezés, csőd, vagy gondnokság azonnali felfüggesztést von maga után.

Amelyik rendőr ellen pedig jogerős ítélettel kimondja

a bíró *a hivatalvesztést*, az ellen a fegyelmit azonnal beszüntetik és az illetőt minden további eljárás nélkül *törlik a létszámból.*

* * *

Megtorlásról, amint láthatjuk, eléggé gondoskodtak, de a *hivatalos védelem* kérdése még ma sincs megoldva. Amint a rendőr ellen bűnvádi panaszt tesznek, vége, elborul felette az ég és magára, egyedül marad. Pedig talán különbséget lehetne és kellene tenni, ha vajjon *szolgálatából* kifolyólag emelték-e a panaszt, vagy sem. Ha igen, akkor ugyancsak szolgálati illetményei közé tartozzék az is, hogy hivatalosan védessék meg a többé-kevésbbé alapos, vagy épen alaptalan panasz ellenében. A rendőrség tisztikarának és őrszemélyzetének eddig nincs hivatalos védője. Az a kisfizetésű rendőr, aki még esetleg fel is van függesztve, kénytelen a saját költségén védőügyvédet fogadni és a legtöbbször hiába. Mert a védője, tapasztalatból tudom, nem úgy védi meg, ahogy kellene. Lehet igen jó kriminálista, igen jó jogász, de *nem ismeri a rendőri szolgálatot*, annak ezerféle csinjátbinját, enélkül pedig a rendőr bűnét — amit a szolgálatból kifolyólag követett el — nem lehet az igazság világításába helyezni. Ezért nagyon is szükségét érzi a testület, hogy olyan *hivatalos védője* legyen, aki a rendőri szolgálatban teljesen otthonos. Ha erélyes és pontos szolgálatot követelünk a rendőrtől, védjük is meg őt azokkal szemben, akiket rosszakarat, vagy bosszúállás vezérel a rendőr ellen, akárhányszor csak azért, mert abban a hiszemben vannak, hogy ilykép elébe vágnak annak a feljelentésnek, amit a rendőr tett ellenük.

* * *

A szolgálat menete.

Az eddigiekkel körülbelül be is fejeztük volna a rendőri szolgálatra vonatkozóan szükséges ismeretek előadását, könyvünk teljessége okából azonban nem térhetünk ki a *szolgálatmenet* ismertetése elől sem. Annyival kevésbbé, mert

ez nemcsak áttekintést ad az egészről, de megismertet bennünket még a rendőri szolgálat olyan felosztásaival és elnevezéseivel is, amiket igazán csak úgy érthetünk meg, ha ismerjük a rendőri szolgálat egész menetét.

Minden rendőri területet — az őrszemélyzet létszámának és a közigazgatási felosztásnak megfelelően — részekre kell osztanunk. Nálunk Magyarországon már századokkal előbb megtaláljuk a városokban, a *negyedekre* osztást, melyeknek élén az ú. n. fertálymesterek állottak. Budapesten *városrészenként* van külön kapitányság. Ezeket a városrészeket könnyebb áttekintés és kezelhetés végett ismét felosztjuk *őrszobakeretekre*. Kisebb városokban persze elég az utóbbi felosztás, mert egy-egy őrszoba elláthatja egy-egy negyed dolgát. Az őrszobákon vannak azután az *állandó szolgálattételre* kihelyezett, véglegesített, azaz önálló szolgálatra képesített rendőrök. Ezek azután vagy mint *őrszemek*, vagy mint *őrjáratok* teljesítik szolgálatukat, aszerint, amint egy *meghatározott helyhez, vagy kerethez vannak kötve* (fix pont), vagy pedig *mozgószolgálatot* végeznek s különféle irányokban, de meghatározott útvonalakon portyáznak. A szolgálat idejét és tartamát külön szabályok állapítják meg, melyek alapján azután ezek az őrszemek, vagy mozgó őrjáratok előzetes beosztás mellett, megszabott váltakozással, hogy úgy mondjuk óraműszerkezethez hasonlóan teljesítik az állandó őrködést. Ez a *szolgálati rend.*

Az állami rendőrség szabályzata úgy állapítja meg a rendőr szolgálati rendjét, hogy az őrszemes, vagy őrjáratos szolgálatot egy-egy helyen négy rendőr látja el váltakozva. Az 1. első nap az *első számú őrszem*, vagyis a 24 órai szolgálati időnek minden *első* négy órájában ez megy ki; a 2. a *második* számú őrszem a 24 órás szolgálati idő második négy órájában ő a *soros;* a 3. *tartalékos* és a 4. *szabad napos.*

Például X. kapitányság területén van 5 őrszoba, mindegyik 5 őrszemmel és minden őrszem 4 rendőrrel. Eszerint

az összlétszám 5.2 = 10 altiszt és 5.5 = 25 őrszem, 25.4 = = 100 rendőrrel. Ebből a 100 rendőrből naponta *két rendőr* felváltva őrszemen áll, vagy őrjáratba megy, tehát *kötött* szolgálatban van, az egész területen összesen 50 rendőr,

minden 3-ik *tartalékos*, összesen ... ... 25 „

„ 4-ik *szabadnapos*, ugyancsak 25 „

Tehát egyéb szolgálatokra rendelkezésre áll az osztálynak 25 tartalékos és 25 szabadnapos rendőr.

Az őrszoba rendőrei ezen soros szolgálat szerint kapják meg a beosztásukat, eszerint lesznek felhasználva. *Ez a magától megismétlődő, soros napi szolgálat képezi a rendőr rendes szolgálatát.*

Ezen meghatározott és állandó jellegű, kötelezően megszabott szolgálati rendtől eltérő minden *másnemű szolgálat*, vagyis mikor a soros szolgálatán kívül más irányban használjuk fel az embereinket, ami már nem maga-magától, de *külön kivezényléssel*, vagy *kirendeléssel történik, a rendkívüli szolgálat* körébe tartozik.

Ha már most nézzük a rendes szolgálat négyes beosztását és alapul vesszük, hogy a soros szolgálat meg nem bontható anélkül, hogy a szolgálati rend fel ne bomoljon, az első pillanatra látjuk azt is, hogy *a rendkívüli szolgálatra*, a külön kirendelésre, *csakis a tartalékos és* ha a szükség úgy kívánja, *a szabadnapos* rendőr használható fel. Az őrszemes, vagy őrjáratos rendőr egyáltalán nem, csakis kivételes, rendkívüli esetekben, felsőbb utasításra.

A rendes és rendkívüli szolgálat közti *különbséget* tehát tisztán csak a szolgálatmenetben való *jellege* adja meg. *Lényegben* nincs különbség. Mert a rendőri szolgálat a rendőrség *feladatai szerint* csak *egyféle* lehet: a közrend és közbiztonság fenntartása, védelme stb., akár rendes szolgálatot teljesít a rendőr, akár rendkívüli szolgálatban van. És azt jól jegyezzük meg, mert a rendkívüli szolgálatokról szólván visszatérünk még reá.

A rendkívüli szolgálatok ugyanis két főcsoportra oszthatók: a *díjtalan* és *díjazott* szolgálatokra. Az előbbiekbe tartoznak azok, melyek mindig és kizárólag a *közérdeket* szolgálják, míg a bizonyos helyek, körök vagy egyének érdekében, tehát nagyobbára *magánérdekből* történő kivezénylések külön díjazással járnak. Ez a magánérdek azonban nem úgy magyarázandó, hogy a kivezényelt rendőr, a kivezénylést kérő magánfél szolgálatába lép. Sohasem. A rendőrt az ő feladatkörén *túl* terjedő szolgálatra senkinek sincs joga igénybe venni. A rendőr mindig a *rend* őre marad. Mikor díjas szolgálaton van, akkor is rendőrnek *kell lennie*, akinek feladata a közrend, közbiztonság fenntartása, védelme stb. A magánérdek csak annyiban jő számításba, hogy a rendőri feladatokat elsősorban is a kijelölt és megnevezett helyek és személyek irányában teljesíti. Ezen szolgálata alatt az utasítása szerint, egy bizonyos különleges célt szolgál, másra nem vállalkozhatik, helyét el nem hagyatja stb., de a szolgálat lényege ugyanaz marad, mint a rendes szolgálatban. Vagyis ily esetekben is tulajdonképen a közérdeket szolgálja.

I. A *díjtalan, közérdekű szolgálatok* csoportjába tartoznak: a főkapitányságí, a laktanyai tartalékok, a tűztartalék, a rabőrizet, tolonckíséret, a razziához, a közlekedési eszközök ellenőrzésére történő kirendelések; a karhatalmi szolgálatok: sorozáshoz, lisztjegy kiosztáshoz, gyűlésekre, gyeppmester mellé stb., vámőrség, állampénztárőrzés, kivezénylés ünnepélyekre, körmenetekhez, nagy temetésekhez, vesztegzárhoz és így tovább, minden oly eseménynél, ahol a rend fenntartása elsőrendű közérdek.

Ezek közül különösen azokról kívánunk megemlékezni, amelyeknél más hatósági tisztviselő, vagy közeg mellé *segédletül* vagy *karhatalmi szolgálatra* van kirendelve a rendőr. T. i. azt akarjuk kiemelni, hogy a rendőrnek ezeknél a szolgálatoknál is az ő rendőri feladatai körében kell maradnia.

Az előforduló esetekben az eljáró közeget, vagy tisztviselőt az ő eljárásában támogatja, de csak azzal, hogy a személyüket *védi* minden erőszakoskodás vagy ellenszegülés ellenében, hogy feladataikat akadálytalanul teljesíthessék és semmiféle törvényellenes cselekményt az illetők ellen el ne követhessenek, *de magában a hivatalos eljárásban cselekvőleg részt nem vehet.* A végrehajtást végezze a végrehajtó maga, a vámvizsgálást a pénzügyőr, a lisztjegykiosztást a megbízott tisztviselő stb. Magához az eljáráshoz a rendőrnek semmi köze. *Ne avatkozzék abba, ami nem az ő dolga,* még felkérésre, vagy szívességből sem.

Amelyek azonban az övék, azokban szigorúan tartsa magát a nyert utasításokhoz.

II. *Díjas szolgálatok:*

Színházak, lóversenyek, mulatók, dalcsarnokok, mutatványosok, mozik felügyeleti szolgálata, korcsmákban, kávéházakban s más ehez hasonló nyilvános helyiségekben rendezett mulatságok és ünnepélyek felügyelete, a végrehajtók, pénzügyőrök, vagy más magánfelek mellé kirendelt karhatalom, indokolt kérelemre adott különös személyi őrizet, pénzintézetek, vagy más egyéb hasonló vállalatok helyiségeinek, vagyonának külön őrizete. A szalmaőrség (nagybetegek lakása előtt) stb., stb. Szinte lehetetlen felsorolni a sok mindenféle esetet, amelyben a magánfelek rendőrt kérnek a költségükre. A díjas szolgálatok mindenkor rendes kirendelés vagy kivezénylés útján, tehát csak szolgálati úton történhetnek.

Az ilyen díjas felügyeleti szolgálatot nagyobb és fontosabb alkalmakkor kirendelt fellebbvalói, vagy előljárói vezénylete alatt teljesíti és azoknak az utasításai szerint jár el. Igen sok helyen azonban *önállóan* is, amennyiben csak maga teljesít szolgálatot. Ezeken a helyeken fokozott tapintatot, elővigyázatot és körültekintést várunk a rendőrtől. Meggondolatlanság, hencegés, felesleges fontoskodás, vagy épen szükségtelen vagy kicsinyes beleavatkozás mindig kellemetlen

következményekhez vezethet. Kihívó magaviselet, vagy feltűnő járkálás sohasem helyén való.

A tekintélyének és a testületi becsület megóvásának érdekében semmiféle külön jutalmat, ajándékot, vagy ingyenellátást *el ne fogadjon.* Őrizze meg pártatlanságát, megvesztegethetetlenségét még az aggálytalannak látszó körülmények között is.

Ami a beosztást illeti, minden *díjtalan, rendkívüli* szolgálat elsősorban a *tartalékos* rendőr által látandó el. A szabadnapos rendőrt ezen szolgálatra rendes, normális viszonyok között, felhasználni nem szabad.

Díjas, rendkívüli szolgálatra azonban *kizárólag* a *szabadnapos* rendőrt kell vezényelni, aki ilykép kártalanodik szabadnapjáért és így szívesen áldozza fel szabad idejét, viszont a szolgálatmenet sem szenved megterhelést.

Rendkívüli szolgálat, már csak sokfélesége miatt is, rendszeresen több szokott lenni, mint a rendes szolgálat, minek következtében a szabadnapos rendőrt jóformán mindig fel kell használni, úgy hogy jó, ha a valóságban egy héten egy igazi szabadnapja marad.

Aztán meg mindig van az őrszobán beteg, szabadságolt, idézett, vagy elvezényelt rendőr, akiket helyettesíteni kell, úgy hogy a tartalékos rendőrök száma is rendesen csak felényi, mint amennyinek kellene lenni.

Amint ebből a rövid vázlatból is látható, a szolgálatmenet nagyon igénybeveszi a rendőröket, megállása nincs jóformán. Nehéz, zaklatott élet, se éjjele, se nappala, az időjárás is mindegy, hóvihar, záporeső, rekkenő nap, vagy csikorgó hideg, mindegy. Ha üt a szolgálat órája, menni kell, mert rendnek muszáj lenni.

A szolgálat megszűnése.

A rendőri szolgálat a budapesti állami rendőrségnél kétfélekép szakadhat meg: ideiglenesen vagy véglegesen.

Ideiglenesen szünetel, ha a rendőr *beteg,* tartósabb *szabadságon van,* vagy *fegyelmileg felfüggesztették.* A rend-

őri szolgálat ilyen szünetelése idején tehát nem jelenhetik sehol sem azzal a felszereléssel, amely a szolgálatban állást jelzi, nem hordhat oldalfegyvert, derékszíjszámot és csákót. Leghelyesebb, ha ilyenkor *polgári ruhában* jár. Én t. i. azt tartom, hogy az *egyenruhában* levő *rendőr mindig szolgálatban van*! Ha tehát szünetel a szolgálata, félre az egyenruhával.

Véglegesen megszűnik a szolgálat: 1. *önkéntes kilépés útján.* Próbaidős, valamint a véglegesített, de a köteles három évet még le nem szolgált rendőrök a belügyminisztertől kérhetik az elbocsátásukat. Három év után pedig már a főkapitánytól is. 2. *elbocsátás* esetén. Az elbocsátás ismét történhetik alkalmatlanság folytán, fegyelmi úton, vagy szolgálatképtelenség miatt. *Alkalmatlanság* címén *csak próbaidős* rendőr bocsátható el. *Fegyelmi úton* — ha t. i. a jogerős fegyelmi határozat szolgálatvesztésre szól. *Szolgálatképtelenség* miatt; nyugdíjazással, vagy végkielégítéssel, ha nyugdíjképessége még nem állott be, de véglegesítése már megvan.

Végre 3. *halál* esetén.

A jó rendőr tízparancsolata.[1]

1. Légy hű és kötelességtudó.

Úgy amint azt esküd kívánja. Nagy és szent feladatok nyugszanak vállaidon: az állam, a haza belső védelme és biztonsága. Kifelé, a külső ellenség ellen megvédi, oltalmazza a hadsereg, de a belső ellen a te kötelességed. Azért is nemcsak a közönséges bűntevők ellen kell harcolnod, de azok ellen is, kik az államot felforgatni akarják s így hazánkat alapjaiban támadják meg. A hűség és kötelességtudás állandó kísérőid legyenek szolgálatod egész vonalán.

Sohse hagyd cserben a zászlót, amelyre felesküdtél.

---

[1] *Laufer* Ferenc, hanaui ügyésznek (ki korábban rendőrbiztos volt Westfáliában) „Die Polizeifrage" c. Hanauban 1912. megjelent tartalmas munkájából, a mi viszonyainkra alkalmazva.

2. Légy erős.

Testben és lélekben. Csak ép testben van ép lélek. Akinek nincs erős szervezete és nem erős lelkű, az nem rendőrnek való. Vigyázz azért az egészségedre, hogy szolgálatképességedet késő öregségedig megőrizhesd. Fejlesszed erőidet, a testi és lelki erő, ügyesség feltétlenül szükségesek arra, hogy legyűrjük a bűntevőket.

Életmódod úgy a szolgálatban, mint a szolgálaton kívül legyen egyformán példás és erkölcsös. Tanuld meg az önuralmat. Kerüld az italt, kártyát, tivornyát és a kicsapongásokat. Ezek rontják meg legjobban az egészségedet és fosztanak meg attól a közbecsüléstől, amire szükséged van.

Fellépésed, egyéniséged hasson, ne a fegyvered.

3. Légy józan és mértékletes.

Enélkül nemcsak az egészséged megy tönkre, de a közbecsülés is, ami nélkül nem boldogulsz a pályádon. Anyagi romlásodat, vesztedet is okozhatja. Aztán meg azokat a bizonyos feladataidat, amik a fiatalkorúak, iszákosok és elbukottak irányában vannak, hogyan oldod meg, hogyan adjanak súlyt és értéket a szavaidnak, hogy ha magad sem tartasz mértéket. Ki hallgat arra, aki vizet prédikál és bort iszik.

Tanuld meg az önmegtagadást. A rendőri szolgálat során is akárhányszor hasznát látod, mert ha véletlenül úgy fordul a sor, hogy szolgálatközben szükséget, vagy nélkülözést kell szenvedned, nem esik az úgy a terhedre, mint esnék akkor, ha nem tanultad volna meg.

4. Légy szorgalmas.

A jó rendőr, csak úgy mint a jó pap, holtig tanul. Szolgálatköröd mérhetetlen nagy. Fel sem sorolható mi mindenre terjed ki. Azért is a mai modern rendőr hivatása egyike a legnehezebb és legsokoldalúbb hivatásoknak, mely annyi mindenféle követelést és kívánalmat támaszt velünk szemben

hogy a tanulással és a képzettségünkkel jóformán sohasem leszünk készen. Mert közben mindig újabb és újabb feladataink támadnak s ennek megfelelően tudásunkat és gyakorlatunkat is mindig újabb és újabb részletekkel kell gyarapítanunk, különben elmaradunk a világtól. Nyitott szemmel kell végigjárnunk az életet s nem szabad elszalasztanunk semmiféle alkalmat sem, amiből valamit tanulhatunk és hasznunkra fordíthatjuk.

5. Légy tapintatos.

Nagy feladataidhoz nagy hatalmat ád a törvény kezeidbe. Ne élj vissza e nagy hatalommal, hanem légy mindig tapintatos. A polgárság életét, vagyonát, becsületét, szabadságát őrzi a rendőrség. Vigyázz, nehogy e nagy javakban épen te tégy kárt valahogy. Mielőtt bekísérsz valakit, vagy kutatást tartasz, mielőtt fegyvered használod, eszeden légy, hogy túl ne menj a törvényes határokon. Ne lőjj túl a célon, mert magadnak ártasz vele. Meggondolatlanul ne lépj a bíró elé sem, jól megfontold mire teszed le az esküt. Sohse feledd az eskü szentségét.

Azért, hogy tapintatos és elővigyázó vagy, magától értetődik, hogy adott esetekben lehetsz erélyes és kell is lenned, hogy érvényt szerezz a törvénynek, amelynek embere vagy.

6. Légy lelkiismeretes.

Kötelességeidet mindig pontosan végezzed. Ne dolgozz felibe, harmadába. Szem előtt légy, ne lógj el a dolog elől. Keresd fel körleted legelhagyottabb zugait is és pedig necsak akkor, amikor neked az legkényelmesebb, hanem a napnak mindenféle szakában, ha kell: akár éjjel, vagy ünnepen is. A nyári nap heve ép úgy ne tartson vissza munkádban, mint a tél fagya. A bűntevő elkerüli a helyet, hol a rendőr jár, tehát sok rossznak veheted elejét, ha sokfelé megfordulsz. A rendőrség szorgalma csökkenti a bűnözés számát,

lustasága növeli azt. Sohase halaszd holnapra, amit ma lehet elvégezned.

7. Ne légy részrehajló.

Rokonszenv vagy gyűlölködés le ne térítsenek kötelességed egyenes útjáról. A törvény szava az irányadó, nem a rang és vagyon. Légy pártatlan ott is, ahol nehezedre esik. Ha pedig rokonságod, vagy magánviszonyaid esnek utadba, jelentsd előljáróidnak, hogy a továbbiakat azok másokra bízhassák, akik nincsenek érdekelve a dologban. Ne hajszold a népszerűséget, hanem elégedjél meg a közbecsüléssel. Mindig gyanus, ha valamelyik rendőrt kétes körökben nagyon kedvelik. Ha egy kicsit utána nézünk, rendszerint olyan indító okait találjuk, melyek meg nem engedett viselkedésre vezethetők vissza. Ajándékot, jutalmat, vagy ingyen ellátást senkitől el ne fogadj, még aggálytalannak látszó körülmények között sem. Függetlenségedet, hozzáférhetetlenségedet és tekintélyedet is csak így őrizheted meg.

8. Légy emberséges.

Ne felejtsd, hogy a bűnös is ember, hogy a büntetendő cselekmények jó részének nem a rosszakarat, hanem a tudatlanság, a nemtörődömség és a nyomor a szülőanyja. Légy udvarias, előzékeny azokhoz, akik felvilágosításért, vagy útbaigazításért fordulnak hozzád.

9. Ne légy túlérzékeny.

A támadások, amiknek mindig ki vagy téve, nem a személyednek szólnak, hanem a hivatalodnak, állásodnak. Epen azért ne légy túlérzékeny. Rendszerint műveletlenek, részegek, vagy beteges lelkűek azok, akik bántanak, ilyeneket pedig nem kell felvenni, nem érnek azok fel hozzád. S ha nem hagyhatod szó nélkül, fellépésed ne váljék ellenük megtorlássá, tettleges bántalmazásra ne felelj bosszúállással. Fegyverhasználatnál vigyázz, hogy meddig mehetsz. Ha meg-

törted a támadó ellenállását, félre a fegyverrel. Rejtsd hüvelyébe kardod. Büntetni csak a bírónak szabad, nem a rendőrnek.

10. Légy talpig ember.

Úgy-e jó rendőr akarsz lenni? Különben annak is kell lenned. Nos, hát akkor légy kifogástalan: talpig ember. Mert csak a kifogásnélküli ember lehet jó rendőr.

Gondolatok, irányelvek és igaz mondások.

Rend a dolgok eleje.

Csak kifogástalan ember lehet — *jó* rendőr.

Ép testben van ép lélek. Beteg, törődött ember nem bírja a munkát, nem rendőrnek való.

Rendőrré senki sem születik. A jó rendőrt, nevelni kell.

A jó rendőr, csak úgy mint a jó pap, holtig tanul.

A jó rendőrnek a magánéletében is jó példával kell lennie, nem úgy, mint teszi az, aki vizet prédikál és bort iszik.

A részeges, kártyás, tivornyázó ember, a szoknyahős nem rendőrnek való.

A rendőr jól válogassa meg a barátait, nehogy később megbánnia kelljen valamelyiknek az ismeretségét.

A jó rendőrnek a szeme, füle mindig nyitva legyen.

Nem az a jó rendőr, aki sok jelentést ír, hanem az, akinek *rend* van a körletében.

A társadalom kertésze a jó rendőr. Írtja a gyomot — ahol találja.

Gyanús, ha a rendőrt kétes körökben nagyon dícsérik.

Mindig többre tartom azt a rendőrt, akit becsülnek, mint azt, akit kedvelnek.

Ahol sok a jó rendőr, ott kevés a csibész. És fordítva: ahol sok a csibész, ott kevés a jó rendőr.

A rendőrség mindenütt ott van és sajnos — mégis kevés helyen ismerik.

A rendőrséget mindig szidják, csak akkor nem, ha szükség van rá.

Egy jó szó többet ér, mint tíz parancs.

Ne basáskodjál az emberekkel. Segítsed őket, de a kicsinyes gyámkodás felesleges.

A közönség bizalmát önzetlen szolgálatkészségünkkel igyekezzünk megnyerni, ne pedig hatalmunk és tekintélyünk fitogtatásával. (Rudnay Béla.)

Csak *jogos és igazságos* ügyben legyen meg a rendőr önzetlen szolgálatkészsége. Ellenkezőhöz sohse nyujtson segédkezet. (U. az.)

Minden apró-cseprő, haszontalan dologba ne üsd az orrod. Zaklatásnak és okvetetlenkedésnek veszi a nagyközönség s úgy fordul, később a nagy dologban sem vesz komolyan.

Ne azt lesd, hogy ki követ el kihágást, hanem, hogy kit inthetsz le, mielőtt valami kihágást követett volna el.

De ha már beleavatkoztál valamibe, akkor járj is a végére. Határozatlanság és kapkodás nevetségessé tesz.

Ép azért, csak akkor lépj közbe, ha határozottan tudod, hogy tiltott cselekményről van szó. Erőszakolt dolgot ne hajszolj. Kákán ne keresd a csomót.

Nem a közönség van a rendőrért, hanem a rendőr van a közönségért.

A rendőr sokban hasonlít az orvoshoz, de egyben leginkább, hogy mindig csak akkor hívják, — ha baj van.

Nincs ember hiba nélkül.

A nevetségesség öl.

A rendőr volt Budapesten hosszú időn át az a bizonyos vak koldus, akin a sajtó borotválni tanult.

A jó sajtó a rendőr világossága. Az élet könyve, amiből mindegyikünk sokat tanulhat.

Aki a sajtótól fél, a nyilvánosságtól fél. Mindig gyanús. Mert csak az fél a naptól, akinek vaj van a fején.

Emberi vonás: a jó tettet és a sikert, ha még oly nagy is, hamar elfelejtik; de a kellemetlenséget vagy a tévedést, ha még oly kicsiny is az, csak nagysokára bocsátják meg. Közmondáskép pedig: jó tettért, jót ne várj.

A biblia szerint Gábor arkangyal volt az első rendőr, aki ősszüleinket lángpallossal űzte ki a paradicsomból, amiért nem tartották meg az Úr parancsát. Hát ez bizony nagyon régen lehetett, akkor még nem volt modern a rendőrség, mert máskép a védtelen és fegyvertelen ősszüleinkkel szemben nem szabad lett volna lángpallost használnia.

Más kárán tanul az okos. Azért kell az ilyen káros eseteket az egész személyzettel közölni, hogy többnek is kára ne essék hasonló esetben.

Többet észszel, mint erőszakkal.

Büntetni csak a bírónak szabad, nem a rendőrnek.

A műveletlen, részeg és beteges lelkű ember sértéseit ne vedd fel. A tűszúrások ne jussanak át a köpenyeden.

Nyomor és bűn — ikertestvérek.

Szegénység nem szégyen, de a piszkosság igen.

Tisztesség és becsület az első.

Akik letérnek az igazság útjáról, feltétlenül eltévednek. Keresd meg őket.

A bűnös ember sohasem cselekszik megfontoltsággal és teljes értelemmel. Ezért azután mindig valami hibát ejt az útjában. Keresd meg a hibát s reá bukkansz a bűnösre is.

Ne halaszd holnapra, amit ma kell megtenned.

Aki másnak vermet ás, az maga esik bele; aki követ hajít fel, annak könnyen a saját fejére esik a kő — mondja a szentírás.

Tévedni emberi dolog, de bevallani — több.

A beszéd a gondolatok eltitkolására való, mondta Fouché, a franciák legnagyobb rendőre s ezt jó megjegyezni azoknak, akik bűntevőkkel dolgoznak.

A józan észszel többre mégy, mint a paragrafusrágással.

„A cél szentesíti az eszközöket", ezt a veszedelmes tanítást a rendőrnek sohasem szabad követni. Legjobb a törvényes, egyenes, igaz út.

„Keresd az asszonyt", — ezt is Fouché, Napoleon híres rendőrminisztere mondotta, mikor valami szövevényes bűnügyet nyomozott.

„A késedelem, veszedelem", mondja Livius római történetíró. Sürgős esetekben sohse felejtse a rendőr.

A közjó — mindenekelőtt.

A tapasztaltakat mindig hallgassátok meg.

Tiszteletadásról szólván, mindenkinek adjátok meg a magáét.

Kinek lehetett, vagy volt haszna belőle? Ezt puhatold, ha a bűntevő ismeretlen s biztosan reá bukkansz. Régi mondás, de igaz.

Meg kell hallgatni a másik felet is, ha vádolnak előtted s te nem voltál tanuja.

Önmagunkon uralkodni — a legnagyobb uralkodás.
(Seneca.)

Nem az iskolának, de az életnek tanulunk, azért is nem szabad abba hagynunk a tanulást, ha az iskolát elhagytuk

---

Sokan vannak hivatalosak, de kevesen a választottak. Más szóval: sok rendőr közt is kevés a rátermett.

A pontosság — királyi tulajdon.

Ha jelentesz, vigyázz, ne csinálj kicsiből nagyot. Macskából oroszlánt.

Nincs törvény, mely mindenkinek elég kényelmes volna, mondta egy nagy római író. De ma is érezzük igazát.

Nem törvénytelenség, amit valaki maga akar — csak azután ne a rendőr diktálja ezt az akaratot.

A kevésbbé okos ember is okossá válik, ha nem okoskodik, hanem alá veti magát az okosabbak vezetésének.
(La Roche Foucauld.)

Van érdem emelkedés nélkül; de emelkedés nincs bizonyos érdem nélkül. (U. az.)

Tanácsot könnyű adni, bár sikert is adhatna vele az ember. (U. az.)

Aki megértett — annak ennyi is elég.

TÁRGYMUTATÓ.

Adatgyüjtés a feljelentésben 50
Adókönyv, mint igazoló okmány 51
Adósságcsinálás (könnyelműen) fegyelmi vétség 17
Aggaszályban szenvedők 82
Ajándékelfogadás fegy. vétség 99
Alakosok 56
Alkalmasság 4
Altiszt (katona) előnye a felvételnél 6
Altiszt (katona) mint minősítés 4
Alvás szolgálati helyen, fegy. vétség 99
Arcképes bárca, mint igazoló okmány 51
Arcképes bérletjegy, mint igazoló okmány 51
Arcképes igazolvány, mint igazoló okmány 51
Arcképes utazási igazolvány, mint igazoló okmány 51
Arcképes vasuti igazolvány, mint igazoló okmány 51
Arcképes villamos bérletjegy, mint igazoló okmány 51
Asszonyról 17
Ágybérlők igazolása 52
Álarcosok 56
Álnév 56
Álruhások (maskarák) 56
Államfelforgatók 11
Állami rendőrség, a mintakép 1
Államosítás szüksége 12
Állampénztár őrzése 103
Állampolgárság, mint felvételi feltétel 6
Állandó őrködés 45
Állatok — bitangságban 84
— elhullottak 84
— járványa 85
— veszettek 85
Árvák nevelési pótléka 13
Árvíz 89

Bajtársai között 20
Bajtársi kötelesség 21
— megszűnése 22
Balesetek 81
Bánásmód a különböző emberekkel 32
Becstelen magaviselet fegy. vétség 99
Becsület az első 18
Becsületes egyenesség 115
Becsületsértés (hivatali) 14
Bejelentési lap, mint igazoló írás 51
Bekisérés 55
— bűncselekmények miatt 57
— felhívásra 62
— felszólításra 62
— feltétlen esetei 57
— kihágás miatt 56
— módja 60
— szabályai 61
Betegek 81
Beteg ember nem rendőrnek való 5
Békés polgárok 29

Bérharcok 79
Bilincshasználat esetei 64
Bírói közvetlen utasítás 44
Bíróság előtt vallomástétel 35
Bizalmaskodás 27
Biztonsági rendtartás 46
Bolt elé rakott holmik 38
Bolti ernyők 38
Bosszúállást tiltja az eskü 10
Botrány megszüntetése 56
Bűnjel őrizetbe vétele 75
Bűnügyi nyomozás és az őrszemélyzet 42
— rendőrség és az ügyészség 44
Bűnvádi eljárás sikerének biztosítása 92

Concha Győző dr. egyet. tanár könyve a rendőrségről 44
Consuli személyes mentesség 79
Címezés nincs a szolgálatban 49
Címtáblák 38
Családi élete a rendőrnek 19
Csatornabeszakadás 85
Csavargók bekísérése 56
Csárdák átkutatása 74
Cselédek 52
Cselédkönyv, mint igazoló okmány 51
Csendőr előnye a felvételnél 6
Csendőr, katona — nem lehet tanú? 74
Csoportok bűncselekményei 57
Csoportosulás 79
Csőfektetés 85
Csőrepedés 85

Dalcsarnokok ügyelete 104
Díjas rendkívüli szolgálatok 105
Díjtalan „ „ 103
Diplomaciai képviselők 79
Detektivek 42
Dologkerülők 56
Dorgálás, mint fegy. büntetés 99
Döglött állatok eltakarítása 84
Durvaság nem illik a rendőrhöz 48

Ebmarás 85
Egyenruha — kard 35
Egyetértés 22
Egyletekben való tagság 21
Elbocsátás, a szolgálatból alkalmatlanság címén 106
— fegyelmi úton 106
Elfogató parancs 56
Elhagyott gyermekek 82
Elhullott állatok 84
Elismerés 13
Elmebetegek 82
Elméleti kiképzés 7
Előléptetés 13
Előljáró — a rendőrségnél 22
Elővezetés 55
Első segély 81
Eltévedtek útbaigazítása 82
Eltévedt gyermekek 82
Emberismeret 32
Emberölésre alkalmas eszközök, fegyverek 67
Emlékszobrok védelme 38
Engedelem megtagadása 99
Epileptikusok 81
Erkölcsi romlásnak kitett gyermekek 82
Erkölcstelen élet fegy. vétség 99
Eskü, szolgálati 9
Éjjeli éberség és figyelés 40
Életmentés 92
Életveszedelem megelőzése 66
Életveszély 66
Életveszélyes fenyegetés 68
Építkezési anyagok 38

Építkezési leletek 85
Épületomlás 86
Értesítésadás legrövidebb úton 93

Faültetvények védelme 38
Fák rongálása 87
Fecsegés kérdezés nélkül, elítélendő 27
Fegyelem 23
— kezelése 23
— sértések 99
Fegyelmi büntetések 99
— elbocsátás 106
— eljárás 98
— elzárás 99
— vétségek 99
Fegyveres ellenállás 69
— megtámadtatás 67
Fegyver fogalma 67
Fegyverhasználat esetei 66
Fegyvertartási tilalom 75
Fegyvert csak — fegyver ellen 66
Felderítés 43
Felebbezési jog 13
Felelősség alapelvei 98
Felelősség kérdései 97
Felfedező szolgálat 42
Felfolyamodási jog 13
Felfüggesztés 99
Felhívás intézkedésre 54
Felhőszakadás 89
Feljelentés 50
— felhívásra 54
Feltételes szabadságra bocsátottak 56
Feltétlen engedelmesség 23
Felügyeleti szolgálat 104
Felügyelők 25
Felvilágosítás adás 82
Felvonulásban nem vehet részt a rendőr 19
Fenyegetés, mikor életveszélyes? 68
Fertőző bajok, járványok 84
Fiatalkorúak — gyermekek stb. 82
Figyelmeztetés 46
Fizetés 13
Fogalmazók 24
Fogolyszökevény 58
— szöktetés 98
Fokozatos elintézés (szolgálati út) 28
Fontosabb — a sürgősebb 91
Forgalmi akadályok 86
Forgalom biztonsága 86
Földrengés 89
Fölebbvaló a rendőrségnél 24
— mikor lesz előljárója? 25
— -nak szóbeli jelentés 27
Főfelügyelők 25
Főkapitány 24
Főparancsnok 25
Függőség érzete 23

Gázömlés 86
Gázrobbanás 86
Gondatlanság nyomozása 81
Gondolatok 110
Gödrök kivilágítása 41
Gőzhajók „ 88
Gyakorlatszerzés 8
Gyakorló őrszoba 7
Gyakornokok 24
Gyanú alapján rendőri eljárás 45
Gyanús dolgok őrizetbe vétele 75
Gyanús halál jelentése 83
Gyanús tárgyak találása 87
Gyanús személyek figyelése 38
Gyári balesetek 82
Gyávaság súlyos fegy. vétség 99
Gyermekvédelem 82
Gyilkosság 58

Gyógykezelés, mint illetmény 13
Gyujtogatás 58
Gyülekezések megfigyelése 83

Haláleset nyilvános helyen 83
Halálos baleset 83
Hamis pénzek 75
— — előállítási eszközei 75
— tanúzásra bírás 58
— útlevelet használók 56
— vád 98
Hangversenyek felügyelete 104
Hanyag szolgálatteljesítés fegy. vétség 99
Haragtartás fegy. vétség 99
Határőrzés 79
Házalók megfigyelése 56
Házi jog megsértése 98
Házkutatás 73
— kívánatra 74
— mikor szabad a rendőrnek 73
— nyilvános helyeken 74
— terhelt lakásán 73
Helyes írásmód 96
Helyi ismeret 39
— viszonyok ismereteinek előnyei 6
Helyszín felvétel 76
— fenntartása 77
— szemle a hatóság dolga 78
Hetibéres munkások igazolása 52
Hirdetések 38
Hirdetési táblák 38
Hirtelen halál 83
— összeesés 81
Hitelesíttetlen mérleg 75
Hivatali bántalmazás 98
— becsületsértés 14
— befolyásolás 98
— bűnpártolás 98
— fogolyszöktetés 98
Hivatali kötelesség megtagadása 98
— megvesztegetés 98
— sikkasztás 98
— titok elárulása 98
— visszaélés 98
Hivatalos jogvédelmet a rendőrnek 100
Hivatalt (mást) nem vállalhat 19
Hivatalvesztés 99
Hóesés, hófuvás, hóvihar 89
Hullákról jelentés 83
Hülyék védelembe helyezése 82
Hűség kötelezettsége 9

Idegen honosok és a bekísérés 57
Igazmondások 110
Igazolás 49
— felhívásra 54
— lakáson 53
— megtagadása 54
— útközben 54
Igazolványok elfogadása 51
Illetmények 13
Indítványos bűncselekmények 59
Intézkedések sorrendje 91
Intéző rendőrség 24
Irányelvek 110
Írásmód 96
Íráspróba 5
Iskolai végzettség 5
Ismeretlen tettes nyomozása 43
Italozás szolgálatban, fegyelmi vétség 99
Ittasok 15
Ittas rendőr eltávolítása 16
Izgatás 79

Javító intézeti szökevények bekísérése 57
Járásbírák közvetlen utasításai 44
Járdák szemmeltartása 38
Járványok 84

Jelentés szerkesztés 93
— — rövidsége 95
— — szabatossága 94
— — tárgyilagossága 94
— tételek 95
Jogos védelem esetei 66
Jogosulatlan fegyverhasználat 70
Jogvédelem a rendőrnek 100
Jó modor 32
Jó rendőr milyen legyen? 15
Jó rendőrség alapfeltételei 1
Jóslók 57
Józan ész legyen az első útmutató 91
Jutalom 13.

Kardhasználat 69
Karhatalmi szolgálat 103
Katona bekísérése 62
Katonai altiszt előnye a felvételnél 6
— épületekben eljárás 74
— őrök, fegyverhasználata 70
— szabályok a rendőrségnél 22
— szolgálat előnyei 3
— — hátrányai 4
— — mint minősítés 3
Katonaság előtti magatartás 35
Katonát, katona kisérjen be 62
— őrjáratnak kell átadni 62
Kártyázás kerülendő 17
Kávéházak felügyelete 104
Kereskedelmi vállalatok őrzése 104
Kezelőtisztek 25
Kéjházak átkutatása 74
Kéjnők szemmeltartása 37
Képek (tiltottak) 75
Kézügyesség fontos a rendőrnél 69
Kifogástalan ember lehet csak jó rendőr 110
Kihágás fogalma, lényege 46
Kihágási eseteknél bekísérés 56
— — bilincselés 64
— — fegyverhasználat 66
— — feljelentés 50
— — figyelmeztetés 46
— — igazolás 50
— — megintés 46
Ki legyen rendőr? 66
Ki lehet rendőr? 3
Kintornások szemmel tartása 37
Kirakatok szemmel tartása 38
Kir. ügyész és a rendőrség 44
Kisegítő munkások igazolása 52
Kitiltottak 58
Kitüntetés 13
Kiutasítottak 58
Kivonulás 23
Kóklerek bekísérendők 56
Koldusok bekísérendők 56
Konzulok személyi mentessége 79
Korcsmák átkutatása 74
Korhatár a rendőrfelvételnél 6
Kósza cselédek 38
— kéjnők 38
Köd, ködereszkedés 89
Kölcsönös megbecsülés kötelező 20
— támogatás kötelező 22
— üdvözlés kötelező 20
Könyöradománygyüjtők megfigyelése 38
Könyvek (tiltottak) 75
Könyvünk felosztása 44
Kőrakások 38
Körözöttek 58
Köteles nyilatkozat a belépésnél 9
Kötelességszegés fegyelmi vétség 97
Követségek területenkivülisége 79
Közbiztonság ellenségei 11
— fentartása 12
Közérdekű szolgálatok díjmentesek 105

Köz- és önveszélyes elmebetegek 82
Közigazgatási rendtartás 80
Közlekedési eszközök 86
— vállalatok emberei 38
Közönség becsülése 31
— bizalma 31
— és a rendőrség 28
— támogatása és védelme 30
Közrend ellenségei 11
— fentartása 12
Közszellem 21
Közszolgák szemmeltartása 38
Közterületek figyelése 38
Közutak védelme 87
Közveszélyes emberek 38
Közvetlen átlépés a katonaságtól 2
— utasítás a bíró vagy ügyész részéről 44
Kuruzslók 57
Külföldi bekísérése 58
— figyelése 79
— közönség 33
— rendőr 33
Külön jelentéstételek 95
Külső jelzése a szolgálatbalépésnek 35
Külső megjelenése a rendőrnek 20

Lakásigazolás 51
Lakbér 13
Laktanyarend 23
Laktanyákban katonai eljárás 23
Lefoglalást a rendőr nem eszközölhet 76
Lefokozás, mint fegyelmi büntetés 99
Légszesz l. gáz 86
Lelki alkalmasság 4
Lelkiismeretes kötelességtudás 1
Levelek, nyomtatványok stb. le nem foglalhatók 75
Levéltitok 98
Letartóztatás a r. hatóság dolga 60
Lóversenyfelügyelet 104
Lőfegyver használata 69
Lőporszállításhoz kíséret 103

Magánindítvány 59
Magánérdekben teljesített rendkívüli szolgálat 103
Magasabb képzettség előnye 6
— rendészet 78
Magatartás a fölebbvalók és elöljárók iránt 27
Magyar rendőrség fejlődési nehézségei 33
— nyelv tudása, mint felvételi tétel 6
Megelőző szolgálat 40
Megértés 21
Megférhetetlenség, fegy. vétség 99
Megfigyelő szolgálat 37
Megintés, megszólítás 46
Megtámadtatás 68
Megtorlás a bíró dolga 48
Megvesztegethetőség, fegy. vétség 99
Menhelylakók igazolása 52
Mentelmi jog 79
Mérgek 38
Mértékek, ha hitelesittetlenek 75
Mikor igazolja a rendőr is magát? 53
Milyen is a jó jelentés? 94
Milyen is a jó rendőr? 15
Mozgó szolgálat (őrjárat) 101
Mozi felügyelet 104
Mulatók felügyelete 104
Munkakönyv, mint igazoló okmány 51
Munkások igazolása 52
Mutatványosok felügyelete 104

Nacionálé 94
Napiparancs vétel 23
Napszámosok igazolása 52
Nemes versenygés 21
Névbemondás 50
Névtelen levelezés — becstelenség 21
Nők motozása 73
Nősülés 18
Nyelvtudás előnye a felvételnél 6
Nyilvános helyiségek átkutatása 74
— mulatságok felügyelete 104
— felvonulásra nem mehet a rendőr 19
Nyomdatermékek le nem foglalhatók 75
Nyomozás (a rendőré) 42
— alapja, kezdete 43
Nyomozó-levél 56
— -testület (detektívek) 42
Nyomtatványok (l. nyomdaterm.) 75
Nyugdíj 13

Oknélküli igazolás — tilos 53
Ólmos eső 89
Orgazdák 59
Orvoshívás — balesetnél 81
Orvosi vizsgálat — felvételnél 5
Óvatossági szabályok a bekísérésnél 61
Önálló szolgálat 8
Önérzet 21
Önfegyelmezés, önuralom 3
Öngyilkosság 84
Önkéntes kilépés 106
Önvédelem 68
Őrjárat 101
Őrszem 101
Összetartás illik a bajtársakhoz 22
Özvegyi nyugdíj 13

Panasz joga 13
Pasztőr intézetbe utalás 85
Pártoskodást tiltja az eskü 10
Pénzbüntetéses vétségek 59
Pénzbüntetés fegy. vétségért 99
Pénzhamisítás — bűnjelei 73
Pénzintézetek őrzése 104
Politikai egyletbe nem léphet a rendőr 19
Politikai gyűlésen nem vehet részt a rendőr 19
Politizálni egyáltalán tilos 19
Postai küldeményekről 75
Postások 39
Próbaidős rendőrökről 7
Puhatolás 37

Rablás 58
Rabőrizet 103
Rabszökevény 58
Ragályok 84
Rágalmazás (hivatali) 14
Rátermettség 6
Razzia 103
Rendbontók 11
Rendes szolgálat 101
Rend előfeltételei s azok biztosítása 37
— fogalma 37
Rendkívüli szolgálat 102
Rendőr barátai 18
— családi élete 19
Rend őre a rendőr 37
Rendőr „foglya", senki se lehet 60
— házasságkötése 60
Rendőri feladat 12
Rendőri felügyelet alatt állók 38
— illetmények 13

Rendőri kötelessége 12
— közbelépés módja és fokozatai 47
— nyomozás határai 42
— szolgálat tartalma és felosztása 37
— törvény 12
Rendőr külső megjelenése 20
— nem katona őr 70
— sértés 14
— védelmi joga 13
Részesek 59
Részletes jelentések 95
Részrehajlást tiltja a törvény 10
Rosszakaratot is tiltja a törvény 10
Rosszalás, mint fegyelmi büntetés 99
Rovott múltúak 38
Ruhaátvizsgálás 75
Ruharongálás fegyelmi vétség 99

Saját meggyőződés — a jelentésnél 94
Sajtó és az őrszemélyzet 35
Sajtóiroda 35
Segédfogalmazó 24
Segély 13
— kiáltás 73
— nyujtás 81
Sétányok oltalma 38
Sikamlós idő 89
Sikkasztás (hivatali) 98
Sorompók őrízete 103
Soros szolgálat 102
Sürgönytitok 98
Sürgősebb az, ami fontosabb 91
Sűrű köd 89
Szabadnapos rendőr 91
Szabadságlevél, mint igazoló irás 51
Szabályellenes magaviselet 99
Szaktisztviselők 25
Szalmaőrség 104
Szállásadók (közveszélyes egyéneké) 57
Szembesítés 52
Személyazonosság megállapítása 50
Személyes mentesség 79
Személyes szabadság korlátozása a bekísérés is 55
Személyes szabadság megsértése 98
Személyismeret 39
— motozás határai 72
Szemtanú 94
Szerencsétlenségek 81
Szeszes italoktól való tartózkodás 16
Szélvihar 90
Szinházi felügyeletek 104
Szívbajosok 81
Szobarend 23
Szoknyahős 110
Szolgálatba lépés 36
Szolgálatban nincs címzés 49
Szolgálat felmondása 106
— irányítás 23
— képtelenség 106
— kezdés külső jelzése 35
— kezelés 23
— megszűnés 105
— menet 100
— vesztés, mint fegyelmi büntetés 99
Szolgálati eskü 8
— hely elhagyása 36
— idő betartása 9
— kötelezettség 9
— rend 101
— út 28
— — megkerülése fegyelmi vétség 28

Szószátyárság nem férfias 27
Szökés javítóból 58
— letartóztatási intézetből 58
— őrizetből 58
— toloncolásból 58
— vizsgálati fogságból 58
Szubordináció 26

Talált csontváz 84
— hulla 83
— kincs 87
— tárgyak 87
Tanú csendőr nem lehet 74
— rendőri eljárásban 74
Tapintatlanságtól óvakodni kell 30
Tartalék szolgálat 100
Tárgyak őrizetbe vétele 75
Társadalmi egylet tagja lehet a rendőr 19
— ünnepélyeken is részt vehet 19
Távirati titok 98
Távirat le nem foglalható 75
Távíróvezetékek 90
Távozási kötelezettség 58
— tilalom 58
Tehetetlenek 82
Telefonvezeték 90
Temetési kíséret 103
Temetkezési költség 13
Terek védelme 38
Terhelt ruháinak átvizsgálása 75
— lakásának kikutatása 73
Területen kívüliség 79
Testi alkalmasság 4
Testi nevelés 70
Tettenkapás 57
Tettleges ellenállás 65
Tiltott eszközök és tárgyak 57
— játékok 57
— mesterségek 57
Tiszteletlenség elítélendő 27
Tisztesség legyen az első 18
Titok tiltott felfedezése 98
Tivornyázás tilos 16
Tízparancsolat a jó rendőrnek 106
Tolonckiséret 106
Többnyelvűség előnye 6
Tömeg bekísérés 58
— rendészet 79
Tudálékosság kerülendő 96
Tűz tartalék 103
— vész 90
— vizsgálat 90

Udvari épületek 74
Ujonc rendőrök 7
Utak és utcák megfigyelése és védelme 88
Utcalámpák 88
Útlevél, mint igazoló okmány 51
Útrendészet 87
Ügyészi közvetlen utasítás 44
Ültetvények védelme 88
Üzletet nem gyakorolhat a rendőr 19

Valószínüség alapján való eljárás 45
Vasúti vágányok 38
Vámőrség 103
Vásárosok 39
Vendéglők átkutatása 74
— felügyelete 104
Veszélyes fenyegetés 68
Vesztegetés (hivatali) 98
Vesztegzárszolgálat 103
Világítási zavarok 88
Védelmi jog 13
Végkielégítés 13
Végrehajtó rendőrség 24

Végszükség 66
Viselkedés nyilvános helyen 19
Visszaélés (hivatali) 98
Vízbe sülyedt tárgyak 88
Vizen levő tárgyak 88
Vízi járművek 88
— szerencsétlenségek 88
— világítás 88
Vízvezeték 85
Vizsgálati fogságból szököttek 58
Vizsgálóbíró külön utasítása 44

Zárt levelek, csomagok 76
— postai küldemények 75
Zápor 89
Zugszállodák átvizsgálása 75
Züllő gyermekek védelme 82
Zsinóros eső 89

PÁTRIA
NYOMDAI R.-T.
BUDAPEST

162512

PÁTRIA
NYOMDAI R.-T.
BUDAPEST

162512